

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

MAGYARORSZÁG
KONVERGENCIA PROGRAMJA
2015 – 2018

2015. április

TARTALOM

1. GAZDASÁGPOLITIKAI CÉLOK.....	3
2. MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK ÉS ELŐREJELZÉS.....	5
2.1. NEMZETKÖZI KÖRNYEZET	5
2.2. A NÖVEKEDÉS ÖSSZETEVŐI	6
2.3. MUNKAERŐPIAC.....	17
2.4. INFLÁCIÓS FOLYAMATOK	20
2.5. CIKLIKUS FOLYAMATOK	23
2.6. KÜLSŐ EGYENSÚLY	26
2.7. A KORMÁNYZATI INTÉZKEDÉSEK GAZDASÁGI HATÁSAINAK VIZSGÁLATA	29
2.8. MONETÁRIS ÉS ÁRFOLYAM-POLITIKA.....	31
3. A KORMÁNYZATI SEKTOR HIÁNYA ÉS ADÓSSÁGA	35
3.1. KÖLTSÉGVETÉSPOLITIKAI CÉLOK.....	35
3.2. A 2014. ÉVI KÖLTSÉGVETÉS TELJESÜLÉSE	36
3.3. A 2015. ÉVI KÖLTSÉGVETÉS	39
3.4. 2016-18. ÉVI ÁLLAMHÁZTARTÁSI FOLYAMATOK	42
3.5. STRUKTURÁLIS EGYENLEG.....	46
3.6. A KORMÁNYZATI SEKTOR ADÓSSÁGA	47
4. ÉRZÉKENYSÉGVIZSGÁLATOK.....	51
5. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS HOSSZÚ TÁVÚ FENNTARTHATÓSÁGA	54
6. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS MINŐSÉGE	55
6.1. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS KIADÁSAINAK SZERKEZETE, HATÉKONYSÁGA.....	55
6.2. A BEVÉTELEK SZERKEZETE, HATÉKONYSÁGA	60
7. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS INTÉZMÉNYI JELLEMZŐI	66
7.1. KÖLTSÉGVETÉSI KERETRENDSZER	66
7.2. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS-STATISZTIKAI ADATSZOLGÁLTATÁS FELÉPÍTÉSE	66
TÁBLÁZATOK	69

1. GAZDASÁGPOLITIKAI CÉLOK

2010-ben a Kormány gyökeres gazdaságpolitikai fordulatot hajtott végre Magyarország pénzügyi helyzetének stabilizálása és felzárkózó növekedési pályára állítása érdekében. A magyar gazdaság a 2010 előtti időszakban jelentős magán és állami – nagyrészt deviza – adósságot halmozott fel, ami gátolta a növekedést és jelentős sérülékenységre vezetett. A 2010-es évek elején nem csak a korábbi évek öröksége, de az euróövezeti adósságválság is nehezítette a magyar gazdaság talpra állítását. Ebben a kihívásokkal teli környezetben a Kormánynak egy időben kellett megkezdnie a költségvetés rendbetételét, az államadósság csökkenő pályára állítását és a mindezek megvalósításához szükséges, de addig elmaradt reformok végrehajtását.

2015 tavaszán a konvergencia program már kedvező folyamatokról tud beszámolni. A GDP tavaly 3,6%-kal bővült, ami a második legmagasabb növekedési ütem az Európai Unióban. A foglalkoztatás több évtizede nem látott rekordszintet ért el: 2014 végén a foglalkoztatottak száma meghaladta a 4 millió főt, miközben az aktivitási és munkanélküliségi mutatók is folyamatosan javulnak. Az államadósság GDP-hez viszonyított aránya évről évre csökken és a költségvetési hiány stabilan és jelentősen 3% alatt teljesül évek óta. Az ország külső finanszírozási képessége pozitív tartományba fordult és jelenleg a GDP 8%-át is meghaladja. Mindezen pozitív fejlemények hozzájárulnak az ország sérülékenységének csökkenéséhez, illetve a magyar gazdaságpolitika iránti bizalom erősödéséhez. Ez utóbbit jól mutatja az alacsony kamatkörnyezet és az, hogy a nemzetközi intézmények és a piaci elemzők sorra felfelé módosítják a magyar növekedésre vonatkozó előrejelzéseiket.

Az erőteljes növekedésnek köszönhetően a magyar gazdaság tavaly év végén elérte a válság előtti szintet. A növekedés szerkezete egészségesebbé és kiegyensúlyozottabbá vált, az export mellett 2014-től a belső kereslet hozzájárulása is egyre jelentősebb. Kiemelendő a beruházások rekordmértékű bővülése, amelynek köszönhetően kiugróan járultak hozzá a 2014-es növekedéshez, és a jövőben is erősítik annak alapjait. A fogyasztás élénkülését a lakosság javuló jövedelmi helyzete támogatta, ami összefügg azzal, hogy egyre több embernek van lehetősége dolgozni, a bérek növekednek, az infláció alacsony és a mérséklődő kamatok miatt javultak a hitelhez jutási feltételek. A lakosság jövedelmi helyzetét az is támogatja, hogy a devizahitelek forintosításával és a tisztességtelen többletterhek rendezésével megszabadult a devizahitelekből származó kockázatoktól. Emellett segíthetik a fogyasztást a kormányzati szektorban megvalósuló életpálya modellekhez kötött bérfejlesztések.

2015-ben a gazdasági növekedés továbbra is gyors marad, ami kedvezően hat a munkaerőpiacra, és a jövedelmek bővülésén keresztül a fogyasztás szintjét is emeli. A beruházások további bővülése várható, amihez az EU-s források fokozott lehívása mellett a kkv szektort támogató hitelprogramok és a kedvező hozamkörnyezet is hozzájárulnak. A növekedés egyik fő tényezője, hogy jelentős termelőkapacitások épültek ki, különös tekintettel a járműgyártási ágazatra, ahol a globális piacon működő jelentős cégek hoztak létre gyártókapacitásokat és munkahelyeket. Emellett a következő évek növekedését az egyensúlyi mutatók folyamatos javulása, a korábbi évek növekedésösztönző reformjainak eredményei és a stabilan alacsony szinten alakuló költségvetési hiány biztosítják. A GDP a konvergencia program időszaka alatt végig magas ütemben bővül, ami elősegíti Magyarországnak az EU átlagos fejlettségi szintjéhez való gyors felzárkózását.

A magyar gazdaság további nagy eredménye, hogy a végrehajtott munkapiaci intézkedéseknek köszönhetően a foglalkoztatottság rekord szintre emelkedett 2014 végére. A Kormány egyrészt az adórendszer átalakításával ösztönzőket alakított ki több munkahely létrehozására, másrészt előmozdította, hogy a dolgozni képes és dolgozni akaró emberek megjelenjenek a munkapiacon. Ezt a célt szolgálta a munkát terhelő adók jelentős csökkentése, a munkapiacon hátrányban lévő csoportok számára a Munkahelyvédelmi Akcióterv keretében rendelkezésre álló járulékkedvezmény, a tényleges nyugdíjba vonulási korhatár emelkedése a nyugdíjreformok következtében és a munkanélküliségi segélyezési rendszer átalakítása. A Kormány a segélyezési rendszer átalakítását is olyan elvek mentén hajtotta végre, hogy minél több ember érezzen késztetést a munkavállalásra, és minél többüknek legyen lehetősége dolgozni. Ebben központi szerepet játszik a kiszélesített közmunkaprogram. Ugyanakkor 2014-ben az új munkahelyek mintegy kétharmadát már a versenyszféra teremtette.

A Kormány az elmúlt évben is számos további lépést tett, hogy a magyar gazdaság növekedési pályája tartós módon fennmaradjon, és sérülékenysége tovább csökkenjen. A lépések közül kiemelendő a bankrendszer teljesítményét javító EBRD-vel kötött megállapodás és a lakossági devizahitelek helyzetének végérvényes rendezése. A lakossági devizahitelekből adódó terheket 2008 óta hordozta a magyar gazdaság. A túlnyomórészt svájci frankban denominált hitelek nemcsak egyre növekvő terheket róttak a lakosságra és rontották a bankrendszer hitelállományának minőségét, de méreteinél fogva össztársadalmi problémaként jelentkeztek. A Kormány már korán, 2011-ben elkezdte a probléma kezelését, de annak összetettsége és az azzal együtt járó jogi kérdések tisztázása sok időt vett igénybe. Végül 2014 végén végleges megoldás született, ezt követően megtörtént a devizahitelek konverziója forintra, ami nagy terhet vett le a lakosság és a bankrendszer válláról egyaránt. A magyar gazdaság növekedési lehetőségeit segítő, jól működő és aktívan hitelező bankrendszer érdekében a Kormány az EBRD-vel kötött megállapodás alapján vállalta, hogy a bankadót fokozatosan és jelentősen csökkenti. Ez az intézkedés érdemben növeli majd a bankrendszer hitelezési és jövedelmezőségi kilátásait.

Az adózás területén további fontos változások történnek. A Kormány továbbra is prioritásként tekint a munkát terhelő adók csökkentésére. Ennek keretében csökken a személyi jövedelemadó, növekszik a kétgyermekesek családi kedvezménye és a Munkahelyvédelmi Akcióterv nyújtotta kedvezményeket további munkavállalói csoportok vehetik igénybe. Emellett, az élelmiszerek egy jól meghatározott körének csökken az áfa kulcsa. Mindez várhatóan újabb lökést adhat a foglalkoztatás növelésének és a jövedelmi helyzet javulásának. Az üzleti környezetet és a költségvetési bevételek kiszámíthatóságát segítik a gazdaság fehéredését szolgáló intézkedések, amelyek javítják az adófizetési morált azzal, hogy csökkentik az adóelkerülési lehetőségeket. Erősödik az adóhatóság ügyfélbarát jellege, ami tükröződik abban, hogy leveszi az adóbevallás adminisztratív terheit az adózókról, megkülönbözteti a jó és rossz adózókat és enyhíti a tévedések miatti bírságokat. A pénztárgépek korábbi években bevezetett online bekötése sikeres kezdeményezésnek bizonyult. Az újításokra építve további intézkedések léptek és lépnek életbe, többek között az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer, vagy az online pénztárgépek további szolgáltatási ágakra való kiterjesztése.

A stabilitást erősíti, hogy a költségvetési hiány tartósan 3% alatt alakult az elmúlt években és a jövőben is folyamatosan tovább csökken. Fontos eredmény, hogy a fegyelmezett költségvetési politika következtében 2013 nyarán megszűnt az uniós csatlakozás óta folyamatosan tartó túlzotthiány-eljárás. Tavaly a GDP-arányos hiány 2,6% volt, kedvezőbb a 2,9%-os hiánycélnál. A 2015. évre kitűzött 2,4%-os hiánycél teljesítését biztosítja, hogy a korábban vártnál kedvezőbben alakulnak

a növekedési kilátások. 2016-2018 között rendre 2,0%, 1,7% és 1,6% hiánycélokot határozott meg a Kormány, ami teljesíti a költségvetési keretrendszerben lefektetett szabályokat és megfelelő ütemű adósságráta-csökkentést vetít előre. 2016-ban a növekedésből származó többletbevételek, az alacsony hozamkörnyezet, a Széll Kálmán terv strukturális átalakításainak eredményei, valamint a kisebb összegű hazai társfinanszírozási kiadás által teremtett mozgásteret részben adócsökkentésre, részben a hiány csökkentésére használja fel a Kormány. A fegyelmezett költségvetési politikának köszönhetően folyamatosan csökkenő hiány mellett az erősödő gazdasági növekedés is érzékelhetően hozzájárul a GDP-arányos államadósság további mérséklődéséhez, így a program előrejelzése alapján 2018-ban az adósságráta 70% alá csökken. A Kormány fontosnak tartja emellett az adósság szerkezetének átalakítását. Egyrészt a belföldi szereplők adósságfinanszírozásban való szerepvállalásának ösztönzésével igyekszik mérsékelni az ország külső hatásoknak való kitettségét és szélesíteni a befektetői bázist, másrészt a Kormány törekszik az adósság devizaarányának további mérséklésére. Az államadósság árfolyamkockázatának csökkentésével ugyanis mérséklődik a sérülékenység és az adósság jövőbeli terhének alakulása nagyobb biztonsággal tervezhető.

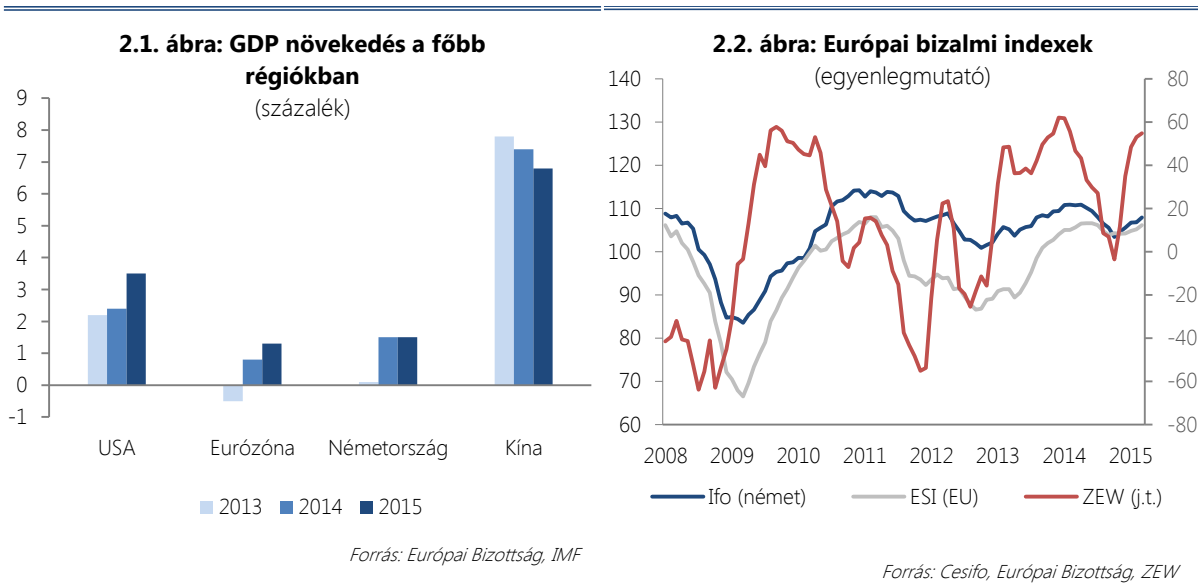
A kedvező makrogazdasági és költségvetési folyamatok mellett az államháztartás hosszú távú fenntarthatósága uniós összehasonlításban is kiemelkedően jó. Ez elsősorban az utóbbi években végrehajtott nyugdíjreformokra, adósságráta-csökkentésre és a javuló demográfiai folyamatokra vezethető vissza. Ezen túlmenően a gazdasági növekedéssel párhuzamosan a gazdaság potenciális teljesítménye is fokozatosan növekszik. Ezt erősíti a munkaerőpiac látványosan javuló helyzete, a technológia élvonalát képviselő külföldi feldolgozóipari vállalatok kapacitásbővítései, amelyek segítik a hazai beszállítók műszaki színvonalának fejlődését is. A kilátásokat javítja továbbá a bankrendszer jövedelmező és egészséges működésének helyreállítása, a pénzügyi közvetítőrendszer gazdasági növekedést szolgáló funkciójának visszaállítása érdekében tett intézkedések.

Összességében kijelenthető, hogy 2015-re a magyar gazdaság erős egyensúlyi és reálgazdasági helyzetbe került. A programban bemutatott költségvetési pálya és strukturális intézkedések a makrogazdasági fundamentumokban elért javulás folytatódását, a növekedési eredmények fenntarthatóvá tételét szolgálják.

2. MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK ÉS ELŐREJELZÉS

2.1. NEMZETKÖZI KÖRNYEZET

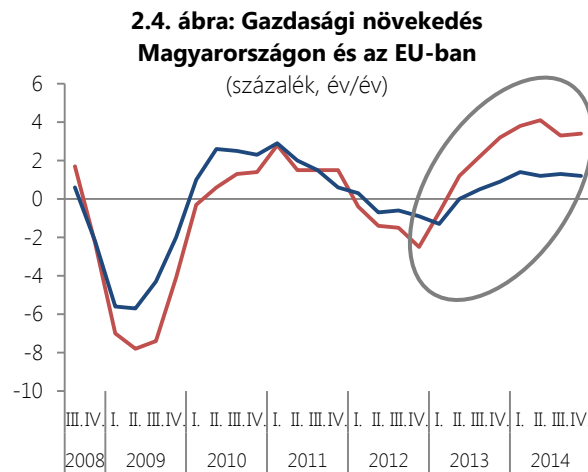
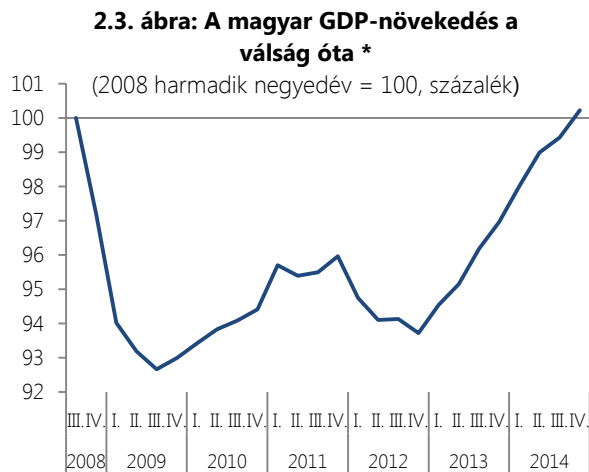
Az elmúlt negyedévekben a globális gazdasági kilátások összességében javultak, de az egyes országok teljesítménye között továbbra is erőteljes különbségek figyelhetőek meg. A világgazdaság növekedési motorja változatlanul az USA, amelynek gazdasága dinamikusan bővült tavaly a javuló munkaerőpiaci folyamatoknak és az erősödő belső keresletnek köszönhetően. Az amerikai gazdaság idei kilátásai is kedvezőek, bár ezt némileg tompíthatja a dollár felértékelődése. Az ázsiai országok szintén jól teljesítettek 2014-ben, a növekedés dinamikája azonban lassulást mutat. Jelentős kockázatot hordoz ugyanis a kínai gazdaságban az elmúlt időszakban tapasztalt erőteljes beruházási aktivitás és a hitelállomány túlzott mértékű bővülése (2.1. ábra).

Az eurózána növekedése továbbra is visszafogott, ugyanakkor Németország teljesítménye 2014 utolsó negyedévében a vártnál kedvezőbb volt, a növekvő beruházásoknak és a lakosság erősödő fogyasztásának köszönhetően. Bár a magyar gazdaság szempontjából meghatározó szereppel bíró valutaövezet még mindig küzd a strukturális problémákkal, a magas adóssággal és munkanélküliséggel, a kilátások összességében javultak az elmúlt negyedévekben, amit a bizalmi indikátorok javulása is jelez (2.2. ábra). Az Európai Unió gazdaságainak teljesítményét a következő időszakban ösztönözheti egyrészt az alacsony olajárszint, másrészt pedig, míg korábban az erős euró is gátolta a növekedést, a közös valuta jelenlegi gyengülése javíthatja az európai vállalatok versenyképességét. Végezetül élénkítheti az európai gazdaságot az Európai Központi Bank (EKB) 2015. március 9-én elindított kötvényvásárlási programja. Ennek keretében az európai jegybank havonta 60 milliárd euró értékben vásárol értékpapírokat, amely ellensúlyozza a Fed közel hat évig tartó kötvényvásárlási programja (quantitative easing) befejezésének és az amerikai alapkamat közelgő emelésének hatását. Így összességében továbbra is likviditásbőség lesz az európai pénzpiacokon, amely várakozásaink szerint az állampapírhozamok további csökkenéséhez, de legalábbis alacsony szinten való stabilizálódásához vezethet. Változatlanul kockázatot hordoznak ugyanakkor a geopolitikai feszültségek (az orosz-ukrán válság esetleges eszkalálódása, az Iszlám Állam), valamint az euróövezeten belül Görögország finanszírozási problémái.

2.2. A NÖVEKEDÉS ÖSSZETEVŐI

Magyarország kiemelkedő gazdasági teljesítményt mutatott 2014-ben, a növekedés üteme 3,6%-ra gyorsult. Ezzel hazánk az Európai Unióban a második, a visegrádi országok közül pedig az első helyen végzett. Érdemes továbbá azt is kiemelni, hogy ebből a magas növekedésből adódóan a gazdaság elérte a válság előtti szintet (2.3. ábra). Az immár két éve tartó növekedésnek köszönhetően hazánk újra konvergál az EU átlagos fejlettségi szintjéhez (2.4. ábra).

Forrás: KSH, NGM számítás

Forrás: KSH, Eurostat

* A válság során 2008 harmadik negyedévében csökkent legelőször negyedéves alapon a GDP volumene, ezért ezt az időpontot tekintettük bázisnak.

A magyar gazdaság 2013-tól kezdve egy egészségesebb és kiegyensúlyozottabb növekedési szerkezet irányába mozdult el. A tényadatok igazolják, hogy mára ez a pozitív trend tartóssá és hosszú távon is fenntarthatóvá vált. Fontos hangsúlyozni, hogy a jóval 3% feletti növekedés úgy valósult meg, hogy közben az egyensúlyi mutatók is kedvezően alakultak, vagyis a növekedés nem eladósodásból származott. A fizetési mérleg masszív többletet ért el tavaly, az államháztartás hiánya pedig lényegesen 3% alatt maradt. Továbbá, az ország külső sérülékenységét csökkentette a háztartások devizaalapú hiteleinek rendezése, illetve az a tény, hogy a magyar gazdaság finanszírozása egyre nagyobb mértékben hazai forrásokból történik.

Az egyensúlyi helyzet javulásával párhuzamosan a növekedés több lábra állt. Míg 2013-ig a magyar GDP változásához a felhasználási oldalon jellemzően az export járult hozzá a legnagyobb mértékben, addig mostanra a beruházások és a fogyasztás szerepe is meghatározóvá vált. A beruházási dinamika erősödését többek között az EU-s transferek, a kkv szektort támogató finanszírozási programok, illetve az alacsony hozamkörnyezet, míg a fogyasztás bővülését az árak csökkenésének, valamint a kedvező munkaerő-piaci folyamatoknak köszönhetően emelkedő reáljövedelmek segítették. A kiváló expordinamika ellenére az élénkülő belső kereslet importnövelő hatása miatt a nettó export volumene elmaradt a korábbi években tapasztalt mértéktől.

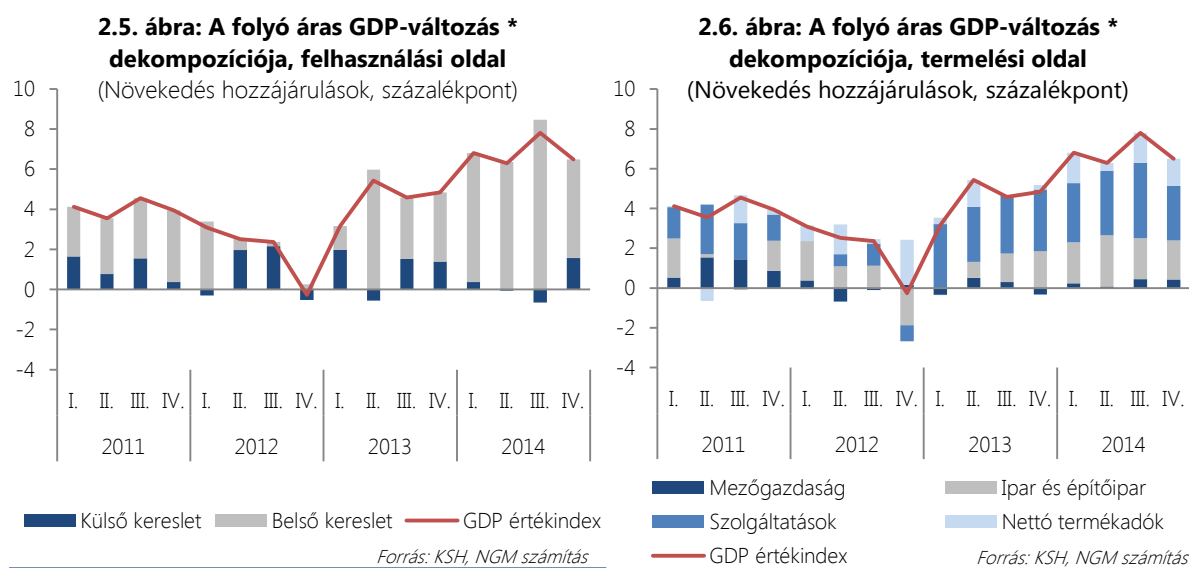
A GDP termelési oldalán szintén stabil szerkezetet mutatott a növekedés 2014-ben. Legnagyobb mértékben továbbra is a termelő ágazatok támogatták a gazdaság teljesítményét. A magas bázis ellenére a mezőgazdasági kibocsátás mintegy 13%-kal nőtt, ezen belül a növénytermesztésben, illetve az állattenyésztésben is erőteljes volumenbővülés volt megfigyelhető. Többek között az autóiipari fejlesztéseknek és a beszállító ágazatok növekedésének köszönhetően az ipari termelés 5,3%-kal bővült. Ez részben azzal magyarázható, hogy a gyenge európai növekedés ellenére az autóiipari külső kereslet magas maradt. A kimagasló beruházási dinamika, kiváltképp az infrastrukturális fejlesztések eredményeként az építőipar közel 14%-kal nőtt. A szolgáltatásokon belül a turisztikai és kiskereskedelmi forgalom kiemelkedően teljesített összhangban a belső kereslet gyorsuló élénkülésével, a pénzügyi szektor szintén javulást mutatott.

1. számú keretes írás: A magyar növekedés jövedelemoldalon

A gazdaság teljesítményét jellemzően a felhasználási és a termelési oldal alapján szokás elemezni. A GDP bontásának harmadik megközelítéséről, az úgynevezett jövedelemoldalról így a gyakorlatban kevesebb szó esik. Ez a megközelítés azért is különösen fontos, mert segítségével a vállalati szektor magatartása jobban megérthető.

A jövedelemoldalon a GDP változása azt mutatja meg, hogy a termelési tényezőkből (tőkéből, munkából) mekkora bevétele képződik az egyes gazdasági szereplőknek; vagyis a profit és a munkaerőköltség milyen viszonyban áll egymással. A vállalatok esetében ez a megközelítés szemlélteti, hogy a cégek jövedelmezősége akkor javulhat, ha nő a termelésük és/vagy csökken a munkaerőköltségük. A nemzeti számlákban a profit az üzemi eredményhez hasonló mutató, de több különbség van köztük, például az, hogy előbbi az amortizációt is tartalmazza. A bérköltség pedig a bruttó béreket és kereseteket foglalja magába. Elszámolási szempontból bizonyos további adótételek – például az áfa, a pénzügyi tranzakciós illeték, a munkáltatói TB-járulék – is a GDP részét képezik.

Az elmúlt időszakban magyar növekedés szerkezete nemcsak a termelési és a felhasználási (2.5. és 2.6. ábra), hanem a jövedelemoldalon is kiegyensúlyozotttá vált (2.7. ábra). Az utóbbit az tükrözi, hogy a tőke- és munkajövedelmek aránya viszonylag állandó, ami a nemzetközi tapasztalatokkal is összhangban van.

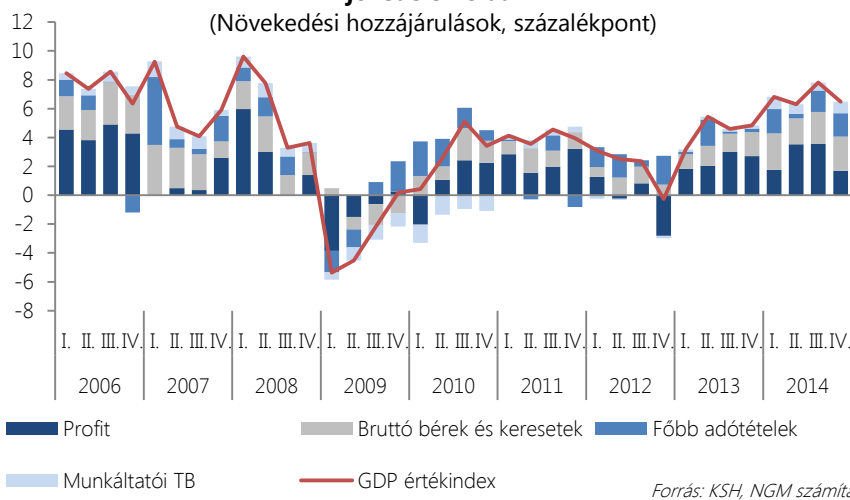
* Mivel a jövedelemoldalon nem állnak rendelkezésre változatlan áron mért volumenadatok, ezért a folyó áras GDP alakulását dekomponáltuk mindhárom oldalon.

A válság során – modellszámításokkal összhangban – a termelési tényezők aránya csak ideiglenesen toldott el. A recessziós környezetben ugyanis először a profitabilitás romlott, vagyis a tőkejövedelmek aránya mérséklődött. Erre a munkáltatók néhány negyedéssel később munkaerőpiaci alkalmazkodással reagáltak, így az elbocsátásokon keresztül a munkajövedelmek aránya szintén csökkent. A válságból való kilábalással párhuzamosan azonban újra javult a profitabilitás, ami néhány negyedéssel később a munkakereslet erősödését is maga után vonta. A belső kereslet folyamatos élénkülésére a vállalati szektor szereplői termelőkapacitásaik bővítésével reagáltak, a növekedési kilátások javulása mind a tőke-, mind a munkajövedelmek arányának növekedésével párosult. A pozitív munkaerő-piaci trendet jól szemlélteti, hogy a bruttó bérek és a foglalkoztatottak száma

szintén jelentősen bővült 2014-ben, amit a versenyszféra is érdemben támogatott. Az adótételek viszonylag magasabb részesedése szintén részben a belső kereslet élénkülésével magyarázható.

Fontos megjegyezni, hogy az egyes jövedelemtétel megoszlása nem teljesen állandó, azok szerkezetét ugyanis jelentős mértékben a termelési tényezők árának, vagyis a reálbéreknek és a reálhozamoknak az alakulása befolyásolja. A költségek pedig nem feltétlenül változnak azonos ütemben. Ebből az is következik, hogy az adóztatás szerepe is meghatározó: a munkarészesedés növekedését támogatja a munkát terhelő adók csökkenése, míg a bankadó jövőbeli mérséklése a profitabilitást javítja. Rövidtávon részben technikai tényezők (szezonális, késleltetett alkalmazkodás) is magyarázzák az eltéréseket. Azt is érdemes figyelembe venni, hogy az ágazati bontásban sem azonos a tényezőjövödelmek megoszlása. A közelmúltban elsősorban az iparban és egyes szolgáltatói ágazatokon belül figyelhető meg a profitabilitás javulása, miközben a bérek növekvő részaránya az ágazatok széles körében kimutatható.

2.7. ábra: A folyó áras GDP-változás dekompozíciója, jövedelemoldal

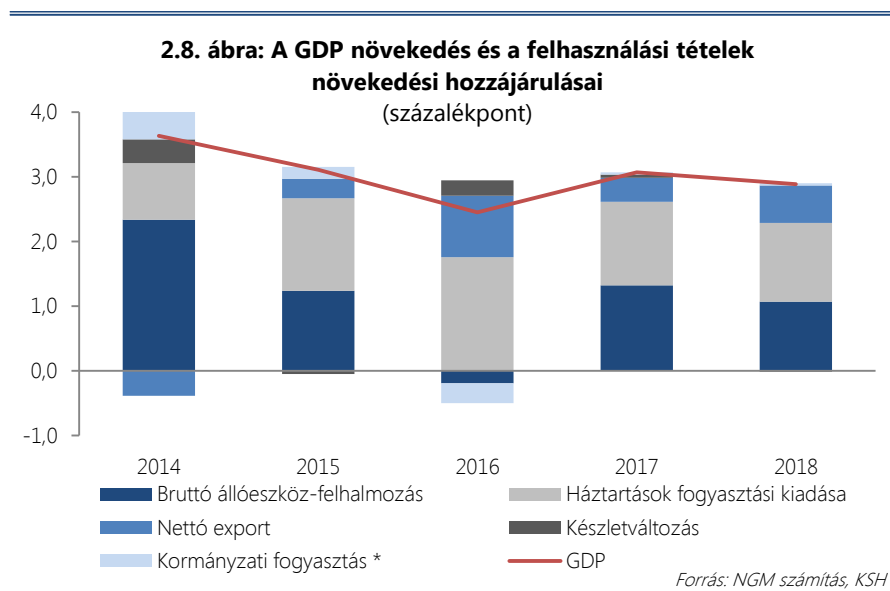

Megjegyzés: A profit alatt a bruttó működési eredményt, a főbb adótételek alatt pedig a nettó termék- és termelési adókat értjük.

Össességében a GDP jövedelemoldali elemzése is megerősíti, hogy a növekedés szerkezete kiegyensúlyozott Magyarországon, ami a jövőbeli kilátásokat is segíti. Ennek háttérében elsősorban az áll, hogy az ágazatok széles körében nőtt a munkavállalói jövedelem és a profitabilitás. A kedvező trendet támogatja, hogy a belső kereslet élénkülésével párhuzamosan a vállalati szektor fokozza termelését, ami nem csak profitabilitását javítja, hanem többlet munkaerőigényt is támaszt. Mindez azt jelenti, hogy a magyar gazdaság növekedéséből, a többletjövedelemből a vállalati, háztartási és az állami szektor egyaránt részesedik.

A 2014. őszi prognózishoz (2,5%) képest idén lényegesen gyorsabb ütemben, 3,1%-kal bővízhet a magyar gazdaság teljesítménye. Az előrejelzés felülvizsgálatának háttérében elsősorban a vártnál lényegesen kedvezőbb tavalyi tényadatok, és ezzel összefüggésben a magas áthúzó hatása áll. A prognózis készítése során mind a pozitív hatások, mind a negatív kockázatok mérlegelésre kerültek, összességében az előbbieket van túlsúlyban. A háztartások fogyasztásának további bővülését támogatják az alacsony olajárak, illetve a visszafogott inflációs környezet, a kedvező munkaerő-piaci trendek, valamint a devizahitelek rendezése. A tavalyi rekord szintű teljesítmény után idén a

beruházások tovább bővíthetnek, amihez az EU-s források fokozott lehívása mellett a kkv szektort támogató hitelprogramok, valamint a kedvező hozamkörnyezet is hozzájárulnak. Az exportkilátásokat pedig az EKB mennyiségi lazítása javíthatja. A kormányzati fogyasztás dinamikája ugyanakkor mérsékelt maradhat, összhangban a feszes költségvetési gazdálkodással. Kockázatként azonosítható a geopolitikai feszültségek esetleges eskalálódása és az euróövezet adósságválságának kiújulása (2.8. ábra).

* A háztartásokat segítő non-profit szektor természetbeni társadalmi juttatásaival együtt.

2016-ban a növekedés várt lassulása mögött az EU-transzferek természetes ciklikussága húzódik meg. Ennek hátterében az áll, hogy míg idén az előző, 2007-2013-as, illetve az új, 2014-től induló programozási időszak forrásai egyaránt felhasználhatók, addig jövőre már csak az új ciklus támogatásai hívhatók le. Emiatt a beruházások volumene 2016-ban elmaradhat a 2015-ös szinttől. Ennek ellenére a korábbi várakozásokhoz képest magasabb növekedési ütem prognosztizálható. A kilátások érdemi javulása, valamint az adócsökkentések és adókedvezmények (elsősorban szja, bankadó, sertés tökehús áfa-kulcsának csökkentése és a családi adókedvezmények növelése) magasabb jövedelempozíciót eredményeznek a háztartások és a vállalatok esetében, így a belső kereslet további élénkülésének irányába hatnak. Az egyszeri hatás kifutásával (ami az EU-s transzferek ciklikusságából adódik), 2017-től kezdve a GDP növekedési üteme visszatér a 3% körüli szintre.

2.1. táblázat: A GDP összetevői (éves növekedés, %)

	2014	2015	2016	2017	2018
GDP	3,6	3,1	2,5	3,1	2,9
Háztartások fogyasztási kiadása	1,7	2,9	3,6	2,7	2,5
Természetbeni társadalmi juttatás	0,8	0,3	-0,1	0,1	0,1
Közösségi fogyasztás	3,4	1,5	-3,0	0,3	0,2
Bruttó állóeszköz felhalmozás	11,7	5,8	-0,9	6,4	5,1
Export	8,7	7,5	7,4	7,1	7,0
Import	10,0	7,7	7,1	7,5	7,1

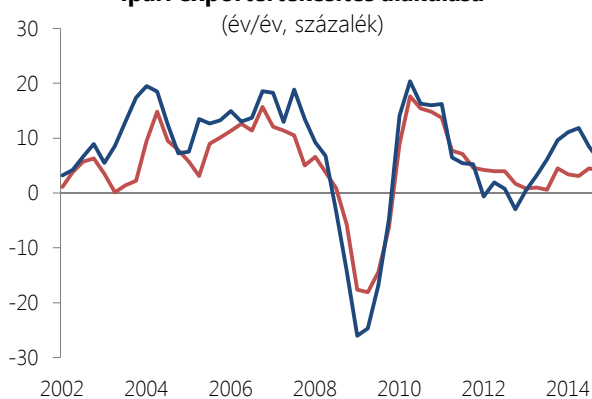
Forrás: KSH, NGM számítás

2.2.1. KÜLGAZDASÁG

Külső felvevőpiacaink összességében gyenge teljesítménye ellenére hazánk külkereskedelmi forgalma kedvezően alakult 2014-ben. Az autóiipari kereslet magas maradt, jelentős lökést adva a hazai járműgyártásnak, miközben az orosz embargó negatív hatása a magyar élelmiszerek kivitelére végeredményben alig tükröződött a teljes exportdinamikában (2.9. ábra). Az áruforgalom mellett a szolgáltatások kivitele szintén kedvezően alakult, amiben fontos szerepet játszott a turizmus bővülése. Az idegenforgalom ugyanis több mint 10%-os növekedéssel rekordszintet ért el tavaly, ami a folyamatosan javuló turisztikai kínálatnak és a leértékelődő árfolyamnak egyaránt köszönhető.

A kiváló exportfolyamatok mellett ugyanakkor az import erőteljesen bővült 2014-ben, amiben meghatározó szerepet játszott a beruházások egész évre jellemző szárnyalása. Bár összességében a nettó export kismértékű csökkenést mutatott, hazánk külkereskedelmi mérleg többlete 6,4 milliárd eurót tett ki. Ehhez a cserearány javulása szintén hozzájárult, ugyanis a magasabb hozzáadott értékű termékek emelkedő részaránya miatt az export forintban mért árszínvonala nőtt.

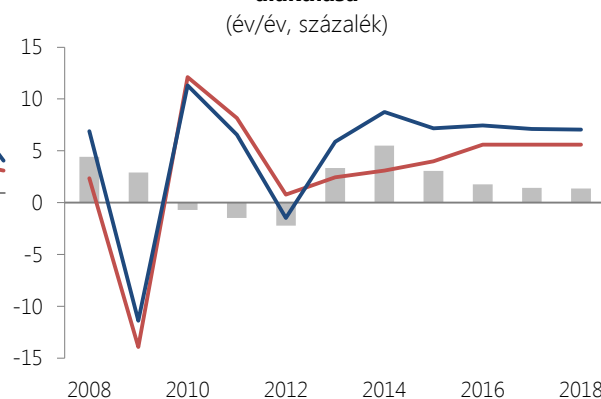
2.9. ábra: A német export és a magyar ipari exportértékesítés alakulása

— Német export — Magyar ipari export

Forrás: Eurostat, KSH

2.10. ábra: Magyarország exportjának alakulása

■ Exportpiaci részesedés — Külső kereslet — Export

Forrás: KSH, NGM számítás

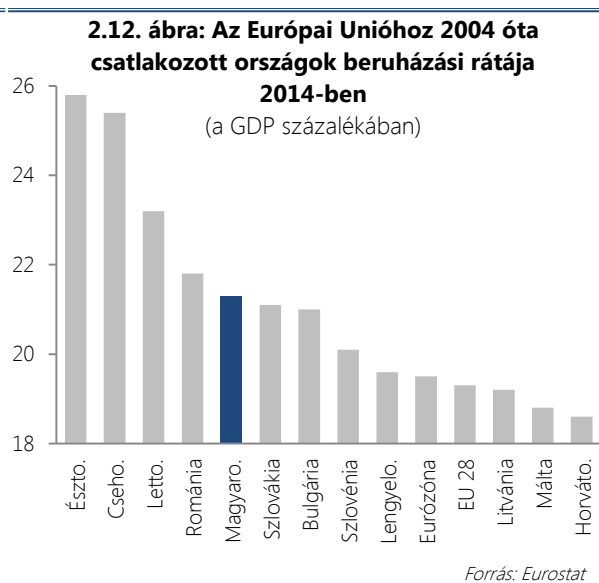
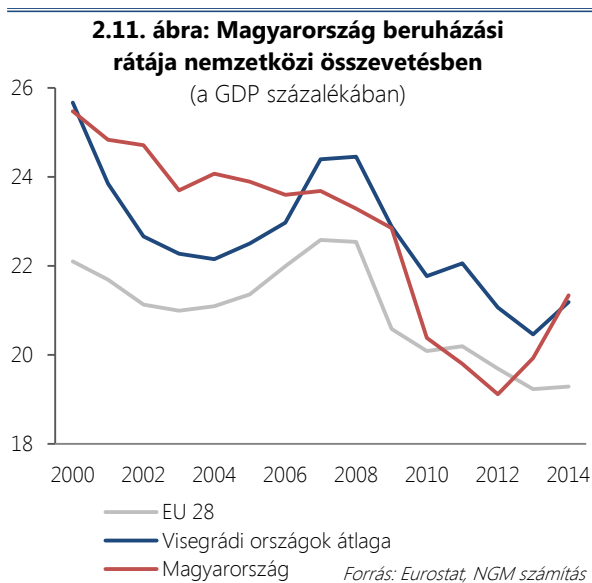
A nemzetközi környezettel kapcsolatos kockázatok ellenére a külső keresletünk idén emelkedhet, támogatva hazánk exportlehetőségeit (2.10. ábra). Fontos kiemelni ugyanakkor, hogy bár a magyar export mintegy háromnegyede az eurózónába áramlik, annak egy meghatározó része re-export

formájában az EU-n kívüli országokban kerül értékesítésre. Ez némileg csökkenti hazánk közvetlen kitétségét az eurózóna konjunkturális folyamatainak. Így várhatóan idén és jövőre a kedvező külkereskedelmi folyamatok fennmaradnak, amit több tényező is alátámaszt. Egyrészt az eurózóna, illetve ezen belül hazánk fő külkereskedelmi partnerének, Németországnak a gazdasági kilátásai javultak az elmúlt időszakban. Másrészt pedig az autóiipari kapacitások kiépítése, illetve a kapcsolódó beszállítói hálózat növekedése az ipari termelés, valamint az export további bővülését vetíti előre. Ezt a várakozást a feldolgozóipari exportrendelések tartósan magas állománya szintén igazolja. A hazai kivitel az elkövetkező években továbbra is támogatják a kkv szektor finanszírozási programjai, melyek hozzájárulnak ahhoz, hogy a magyar kis- és középvállalkozások egyre nagyobb arányban tudjanak a külföldi piacokon megjelenni.

A gyorsuló belső kereslettel, valamint az export impozáns teljesítményével párhuzamosan a behozatal volumene a következő időszakban is erősödhet a felhasználási tételek emelkedő importigénye miatt. 2015-ben ugyanakkor, jelentős részben a külső kereslet élénkülésének köszönhetően a nettó export ismét pozitívan járulhat hozzá a növekedéshez. Részben ennek, részben a cserearány javulásának köszönhetően (ami nagyrészt az alacsony olajárszintre vezethető vissza) a külkereskedelmi többlet tovább emelkedhet. 2016-ban az EU transzferek sajátos lefutása miatt a beruházások, így az import volumene is kisebb bővülést mutathat, következésképp a tartósan magas kivitel mellett a nettó export számottevően nőhet, és a növekedéshez való hozzájárulása az azt követő években is pozitív maradhat.

2.2.2. BERUHÁZÁS

A 2013-as év beruházási fordulatát követően 2014-ben több mint 5 200 milliárd forint értékű fejlesztés valósult meg a gazdaságban. Ezáltal a beruházások rekordmértékben, 14%-kal bővültek, és a 3,6%-os gazdasági növekedéshez 2,3 százalékponttal járultak hozzá. A kedvező folyamatok eredményeként Magyarország GDP-arányos beruházási rátája elérte a 21,3%-ot, felülmúlva ezzel mind az Európai Unió, mind a visegrádi országok átlagát. Ezen belül megugrott a vállalatok beruházási rátája, ezzel párhuzamosan a háztartások esetében a 2009 óta tartó drasztikus csökkenésben is fordulat következett be. Emellett az uniós források gyorsuló felhasználásának eredményeként az államháztartás beruházási rátája 5,2%-ra emelkedett.

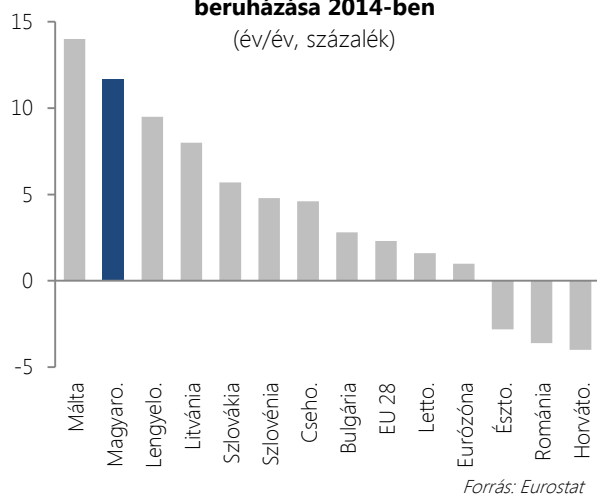

A tavalyi masszív beruházásnövekedés nem csupán néhány ágazat kiemelkedő teljesítményének köszönhető, ugyanis a 19 ág közül 17-ben jelentős bővülést regisztráltak. Emögött számos tényező együttes hatása húzódik meg, mint például a folyamatosan érkező feldolgozóipari beruházások és kapacitásbővítések, az uniós források célzott és hatékony felhasználása, a kis- és középvállalkozások fejlesztéseit támogató hitelprogramok és a tartósan alacsony kamatkörnyezet.

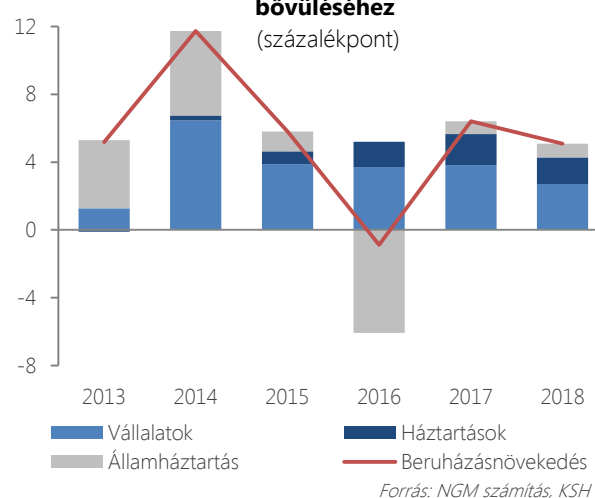
Elsősorban a járműipari beszállító ágazatok fejlesztéseinek köszönhetően a nemzetgazdasági beruházásokon belül egyharmad súllyal rendelkező feldolgozóipar beruházásai 2014-ben 12,7%-kal növekedtek. Ez azért is lényeges, mert a kiépült új kapacitások a termelő ágazatok teljesítményének bővülésén keresztül stabil alapul szolgálnak az elkövetkező időszak gazdasági növekedését illetően. Különösen kedvező, hogy az autógyártás kulcsszereplői közé tartozó Audi, Mercedes, Opel és Suzuki korábbi sikeres nagyberuházásai olyan jelentős beszállítók kapacitásbővítéseire hatnak ösztönzően, mint például az Alpine, Apollo Tyres, Autoliv, Bridgeston, Denso, Hankook, Harman, Michelin és Takata. Ennek eredményeként elmondható, hogy a világ 20 legnagyobb első körös autóiipari beszállítójából 15 már Magyarországon is rendelkezik számottevő termelőkapacitással. Kiemelten fontos, hogy egyre több hazai járműipari kis- és középvállalkozás kapcsolódik be a nemzetközi nagyvállalatok termelésébe.

A Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA) adatai is alátámasztják Magyarország tőkevonzó képességének további erősödését. 2014-ben a HIPA 1,6 milliárd eurót meghaladó összértékben 60 új befektetési projekt elindításában vett részt. Az általuk kezelt beruházások a befektetői bizalom kétirányú megerősödését tükrözik, ugyanis a Magyarországnak először bizalmat szavazó és a már régebben itt működő vállalatok közel egyforma arányban jelentettek be új fejlesztéseket. Jelenleg több mint 100, nagyrészt járműipari projektet kezel a HIPA, amelyek révén pozitív döntés esetén 2,5 milliárd eurós összértékű beruházás érkezhethet Magyarországra az elkövetkező időszakban. Mindezek eredményeként az előrejelzési horizonton is várhatóan az autóiipar, illetve annak beszállítói hálózata lesz a beruházások legfontosabb motorja, amelyet az is megerősít, hogy a vállalati szektor jövőbeli beruházásait előrevetítő feldolgozóipari kapacitáskihasználtság emelkedő tendenciát mutat.

2.13. ábra: Az Európai Unióhoz 2004 óta csatlakozott országok bruttó állóeszköz-beruházása 2014-ben
(év/év, százalék)

2.14. ábra: A szektorok hozzájárulása a bruttó állóeszköz-beruházások bővüléséhez
(százalékpont)

Bár a vállalatok csak lassan enyhülő hitelezési korlátokkal szembesülnek, a kis- és középvállalkozások beruházási aktivitására 2015 során is ösztönzően hat egyfelől az 1 000 milliárd forintos keretösszegre kibővített Növekedési Hitelprogram (a továbbiakban: NHP), másfelől a márciusban elindult a Növekedési Hitelprogram Plusz (a továbbiakban: NHP+) is, amely elsősorban a közepes kockázatú kkv-kat célozza meg. Mivel az időigényes beruházások kivitelezése és finanszírozhatósága érdekében a folyósított kölcsönök lehívására rendelkezésre álló határidőt az MNB a jövő év végére módosította, a programok pozitív reálgazdasági hatása várhatóan még a 2016-os év során is érezhető lesz. Ezzel kapcsolatban kiemelten fontos, hogy az NHP jelenleg elérhető keretösszegének 90%-a új hitelek kihelyezésére fordítható, amely beruházásra és forgóeszköz-finanszírozásra vehető igénybe, az NHP+ esetében pedig az egy vállalkozás által felvett hitelből legalább 70%-nak beruházási hitelnek kell lennie.

Ezeken túlmenően a vállalati beruházások dinamikus növekedését a 2014-2020-as új hét éves Európai Uniós programozási időszakból érkező források is támogatják, ugyanis kormányzati vállalás alapján a 2014-2020 között rendelkezésre álló európai uniós fejlesztési források 60%-át közvetlenül gazdaságfejlesztésre kell fordítani, a fennmaradó 40%-ot pedig a humán erőforrás-fejlesztés, az infrastruktúrafejlesztés, a környezetvédelem és az energiahatékonyság célterületek között kell allokálni. Kiemelten fontos, hogy az egy főre jutó uniós támogatás soha nem volt akkora Magyarországon, mint a most induló programozási ciklusban. Az új uniós transzferekből realizálódó vállalati fejlesztések számottevő növekedése a fizetések felfutásával összhangban 2017-től várható.

Az állami beruházások alakulását 2014-ben is elsősorban a már lezárult 2007-2013-as uniós programozási időszak forrásainak gyorsuló felhasználása határozta meg, mivel ezek lehívására még 2014-ben és 2015-ben is lehetőség van. Az uniós forrásokból megvalósult nagy volumenű infrastrukturális beruházások egyrészt folyamatos megrendelésekkel látták el az építőipari vállalkozásokat, másrészt tovább erősítették az ország tőkevonzó képességét. A folyamatos infrastruktúra-fejlesztéseket az adatok is visszatükrözik, ugyanis 2014-ben kimagaslóan, 28%-kal bővült a szállítás, raktározás ágazat beruházási teljesítménye.

2015-ben tovább nőhet az EU-s források felhasználása, meghaladva ezzel a tavalyi rekordösszegű, 2 200 milliárd forintos mértéket. Ennek következtében az idei év során várhatóan további jelentős

összegű állami fejlesztések valósulnak meg a gazdaságban. 2016-ban a beruházások átmeneti dinamikavesztésére lehet számítani, mivel jövőre már kizárólag az új hét éves ciklus forrásainak lehívására van lehetőség, ami a 2015-ös évhez képest számottevően kevesebb uniós pénz felhasználását eredményezi. Ez az átmeneti visszaesés korigálódik 2017-ben, amelyet elősegít az is, hogy – többek között a szakaszolt projekteknek köszönhetően – a 2014-2020-as időszak új operatív programjai esetében a forráslehívások erőteljesebb felfutása várható a korábbi hét éves ciklusban megvalósult kifizetési ütemhez viszonyítva.

2014-ben véget ért a lakáspiacon 2009 óta tartó zsugorodás, ugyanis 15%-kal bővült a lakásépítések száma, a kiadott építési engedélyeké pedig 28%-kal emelkedett. Az építési engedélyek számának kimagasló növekedése azért is lényeges, mert az elkövetkező időszak lakásépítéseit vetíti előre. Emellett az ingatlanirodák becslései is megerősítik, hogy tavaly trendszerűen növekvő pályára állt az ingatlanpiaci forgalom és 2014 volt a válság utáni első olyan év, amikor 100 ezer fölé emelkedhetett a lakásértékesítések száma. Mindez egyfelől annak köszönhető, hogy az elmúlt évek elhalasztott lakásvásárlásai kezdenek megjelenni a piacon, másfelől az alacsony kamatkörnyezet és az emelkedő reáljövedelmek is támogatják a háztartások beruházási döntéseit. A lendületet vett lakáspiacnak 2015 második felétől további lökést ad majd a Családi Otthonteremtési Kedvezmény (CSOK) keretei között használtlakás vásárlásra is igénybe vehető, vissza nem térítendő támogatás bevezetése.

Mindezeknek köszönhetően várható, hogy a beruházások a tavalyi rekordmértékű növekedés után 2015-ben további 5,8%-kal bővülnek. Emellett az előrejelzési horizonton elsősorban a privát szektor beruházási aktivitásának eredményeként Magyarország beruházási rátája tartósan és jelentősen meghaladhatja majd a 20%-ot, amely kedvezően érinti a gazdaság potenciális kibocsátását.

2.2.3. FOGYASZTÁS

A 2013-as évet követően a háztartások reáljövedelme 2014 során is dinamikus emelkedett, ezáltal fogyasztásuk is fokozatosan erősödött. A tényadatok mellett a bizalmi indikátorok is jelzik, hogy visszatért a családok vásárlási kedve, hiszen a jövedelmi kilátásaikat is egyre pozitívabban értékelik. A kedvező tendenciáknak köszönhetően a magyar gazdaság növekedéséhez az elmúlt időszakban egyre erőteljesebb volt a fogyasztás hozzájárulása. Ebben fontos szerepet játszott egyrészt a reálbérek jelentős emelkedése, amit az alacsony infláció és a nominális bérnövekedés egyaránt támogatott. Másrészt pedig a lendületesen bővülő foglalkoztatás is pozitívan befolyásolta a háztartások fogyasztását. Fontos hangsúlyozni, hogy a reáljövedelmek dinamikus emelkedését számos kormányzati intézkedés is támogatja, úgymint a többlepcsős rezsicsökkentés, a családi adókedvezmények járulékokra való kiterjesztése, a rugalmas gyed bevezetése, valamint a pedagógus, a honvédelmi, és a rendvédelmi életpályákhoz kötődő illetményemelés.

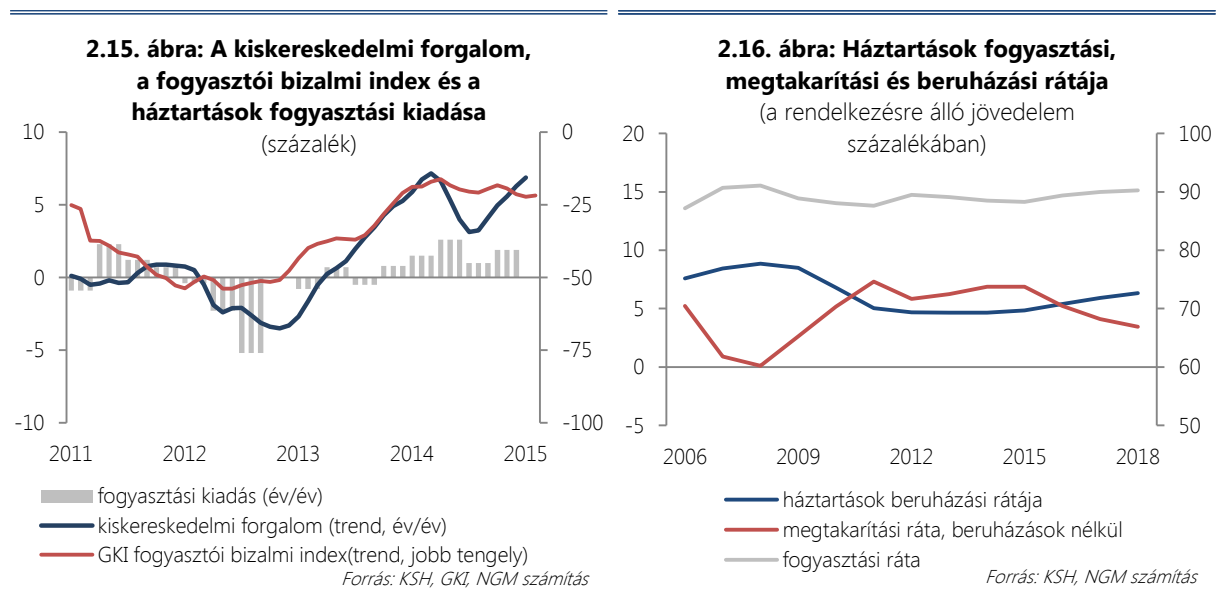
Bár a folyamatok egyértelműen javulást mutatnak, a fogyasztási kiadások növekedési üteme elmaradt a reáljövedelmek bővülésétől tavaly. Ennek oka, hogy a lakosság fogyasztási döntéseiben továbbra is meghatározó szerepe van a válság előtt felhalmozott adósságok leépítésének, az óvatossági megtakarításoknak és a csak lassan oldódó hitelezési feltételeknek. Ennek következtében a háztartások megtakarítási rátája tovább emelkedett, az elmúlt évekre jellemző átlagos 5,2%-os nettó finanszírozási képességük a GDP arányában 5,9%-ra nőtt egy év alatt.

A lakossági hitelállomány összességében tovább csökkent, ez azonban a devizahitelek folyamatos leépülésére vezethető vissza. A forinthitelezésben ugyanakkor már megmutatkoztak az élénkülés

jelei. Különösen kedvező, hogy a növekvő reálbérékkel és a csökkenő hitelkamatokkal összhangban – az új hitelkihelyezések számának emelkedése alapján – a lakáscélú hitelek iránt is számottevően nőtt a kereslet. A Magyar Nemzeti Bank Hitelezési felmérésében résztvevő bankok is megerősítették, hogy fokozatosan oldódnak a hitelezési feltételek, amely nagyrészt az alacsony jegybanki alapkamatnak köszönhető.

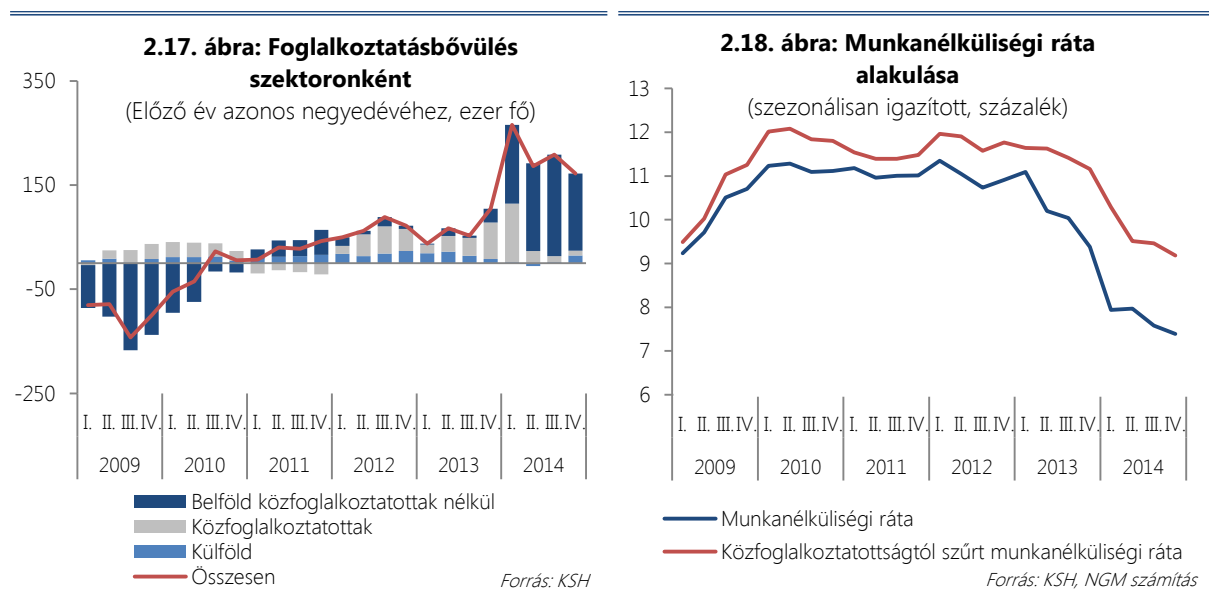
Az idei évtől a devizahitelek rendezése is hozzájárul majd a fogyasztás növekedéséhez. A Kúria döntése, illetve az arra épülő törvények értelmében a bankok elszámoltatása során a háztartások visszaszerzik a tőlük tisztességtelenül elvont kamatokat, költségeket, illetve a deviza alapú hitelesek az árfolyamrés összegét. Az elszámolás következtében csökkennek a családok hátralévő tőketartozásai, ami alacsonyabb törlesztőrészetet eredményez. Ennek révén számottevően több pénz marad a háztartásoknál, növekszik a családok rendelkezésre álló jövedelme. Ezen túlmenően a devizahitelek forintosítása azért is bír kiemelt jelentőséggel, mert ezáltal lecsökken a lakossági fogyasztás árfolyamérzékenysége. Utóbbi pedig elősegíti és felgyorsítja az óvatossági megfontolások mérséklődését, illetve a megtakarítási ráta csökkenését is.

Összességében a következő években tovább gyorsulhat a háztartások fogyasztásának dinamikája, a devizahitelek rendezésén túlmenően a tovább emelkedő reáljövedelmeknek, a rekordmértékű foglalkoztatásnak, illetve olyan intézkedéseknek köszönhetően, mint a kétgyermekes családi adókedvezmény megemelése és az első házások adókedvezménye. A kormányzat kiemelt célja, hogy a fogyasztás bővülését a munkaerő-piaci folyamatok is mindinkább támogassák. Ezért is fontos, hogy egyrészt a társadalom minél szélesebb körének a megélhetése származzon munkából, másrészt pedig a munkát terhelő adók tovább csökkenjenek. Ezt segíti majd elő 2016-ban a személyi jövedelemadó tervezett csökkentése is.

2.3. MUNKAERŐPIAC

A foglalkoztatás korábbi években megindult bővülése 2014-ben gyorsuló ütemben folytatódott, a több mint 200 ezer fős növekedésnek köszönhetően többéves rekordszintre emelkedett, meghaladva ezzel a 4 millió főt. A bővülésben a versenyszféra játszotta a meghatározó szerepet, miközben a közfoglalkoztatás a megelőző évnél lényegesen kisebb mértékben járult hozzá a növekedéshez (2.17. ábra).

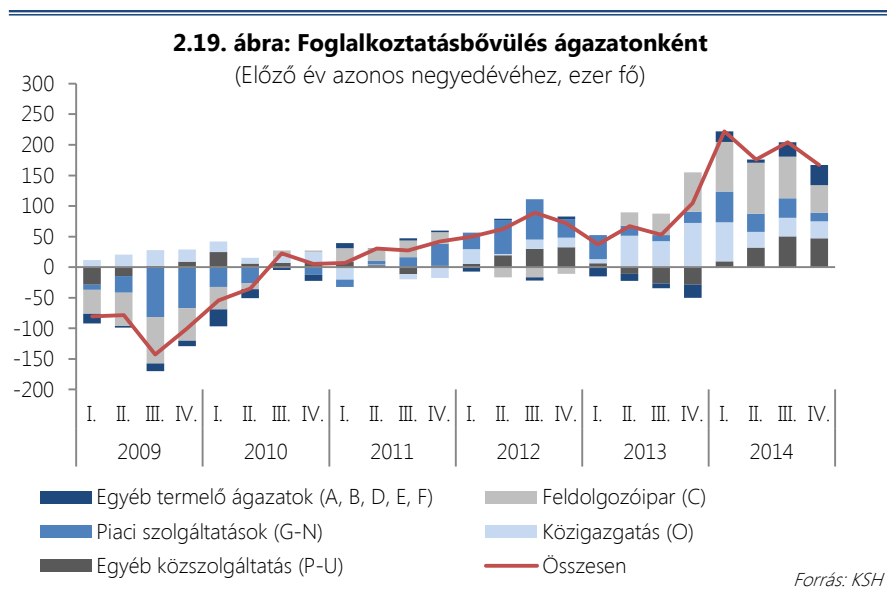

A munkaerő-piaci folyamatok alakulására jelentős hatást gyakoroltak az aktivitást ösztönző kormányzati intézkedések. A munkakínálat bővülését és az érintett csoportok munkaerőpiacra való visszatérését nagyban támogatta a munkanélkülieknek juttatott transzferek szigorítása, az időskori és a rokkant nyugdíjazás feltételeinek megváltoztatása, illetve a rugalmas gyes bevezetése.

Munkakeresleti oldalról a közfoglalkoztatás bővülése járult hozzá a növekedéshez, továbbá a Munka Törvénykönyvének módosításai segítettek elő a rugalmas foglalkoztatási formák felé történő elmozdulást. A Munkahelyvédelmi Akcióterv támogatta a munkáltatókat olyan hátrányosabb helyzetű és magas munkakínálati rugalmasságú csoportok foglalkoztatásában, mint a 25 év alattiak és az 55 év felettek, valamint az alacsony képzettségűek, tartós munkanélküliek, illetve a gyesről, gyedről visszatérő kismamák. A kormányzat idén július 1-től a mezőgazdaságban foglalkoztatott 25-55 év közötti munkavállalókra is kiterjeszti az járulékkedvezményeket, amely további 30-35 ezer embert érinthet és egyúttal a mezőgazdaság kifehérítését is elősegíti.

A kormányzati intézkedések hatására 2014-ben tovább folytatódott az aktivitási ráta emelkedése, ami a 15-74-es korosztályban csaknem elérte az 59%-ot. Az aktivitás növekedése a foglalkoztatás bővülése, illetve a munkanélküliség csökkenése mellett következett be. Elsősorban a feldolgozóiparnak és a szolgáltató ágazatoknak köszönhető, hogy nemzetgazdasági szinten a foglalkoztatottak száma 5,3%-kal növekedett 2014-ben, 54,1%-os foglalkoztatási rátát eredményezve. Ehhez a feldolgozóiparon belül a járműgyártás és a hozzá kapcsolódó ágazatok, illetve legnagyobb foglalkoztatóként az élelmiszeripar hozzájárulása volt a legjelentősebb. A járműgyártás javuló foglalkoztatásának hátterében az új kapacitások elindulása és a meglévők felfutása mellett a beszállítók betelepülése állt.

Az egyre kedvezőbb munkaerő-piaci környezetben a női foglalkoztatás szintje is tovább nőtt 2014-ben és 2,6 százalékpontos növekedést követően elérte a 48%-os szintet a 15-74-es korcsoportban. Összehasonlításként az uniós átlagban lényegesen alacsonyabb, 0,7 százalékpontos növekedést követően 52,3%-ra nőtt a ráta.

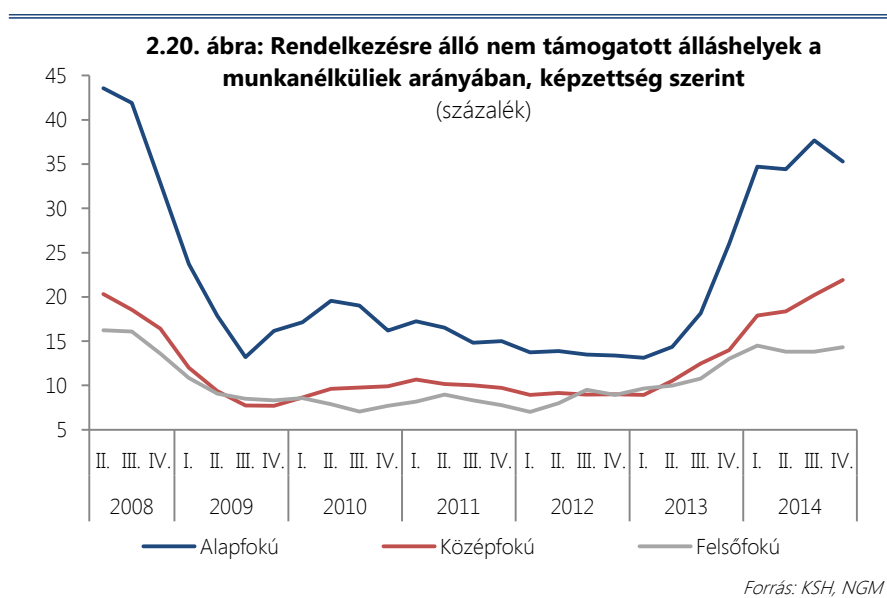
A közsférában foglalkoztatottak száma is nőtt 2014-ben, amit kétharmad részben a közfoglalkoztatás bővülése magyaráz. A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján a közfoglalkoztatás átlagosan több mint 180 ezer álláskereső átmeneti foglalkoztatását tette lehetővé, ezen belül a 2014/2015. évi téli képzési programokba 2014 végéig 26 ezer fő került bevonásra. A munkavállalói képességek fenntartását és fejlesztését elősegítő képzési programok célja a résztvevők elsődleges munkaerőpiacon történő elhelyezkedésének támogatása.

Össességében a versenyszféra növekvő munkakereslete és kisebb mértékben a közfoglalkoztatás kibővítése erőteljesen csökkentette a munkanélküliséget, amelynek eredményeként a munkanélküliségi ráta 2014 végére 7,1%-ra mérséklődött, az éves átlagos munkanélküliségi ráta 2,5 százalékpontos csökkenést követően 7,7%-ra süllyedt (2.18. ábra).

A már beindult kedvező munkaerő-piaci folyamatok várhatóan az előrejelzési horizonton is fennmaradnak, amelynek eredményeként tovább növekvő foglalkoztatás, valamint 7% alá csökkenő munkanélküliségi ráta prognosztizálható. A foglalkoztatottak számának emelkedése egyfelől – a konjunktúra élénkülésével párhuzamosan – a versenyszektorban megnövekvő munkakereslet, másfelől a folyamatosan bővülő közfoglalkoztatási programok hatására realizálódhat.

A Kormány célja, hogy növelje a közfoglalkoztatásból az elsődleges munkaerőpiacra visszalépők arányát. 2013-ban a programból kilépők valamivel több, mint 13%-a talált munkát az elsődleges munkaerőpiacon 6 hónap elteltével. Mivel az alapfokú végzettséggel rendelkezők elhelyezkedési esélye alacsony, az ő képzésük támogatásával valósítható meg leghatékonyabban a résztvevők munkavállalási képességének és hajlandóságának erősítése. A 2014-2020-as uniós költségvetési ciklusban elinduló Ifjúsági Garancia Program célkitűzése a 25 év alatt fiatalok elhelyezkedésének további támogatása.

Az elmúlt évben a versenyszféra javuló felvételi szándéka és a munkanélküliség csökkenése következtében a munkaerő-piaci feltételek feszebbé váltak, különösen az alap- és középfokú végzettséggel rendelkezők körében. A legkevésbé képzett munkavállalók esetében ez túlnyomórészt a nem támogatott álláshelyek számának növekedésével magyarázható, míg a középfokú végzettségűeknél a munkanélküliek számának csökkenése is jelentős szerepet játszott ebben. A legmagasabban kvalifikált munkavállalók részére meghirdetett állások száma csupán enyhe növekedést mutatott 2013-hoz képest, ugyanakkor az állástalanok száma esetükben számottevően mérséklődött a tavaly.

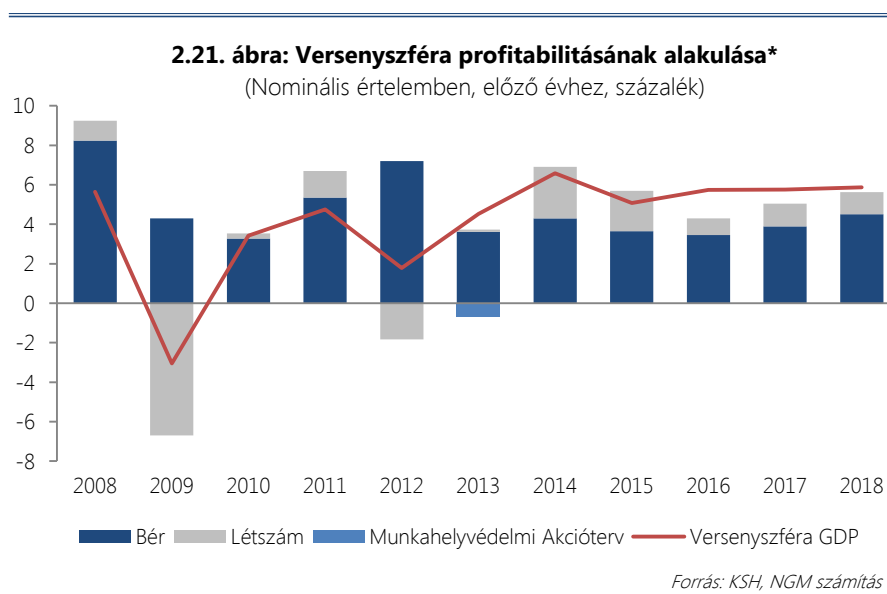

A szakképzett, középfokú végzettséggel rendelkező munkavállalók iránti kereslet kielégítése érdekében a Kormány 2015 második felétől kezdve több változtatást hajt végre a szakképzés rendszerében. 2015 szeptemberétől a megyékben és a fővárosban szakképzési centrumok jönnek létre a nagyobb szakképzési intézmények mentén. 2016 szeptemberétől a szakközépiskolák szakgimnáziumokká, a szakiskolák szakközépiskolákká alakulnak. A szakképzési pedagógusi életpályamoddal akár a mérnökök számára is vonzóvá válhat az oktatási intézményekben a munkavállalás. Növekedni fognak a tanulmányi ösztöndíjra fordítható költségvetési források, valamint az állami rendszerben egy második szakképesítés megszerzése is ingyenessé válik. Az átalakítások célja, hogy növekedjen a tanulók létszáma a piacképes hiányszakmák területén és 2018-ig a jelenlegi 50 ezerről 70 ezerre nőjön a tanulószerveződések száma. További cél, hogy a szakmai ismeretek jobb elsajátítása érdekében a jelenlegi 7-8 ezer helyett 20 ezer vállalkozást vonjanak be a gyakorlati képzésbe kis- és középvállalkozások minél nagyobb mértékű részvételével. A vállalkozások részvételét adókedvezmény biztosításával ösztönöznék. A nappali iskolai rendszerű szakképzésbe való bekapcsolódás lehetősége 21 éves életkor helyett már 25 éves korig vehető igénybe.

A feszebbé váló munkaerőpiac a bérnyomást is fokozta, ami magyarázatul szolgálhat a versenyszféra béreinek vártnál nagyobb mértékű növekedésére 2014-ben. Részben az alacsony inflációs környezetnek köszönhetően a nettó keresetek reálértéke így 3,2%-kal növekedett, meghaladva ezzel a válság kitörése óta eltelt évek mérsékelt átlagos reálbér-dinamikáját. Ugyanakkor a minimálbér 3,4%-os, illetve a garantált bérminimum 3,5%-os év eleji növelése elmaradt a versenyszféra béreinek növekedési ütemétől.

A közsféra bérindexét nagyrészt a pedagógus életpályamodell alakította tavaly, ugyanakkor kisebb részben az egészségügyi dolgozók bérrendezésének áthúzódó hatása is szerepet játszott. A relatíve alacsony keresetű közfoglalkoztatottak növekvő számából adódó összetételhatás és a közfoglalkoztatottak béreinek alacsony mértékű, 2,4%-os emelkedése ugyanakkor lefelé húzta a közsféra bruttó átlagkereseteit.

A munkaadók lefelé módosuló inflációs várakozása, illetve a feszebbé váló munkaerő-piaci kondíciók ellentétesen hatnak a versenyszféra béreinek alakulására idén, összességében a tavalyinál mérsékeltébb bérfelvezetések valósulhatnak meg. A versenyszektor fajlagos munkaerőköltsége a termelékenységét is figyelembe véve mérsékelt növekedést mutathat, amely eredményként a vállalati profitabilitás javulhat (2.21. ábra).

* A versenyszféra GDP és a bértömeg különbsége

Az előrejelzési horizonton a versenyszféra bruttó átlagkereseteinek 3,5-4,5%-os bővülése prognosztizálható. Fontos kiemelni, hogy a közsféra átlagos bérdinamikáját jelentősen lefelé húzza majd a bővülő közfoglalkoztatás, amelynek hatása különösen 2016-ban lesz erőteljes, amikor a nemzetgazdasági bérek átlagos indexét is csökkenti majd. Nem okoz bértorlódást a minimálbér- és garantált bérminimum-emelés, amely várhatóan a közfoglalkoztatottak nélkül számolt nemzetgazdasági bérnövekedéshez hasonló mértékű lesz. Emellett 2015-ben a közszférában folytatódik az oktatás ágazat bérrendezése, elindul a fegyveres és rendvédelmi dolgozók, 2016-ban a kormánytisztviselők életpályamodellje.

Összességében a növekvő munkakereslet a viszonylag feszes munkapiaci környezetben a bérek emelkedéséhez is hozzájárul, ugyanakkor az alacsony inflációs környezet, a visszafogott várakozások és a munkaerő-piaci szabad kapacitások esetleges bővülése ezt némileg tompíthatja.

2.4. INFLÁCIÓS FOLYAMATOK

A 2014-es év egészét rekord alacsony árdinamika jellemezte, főként az Európa-szerte tapasztalt alacsony inflációs környezet, a kedvező terméssből adódó élelmiszerár-csökkenés és a kormányzati szabályozás eredményeként. Bár a második rezsicsökkentés az év végén már kikerült a bázisból, ezt

messze kompenzálta az üzemanyagáraknak a kőolaj világpiacon történő zuhanásával összefüggésben bekövetkezett csökkenése. A várakozások szerint az energiaárak hosszabb ideig elmaradhatnak a korábbi években tapasztalt magas szinttől, ami jelentősen mérsékli a hazai fogyasztói árak alakulását is a következő időszakban.

A maginfláció alacsony értéke ugyanakkor arra utal, hogy az olajárak mérséklődését, valamint a rezsicsökkentések hatását leszámítva szintén visszafogott árdinamika jellemző. Ennek egyik oka, hogy bár az adatok a belföldi kereslet fokozatos bővülését sugallják, a gazdaság teljesítménye még mindig elmarad a potenciális szintjétől, az élénkülő fogyasztás ezért nem okoz érdemi drágulást. Másrészt az Európai Unióból érkező deflációs nyomás a termékek széles körében jelentkezik, legfőképp az iparcikkek és az élelmiszerek árát mérsékli. Az élelmiszerek árcsökkenésében emellett fontos szerepet játszik a tej- és húskészítmények, valamint a zöldség-, gyümölcsfélékre 2014. augusztus 8-án kivetett orosz importtilalom is. A korlátozás legerőteljesebben a tejtermékek piacán figyelhető meg, ahol az embargó fokozta az egyébként is jelen lévő globális túlkínálatot, és az azzal járó árcsökkenést.

A külföldről érkező deflációs hatásokat eddig legalább részben semlegesítette a forint leértékelődése az euróval szemben. A következő években viszont főként az Európai Központi Bank monetáris lazítása, illetve ezzel összefüggésben az euró globális leértékelődése miatt ez a hatás jóval visszafogottabb lehet. Emellett a kedvező növekedési adatok és a befektetői bizalom javulása szintén a forint erősödését támogatja. Áremelkedést így leginkább a külső hatások által kevésbé érintett alkohol és dohány termékek, valamint a piaci szolgáltatások esetében várunk, az infláció így nulla százalék körül alakulhat 2015-ben.

Az EKB januárban meghirdetett eszközvásárlási programja hosszabb távon élénkíti az európai keresletet, ami késleltetéssel ugyan, de a magyar árakban is megjelenhet. Emellett a határidős jegyzések alapján az olajárak enyhe drágulására számíthatunk. Ezért 2016-ban a külső deflációs hatások mérséklődésével és a belföldi kereslet élénkülésével már magasabban alakulhat az árnövekedés üteme. Ugyanakkor a sertés tokehús általános forgalmi adójának 5%-ra történő csökkentése, valamint az illetékek mérséklése némileg visszafogja az áremelkedést. A 2016-os évet követően tovább gyorsulhat az árdinamika, amelynek eredményeként 2017 végére az infláció elérheti az MNB középtávú céljának megfelelő 3%-os értéket.

2.2. táblázat: Az infláció alakulása (%)

	2014	2015	2016	2017	2018
Infláció	-0,2	0,0	1,6	2,5	3,0

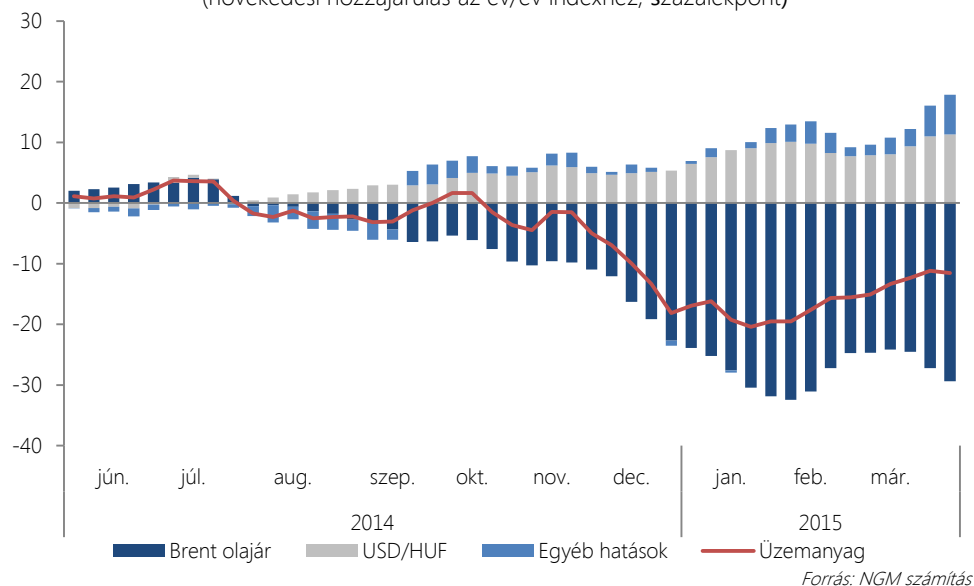
2. számú keretes írás: Az olajárcsökkenés makrogazdasági hatásai

A kőolaj világpiaci ára tavaly jelentős csökkenésnek indult és a júliusban megfigyelt 110 dolláros szintről 2015 januárjára 50 dollár alá süllyedt. Az áresés mögött elsősorban a palaolaj mezők kiaknázásából eredő kínálatbővülés, másodsorban pedig a globális kereslet visszaesése áll. Bár a januári mélypontot követően a piac korrekciójának köszönhetően az olajár 60 dollár környékére emelkedett, a jelenlegi árszint így is messze elmarad a 2014 őszi prognózisunkban megjelent várakozástól, így kedvezően érinti a növekedési kilátásokat is.

Az olajárcsökkenés Magyarországra gyakorolt hatásának értékelésekor először is figyelembe kell venni, hogy bár az olaj hordónkénti ára 40%-kal csökkent, ezzel párhuzamosan az amerikai dollár 20%-kal felértékelődött a devizapiacra. Így forintban számolva a Brent típusú kőolaj mindössze 30%-kal lett olcsóbb, ráadásul az adótartalom és a finomítás költségei miatt ez is csak részben, és késleltetve vált érzékelhetővé a töltőállomásokon. Ugyanakkor az olajáresést mérséklő hatásokkal együtt is az üzemanyagárak 2014 végétől jelentős csökkenést mutattak, amely nagy súlya miatt a fogyasztói árindex alakulását is meghatározza (2.22. ábra).

2.22. ábra: Külső hatások szerepe az üzemanyagárak változásában

(növekedési hozzájárulás az év/év indexhez, százalékpont)

Az olajárzuhanás pozitív reálgazdasági hatása mellett már az elmúlt hónapok ipari termelési adataiban is megmutatkozott. Hosszabb távon viszont kérdéses, hogy meddig marad fenn a jelenlegi alacsonyabb árszint, azaz átmeneti vagy tartós jelenségről van-e szó. Mivel az árak csökkenését részben technológiai tényező váltotta ki, illetve a globális kínálatot meghatározó OPEC eddig nem mérsékelte kitermelését, feltételezhető, hogy az olajár hosszabb ideig is a korábban jellemző szintek alatt maradhat, ami a határidős jegyzésekben is tükröződik.

Számításaink szerint a tartósan 60-70 dollár körüli olajárszint a gazdaság egészére nézve pozitív hatással bír. Az infláció mérséklődésével ugyanis a jövedelmek vásárlóértéke emelkedik, ami azt eredményezi, hogy a háztartások ugyanabból a pénzből többet vásárolhatnak. Másképp megfogalmazva, az alacsonyabb üzemanyagárak révén a családoknak kevesebbet kell üzemanyag vásárlásra költeni, az így fennmaradó összeget egyéb fogyasztási cikkekre vagy megtakarításra

fordíthatják.

Az élénkülő belföldi keresletre a vállalati szektor a kapacitások bővítésével, a beruházási aktivitás növelésével és munkaerő bővítéssel reagál, amit támogat, hogy a költségek csökkenése révén a profitabilitás is javul. Ugyanakkor az árak kiszámíthatatlansága miatt mind a háztartások, mind a vállalati szektor szereplői kivárhatnak a fogyasztásuk, illetve kapacitásaik növelésével. Ezért, míg az olajár csökkenése az inflációt szinte azonnal, drasztikus mértékben mérsékli, a gazdaság egészére gyakorolt hatása jellemzően csak késleltetve jelentkezik, mértéke ugyanakkor idén és jövőre is jelentős.

Az elvégzett érzékenységvizsgálat eredménye alapján, forintban számolva 10%-os olajárcsökkenés – a dollár árfolyamot is figyelembe véve – az infláció 0,35 százalékpontos mérséklődését okozza; miközben a GDP-t több mint 0,15 százalékponttal növeli éves szinten minden más tényező változatlansága mellett. Összességében tehát elmondható, hogy 2015-ben önmagában az alacsony olajár az inflációt 1,1 százalékponttal mérsékli, míg a gazdasági növekedést 0,5 százalékponttal emeli.

2.5. CIKLIKUS FOLYAMATOK

A válság előtti évtizedben Magyarországon a kibocsátási rés az Európai Unió egészéhez hasonlóan végig pozitív tartományban mozgott, majd 2009-ben a globális pénzügyi krízis begyűrűzésével a gazdaság teljesítménye hirtelen a potenciális szint alá süllyedt. Mára egyértelművé vált, hogy a pénzügyi válság nem csak átmenetileg vetette vissza a magyar GDP bővülését, hanem – főként a tőkefelhalmozás csökkenése, valamint az állásukat elvesztők korábbi ismereteinek elértéktelenedése miatt – a hosszú távú növekedési lehetőségeket is érintette. Ezért fontos eredmény, hogy hazánk potenciális növekedése 2014-ben jelentős gyorsulást mutatott, amelyben egyaránt kulcsszerepet játszott a hosszú évek után beinduló tőkefelhalmozás és a Kormányzat gazdaságpolitikája.

A beruházások mértéke a 2014. évi kiugró bővülés után visszafogottabb, de továbbra is emelkedő pályát mutat részben a kkv szektor finanszírozását segítő programok és a historikusan alacsony kamatkörnyezet, részben pedig a külföldről beérkező feldolgozóipari működőtőke, illetve az EU-s források eredményeként. A tőkefelhalmozás így az előrejelzési horizonton egészen érdemben hozzájárul a potenciális növekedéshez. Az új termelő kapacitások kihasználása a foglalkoztatottság bővülését is maga után vonja, miközben a Kormány aktív munkaerő-piaci politikája a strukturális munkanélküliség csökkenésén és az aktivitási ráta növelésén keresztül hosszú távon is érdemben javíthatja a foglalkoztatást és a növekedési potenciált.

Bár a hatékonyságjavulásból eredő növekedési többlet az elmúlt években folyamatosan emelkedett, továbbra is elmarad mind a válság előtti időszak szintjétől, mind a régiós országok értékétől. Mindazonáltal a külföldről érkező működőtőke, a magyar gazdaság nagyfokú nyitottsága, a globális értékláncokban való aktív részvétel és az ebből eredő verseny révén a jövőben erőteljesen javulhat a hatékonyság. A technológia élvonalát képviselő külföldi feldolgozóipari vállalatok kapacitásbővítései segítik a hazai beszállítók műszaki színvonalának fejlődését is, így idővel a gazdaság egészére pozitívan hatnak. A nemzetközi társaságok emellett a hazai oktatásban is egyre erőteljesebb szerepet vállalnak, javítva az eszközök és az ismeretek korszerűségét. Mindennek köszönhetően az elkövetkező években összességében a hatékonyság növekedése várható.

A vártnál kedvezőbb 2014. évi GDP adatok elvben a kibocsátási rés gyorsabb záródását is kiváltják. Mivel azonban a nem várt mértékű bővülés mögött nagyrészt fundamentális tényezők húzódnak

meg, a magyar gazdaság potenciális növekedése is magasabb tartományba került. A tényleges növekedés feltehetőleg a következő években is meghaladja majd a potenciális GDP ütemét, így a kibocsátási rés az előrejelzési horizont végére zárulhat.

2.4. táblázat: Ciklikus folyamatok (%)

	2014	2015	2016	2017	2018
GDP növekedés	3,6	3,1	2,5	3,1	2,9
Potenciális növekedés	1,6	1,9	2,2	2,3	2,5
Tényezők					
Munka	0,3	0,5	0,7	0,7	0,7
Tőke	0,4	0,5	0,4	0,6	0,7
Teljes tényező-termelékenység	0,9	0,9	1,0	1,0	1,1
Kibocsátási rés	-2,8	-1,7	-1,4	-0,6	-0,2

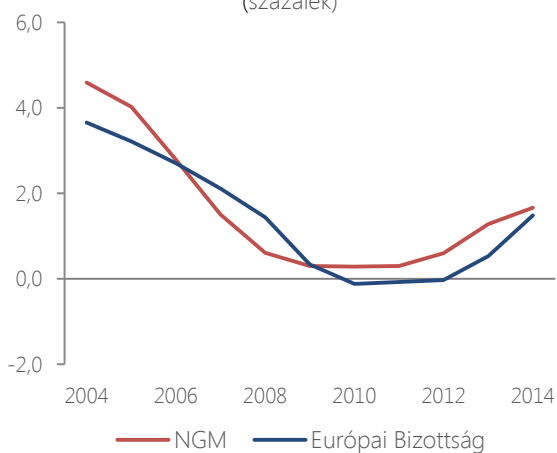
3. sz. keretes írás: A gazdaság 2014 évi ciklikus pozíciójának megítélése

A kedvező gazdasági folyamatoknak köszönhetően Magyarországon a GDP 2014-ben elérte a pénzügyi válság előtti szintjét. Ennek ellenére a gazdaság teljesítménye továbbra is elmarad a potenciális növekedéstől, bár a kibocsátási rés nyitottságának mértékéről az Európai Bizottság és a Kormány véleménye eltér. A gazdaságpolitika egyik feladata viszont éppen a kereslet kilengéseinek mérséklése, ami feltételezi a ciklikus pozíció aktuális ismeretét is, ezért fontos az ilyen jellegű eltérések tisztázása.

A Kormány, valamint az Európai Bizottság¹ potenciális növekedésre és kibocsátási résre vonatkozó becslései lényegében hasonlóak, és megfelelnek az általános nézetnek, miszerint 2009-ben a korábban túlfűtött gazdaság visszaesett, és azóta elmarad a potenciális szintjétől (2.23, 2.24 ábra). Továbbá, a válságból való kilábalás nem egyenletes ütemű, inkább egyfajta „W” alakú kibocsátási rés rajzolódik ki, amit 2012-ben feltehetőleg az európai dekonjunktúra kiújulása, valamint a mezőgazdaság gyengébb teljesítménye magyaráz.

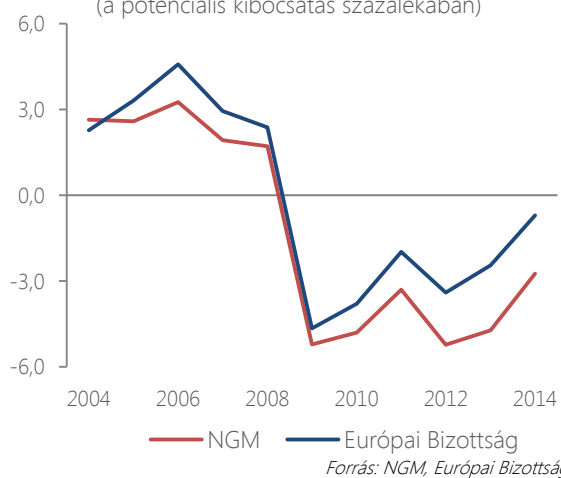
2.23 ábra: Potenciális növekedés

(százalék)

2.24 ábra: Kibocsátási rés

(a potenciális kibocsátás százalékában)

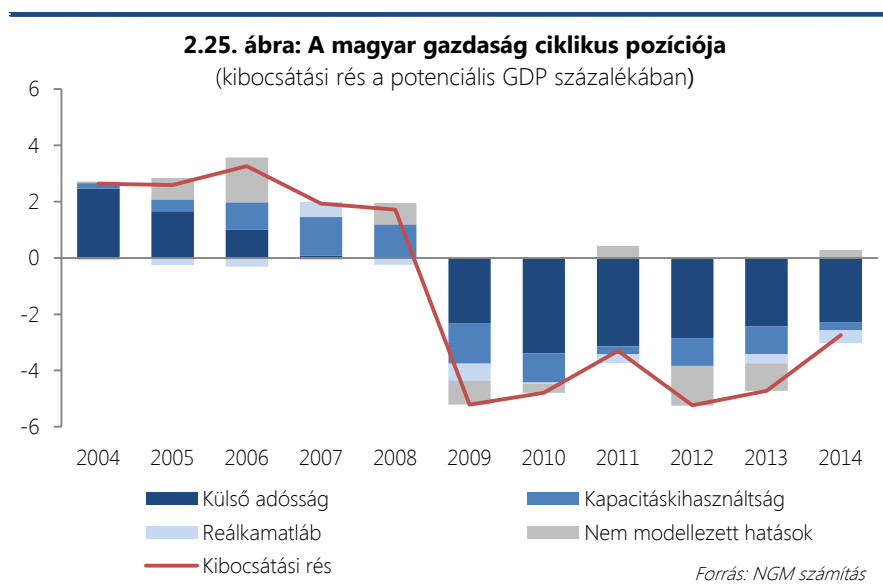
¹ Forrás: Európai Bizottság, Winter 2015 Forecast

A 2010 és 2014 közötti időszakot tekintve ugyanakkor jelentős eltérés mutatkozik a Bizottság és a Kormány becslése között. Mivel a potenciális kibocsátás meghatározására nincs általános eljárás, ezért a különböző szervezetek kibocsátási résre vonatkozó eredményei természetesen eltérnek egymástól.

Az Európai Bizottság ún. termelési függvény alapú módszertant használ, amelynek előnye, hogy több tagállamra is összehasonlítható eredményeket szolgáltat, de alapvetően egy neoklasszikus, reálgazdasági összefüggésre épít.

Ezzel szemben a 2008-as válság egyik tanulsága éppen az, hogy a pénz- és tőkepiacok szerves részét képezik a gazdaság működésének, így a pénzügyi és reálgazdasági ciklusok összekapcsolódnak. Ezen az elgondoláson alapszik a Bank for International Settlements szakértői² által kifejlesztett modell, amelyben a becslést a pénzügyi ciklusok beépítésével pontosítják. Mivel az országspecifikus jellemzőket, valamint a 2008-as válság tanulságait figyelembe vevő pénzügyi hatásoktól semleges kibocsátási rés modell valós időben megbízható képet ad a gazdasági folyamatokról, a Nemzetgazdasági Minisztérium a potenciális kibocsátás és a kibocsátási rés mérésére 2014-től ezt a modellt alkalmazza.³

A pénzügyi ciklusok megjelenítésénél Magyarország nagyfokú nyitottsága miatt a külfölddel szembeni finanszírozási pozíciót és a külső adósság állományát is figyelembe vettük. Elképzelésünk szerint ugyanis a finanszírozási hiány, illetve a külfölddel szembeni adósság nagyfokú felhalmozása hosszú távon fenntarthatatlan, ezért a gazdaság túlfűtöttségéhez vezet. Ezzel szemben az extrém többlet a tartozás leépítését, és így a lehetőségekhez képest átmenetileg visszafogottabb fogyasztási kedvet, illetve gazdasági növekedést eredményez, ami szintén ciklikus jellegűnek tekinthető. A magyar gazdaságban jelenleg megfigyelhető erőteljes külső finanszírozási többlet ebben az értelmezésben azt mutatja tehát, hogy a gazdasági szereplők továbbra is forrásaik jelentős részét fordítják a korábban felhalmozott adósság visszafizetésére. Következésképp, a gazdaság aktuális teljesítménye elmarad a fundamentális tényezők által indukált potenciális mértéktől, így negatív kibocsátási részt eredményez (2.25 ábra).

² BORIO, C. – DISYATAT, P. – JUSELIUS, M. (2013): Rethinking potential output: Embedding information about the financial cycle. BIS Working Papers No. 404

³ A modell részletes leírása a 2014. évi Konvergencia Programban olvasható.

Az Európai Bizottság becsléseitől való eltéréseket elsősorban a módszertani különbségek magyarázzák; a Kormány által alkalmazott modell ugyanis figyelembe veszi pénzügyi ciklusokat és a külső adósság leépítésének hatását is. Ugyanakkor azt gondoljuk, hogy az ipari kapacitások magasabb szintű kihasználásával, illetve a gazdaság élénkülésével egyidejűleg a kibocsátás fokozatosan elérheti a potenciális szintjét.

Összegezve, a különböző kibocsátási rés számítások természetesen eltérnek egymástól, így a gazdaság ciklikus pozícióját tekintve az Európai Bizottság és a Kormány megítélése bár hasonló, nem teljesen azonos. Számításaink szerint a 2009-es évet követően a gazdaság visszaesései inkább átmeneti jellegűek voltak, ezért a kibocsátási rés még 2014-ben is jócskán negatív maradt. Ezzel szemben az Európai Bizottság eredményei prociklikusabbak, és így a kibocsátási rés nyitottsága esetükben méréskeltebb.

2.6. KÜLSŐ EGYENSÚLY

A válság után a külső egyensúlyi folyamatok drasztikusan megváltoztak, Magyarország nettó finanszírozási képessége pozitív tartományba fordult és 2014-ben a GDP 8%-át is meghaladta. Ezzel az értékkel Magyarország messze kitűnt a visegrádi országok közül, míg európai uniós összehasonlításban Hollandia után a második helyen szerepelt. A változások kedvezően érintették a folyó fizetési mérleg egyenlegét, az uniós transzfereknek és a külkereskedelmi mérleg alakulásának köszönhetően.

A jelentős többlet mögött egyrészt továbbra is az autóipar erős exportteljesítménye állt, amit csak részben tompított az orosz-ukrán konfliktus, illetve az európai gazdaságok vártnál alacsonyabb növekedése. Másrészt a jövedelemkiáramlás mérséklődése folytatódott, amely részben a külföldön dolgozó magyarok hazautalt jövedelmének, részben pedig a külső adósság leépülésének, így a kamatterhek csökkenésének köszönhető. Az Európai Unióból érkező transzferek értéke tovább növekedett, 2014 során rekord mennyiségű, 6 milliárd eurónyi forrás érkezett hazánkba.

2015-ben a kedvező folyamatok várhatóan fennmaradnak, a befektetői bizalom javulásának, illetve az EKB monetáris lazításának köszönhetően tovább csökkenhetnek az euró kamatok, emiatt pedig a jövedelemkiáramlás. Emellett 2015-ben mind az előző, mind az új programozási ciklus forrásait fel tudja használni Magyarország, így a tavalyi rekordot is meghaladó EU-transzfer beáramlás várható. Az európai kereslet erőteljesebb élénkülésével párhuzamosan tovább bővíthet a külkereskedelem is. Bár 2016-ban a hozamok emelkedését prognosztizáljuk, az adósságmérséklődés miatt a jövedelemkiáramlás tovább csökkenhet. Ugyanakkor jövőre a közösségi forrásbeáramlás átmenetileg visszaeshet, ami a finanszírozási képességet mérsékelheti.

Összességében, az elkövetkező években a 2014-ben mért, 8% körül stabilizálódhat a GDP arányos külfölddel szembeni finanszírozási képesség. A folyó fizetési mérleg egyenlege állandó növekedés mellett 2017-ben már 6% feletti többletet mutathat. A kedvező folyamatoknak köszönhetően a korábban vártnál gyorsabb ütemben épülhet le az ország külső adósságállománya, így érdemben csökkenhet a gazdaság sérülékenysége is.

2.5. táblázat: Külső finanszírozás (a GDP %-ában)

	2014	2015	2016	2017	2018
Áruk és szolgáltatások egyenlege	7,5	8,3	9,3	9,5	9,9
Folyó fizetési mérleg egyenlege	4,1	5,4	5,9	6,2	6,7
Tőkemérleg egyenlege	4,1	4,0	2,0	2,3	2,2
Külső nettó finanszírozási képesség	8,3	9,3	7,9	8,5	8,9

Forrás: MNB, NGM számítás

Az összesített adatok kerekítés miatt eltérhetnek a részadatok összegétől.

4. számú keretes írás: A devizahitelek helyzetének végleges rendezése segíti a gazdaság teljesítményét

Magyarországon 2005-től jelentősen megnövekedett a deviza – túlnyomórészt svájci frank – alapú hitelek aránya. 2006-tól 2008-ig a lakossági hitelezést szinte kizárólag a kedvező kamatozású, akkoriban kis kockázatúnak tűnő devizahitelek jelentették, amelyek állománya 2009 elején érte el a csúcst, ekkor a GDP 28%-át tették ki. A deviza alapú hitelezés mind a bankrendszer, mind a lakosság számára kockázatokkal járt, és bár az akkori hazai szabályozó szervek is érzékelték ezeket, érdemi lépést nem tettek a devizában történő eladósodottság megakadályozására.

A válság kitörését követően a svájci fizetőeszköz menekülő devizává vált, amely közvetlenül és a keresztárfolyamokon keresztül is a forint leértékelődése irányába hatott. A gyengülésből adódóan a háztartások törlesztési terhe egyre csak növekedett, amely ahhoz vezetett, hogy 2010-től kezdve egyre több ember képtelen volt fizetni hitelét, a nem-teljesítő hitelek arányának megugrása pedig a bankrendszer számára is egyre nagyobb gondokat okozott. A háztartások fogyasztása ezzel párhuzamosan drasztikusan visszaesett, ami számottevően hozzájárult a gazdaság teljesítményének zsugorodásához.

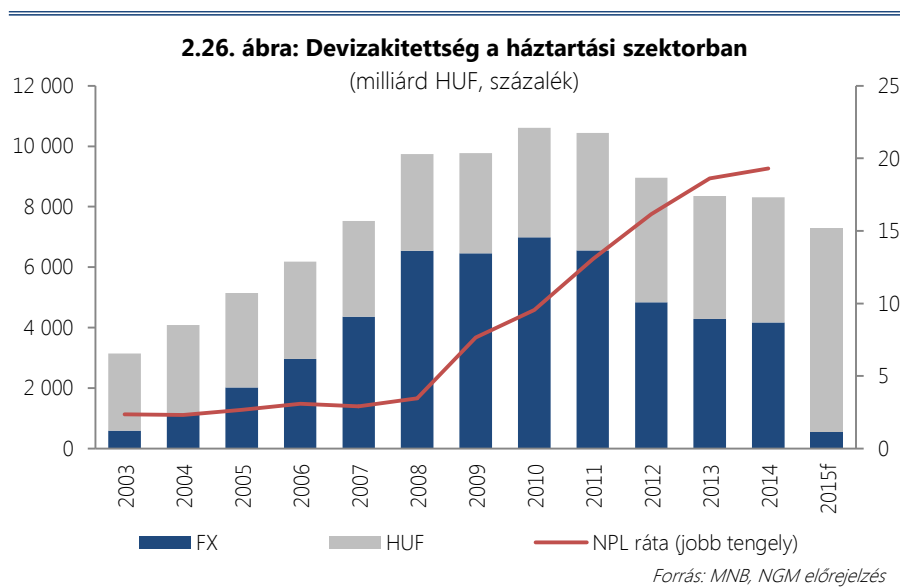
A Kormány a folyamat megállítása érdekében 2011-től intézkedések sorozatával igyekezett javítani a devizaadósok helyzetén (árfolyamgát, végtörlesztés, Nemzeti Eszközkezelő). Nagyrészt ezek hatására a devizahitelek állománya 2014 végére 45%-kal csökkent a 2009-es csúcshoz képest, a lakosság árfolyamkitettsége ugyanakkor még mindig túl magas maradt. A devizahitelek nehezedő helyzete nemcsak gazdasági, hanem társadalmi problémákhoz is vezetett. Egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy olyan megoldást kellett találnia a gazdasági vezetésnek, amellyel egyszer és mindenkorra megnyugtatóan rendezni lehetett a helyzetet a lakosságra és a gazdaság teljesítményére béklyóként nehezedő devizahitelek kivezetésével. A forintosítást ugyanakkor csak egy egészségesebb bankrendszer keretein belül, stabil makrogazdasági fundamentumok, valamint a hitelfelvételkor érvényesnél lényegesen alacsonyabb kamatkörnyezet mellett lehetett egyáltalán megfontolni, ugyanis a nem megfelelően időzített elszámolás és kivezetés akár káros is lehetett volna a gazdaságra nézve.

Fordulópontot jelentettek egyrészt az Alkotmánybíróság 2013. február 28-i és 2014. március 24-i döntései, amelyek együttes értelmezése alapján a családok lakhatásának veszélyeztetettsége, illetve a hitelintézetek erőfölénnyel való visszaélése esetén az Országgyűlés kétoldalú polgári szerződések tartalmát kivételesen megváltoztathatja. Másrészt az Európai Bíróság 2014. április 30-án úgy határozott, hogy a magyar bíróság megvizsgálhatja a devizahitel-szerződések tisztességtelenségét. Ezeket követően a Kúria 2014. június 16-i döntésében kimondta, hogy az árfolyamrés minden

devizahitel-szerződésben tisztességtelen, továbbá megállapította, hogy a lakossági hitelek szerződésmódosításai – az ellenkezőjének bizonyításáig – nem felelnek meg a jogszabályoknak.

A Kúria határozatát követően elfogadott jogszabályok alapján a tisztességtelenül felszámított összegek visszatérítésére kerül sor, amely a bankokra mintegy 600-700 milliárd forintos nettó terhet ró, a magyar családok tartozását pedig összességében mintegy 1 000 milliárd forinttal mérsékli a közeljövőben. A törlesztőrészek átlagosan 20-25%-kal csökkennek: egy átlagos devizahiteles havonta mintegy 75 ezer forintot fizetett ki eddig kamatként és tőketartozásként, amely az intézkedést követően 55 ezer forint körül alakul. Az alacsonyabb törlesztőrészlet-fizetés révén a háztartások magasabb rendelkezésre álló jövedelme a fogyasztásukat idén és jövőre nagyságrendileg 0,5-0,5%-kal növelheti meg. Emellett számolni kell a megtakarításuk emelkedésével is az elkövetkező időszakban. Figyelembe véve a fogyasztás importtartalmát, az NGM modellszámításai szerint a keresletélénkítés következtében 0,4 százalékponttal lehet gyorsabb a GDP növekedés üteme 2016 végére.

A devizahitelek kivezetésére akkor kerülhetett ténylegesen sor, amikor az MNB devizatartaléka már kellően magas volt ahhoz, hogy a forintosítás ne veszélyeztethesse a devizatartalék-megfelelési szintet. A GDP 9%-ának megfelelő, mintegy 9 milliárd eurós összeg átváltására az egyetlen járható utat ugyanis a devizatartalék igénybevétele jelentette. Ezen megoldás helyességét végezetül a piaci reakciók is visszaigazolták.

Az Országgyűlés 2014. november 25-én elfogadta a forintosításról szóló törvényt, amelynek eredményeként a magánszemélyek mintegy 3 600 milliárd forint összegű, jelzálog fedezetű devizahitelei forinthitellé alakultak át, november 7-ei piaci árfolyamon (svájci frank: 256,5 HUF/CHF, euró: 309 HUF/EUR, japán jen: 2,16 HUF/JPY). A forintosítás technikailag a visszatérítésekkel egy időben történik meg. A lakosság így végérvényesen megszabadult a legfontosabb bizonytalansági tényezőtől, a kiszámíthatatlan árfolyam-ingadozások kockázatától, így a devizahitelek forintosítása megvédi a magyar családokat a terheik növekedésétől. A háztartási hiteleknek 2014-ben még 50%-át tették ki a devizahitelek, a forintosítás után arányuk már 10% alatt alakulhat.

A forintosítás a bankrendszerre is pozitív hatással lesz. A bankok mérlegében számottevően csökkenni fog a devizaarány mind az eszköz, mind a forrás oldalon, továbbá várakozásaink szerint a mérséklődő törlesztőrészek miatt a nem-teljesítő hitelek aránya is alacsonyabb lesz.

A devizahitelek forintosítása és az elszámolások következtében Magyarország külső adósságállománya jelentősen csökken, ennek köszönhetően a gazdaság sérülékenysége közép- és hosszú távon is mérséklődik. A globális piaci zavarok így kevésbé lesznek érzékelhetőek, a forintot érintő kockázat alacsonyabb lesz, ami kevésbé volatilis árfolyamot eredményez. Magyarország piaci megítélése is számottevően javul, amelynek bizonyítéka a nemzetközi intézmények, hitelminősítők és elemzőházak pozitív visszajelzésein túl az is, hogy Magyarország országhozzáértékelési mutatója, az ötéves CDS-felár 140 bázispont alá esett, ami utoljára 2008-ban, a pénzügyi válság kitörését megelőzően volt jellemző. A kockázati megítélés javulásával pedig mérséklődnek a piaci hozamok, amely végső soron csökkenti az adósságfinanszírozás költségét.

A forintosítás kedvező hatásai már rövidtávon is érzékelhetőek: a devizahitelek novemberi árfolyamon történő forintra konvertálásának eredményeként a forint 2015. január közepi, svájci frankkal szembeni drasztikus gyengülése már nem súlyosbította a háztartások törlesztési terheit és a bankok kockázati kitétségét, így a lakossági hitelekhez kapcsolódó, korábban jelentős nemzetgazdasági kockázatok nem realizálódhattak. Nem volt ilyen kedvező helyzetben ugyanakkor például Horvátország, Románia és Lengyelország, ahol a devizában, főként svájci frankban történő eladósodás szintén nagy nehézségeket okozott, ám a devizahitelek helyzetének rendezése még nincs olyan előrehaladott állapotban, mint hazánkban.

A devizahitelek kivezetése és az elszámolások mérföldkő mind a lakosság, mind a magyar pénzügyi rendszer, mind a gazdaság egésze számára. A devizahitelek többletterheitől megszabadított családok javuló fogyasztása serkentően hat a gazdaság teljesítményére. Ezen túlmenően pedig az alacsonyabb külső kitétség kedvezőbb kockázati megítélést, vagyis stabilabb pénzügyi környezetet és alacsonyabb finanszírozási költségeket eredményez. Összességében a devizamentő intézkedések hozzájárulnak ahhoz, hogy a növekedés tartósan a fenntartható és kiegyensúlyozott pályán haladjon, és a globális pénzügyi turbulenciákkal szemben ellenállóvá váljon a magyar gazdaság.

2.7. A KORMÁNYZATI INTÉZKEDÉSEK GAZDASÁGI HATÁSAINAK VIZSGÁLATA

A Kormány által meghozott legfontosabb gazdaságpolitikai intézkedések makrogazdasági hatásainak számszerűsítése a Nemzetgazdasági Minisztérium DINAMO⁴ modelljével készült. Ez a modell azért is alkalmas ilyen jellegű hatásvizsgálatok elkészítésére, mert a nemzeti számláknak és az államháztartás pénzügyi számláinak megfelelően részletezett összefüggéseit konzisztensen teljesíti. Ezen túlmenően számos olyan transzmissziós csatorna is beépítésre került a modellbe, amelyeken keresztül a fiskális változók kifejtik hatásukat a gazdaságra. A DINAMO modell struktúrája hosszú távon neoklasszikus növekedési összefüggéseken nyugszik, ugyanakkor rövidtávon különböző súrlódások lassítják az ehhez való igazodást.

A szimulációk elkészítése során alapvetően azon kormányzati intézkedések hatásvizsgálatára került sor, amelyeket a 2014-es Konvergencia Program publikálása óta jelentettek be. Az alábbi meghatározó reformok, adórendszerbeli átalakítások együttes hatása képezi a vizsgálat tárgyát (2.6. táblázat):

- Életpályamodellek a közszférában.

⁴ A Dinamikus Nemzeti számlák Alapú Modell (DINAMO) leírása az alábbi linken érhető el: <http://2010-2014.kormany.hu/download/5/34/41000/Dinamo%20NGM%20EI%C5%91rejelz%C3%A9si%20M%C3%B3dszertan.pdf>

- Start-munkaprogram: a közfoglalkoztatási programok többlete a 2014-es Konvergencia Programhoz képest.
- Bankadó csökkentése.
- A személyi jövedelemadó egységes, 16%-os kulcsának 15%-ra történő csökkentése.
- A kétgyermekes családok adókedvezményének növelése.
- A sertés tőkehús 27%-os általános forgalmi adójának 5%-ra történő csökkentése.
- Egyes állami közszolgáltatások díjának, valamint bizonyos illetékeknek a csökkentése vagy eltörlése.

2.6. táblázat: A modellezett intézkedések hatása a költségvetési egyenlegre (a GDP %-ában)

	2015	2016	2017	2018
Kiadást növelő intézkedések	-0,25	-0,53	-0,71	-0,80
Életpályamodellek	-0,08	-0,24	-0,34	-0,36
Start-munkaprogram	-0,17	-0,28	-0,37	-0,44
Bevételt csökkentő intézkedések		-0,62	-0,69	-0,69
Bankadó csökkentése		-0,17	-0,22	-0,21
Szja csökkentése		-0,31	-0,30	-0,28
Családi adókedvezmény növelése		-0,04	-0,08	-0,11
Áfa csökkentése (tőkehús)		-0,07	-0,07	-0,06
Díjak, illetékek csökkentése, eltörlése		-0,03	-0,03	-0,03
Összesen	-0,25	-1,15	-1,40	-1,49

Forrás: NGM számítás

Megjegyzés: a kerekítések miatt a részértékek nem feltétlenül adják ki az összesített mértékeket

Több tényező is meghúzódik a mögött, hogy van mozgástér növekedésösztönző intézkedések bevezetésére. Egyrészt a növekedési kilátások vártnál erőteljesebb javulása az államháztartási bevételek további növekedését eredményezi, miközben az alacsony hozamkörnyezet, a forint árfolyamának erősödése mérsékeltebb kormányzati kiadásokhoz vezet, támogatva ezáltal a költségvetési tervezhetőséget. Másrészt, a Széll Kálmán terv keretében végrehajtott strukturális reformok növekvő megtakarításokat eredményeznek a költségvetés számára. Harmadrészt, az EU-s transzferek ciklikussága miatt jövőre kevesebb uniós pénz használható fel, így alacsonyabb hazai társfinanszírozási kiadással kell számolni. Végül pedig, a bruttó hazai össztermék magasabb szintje közvetlenül is alacsonyabb GDP-arányos államháztartási hiányt és adósság szintet eredményez. Összességében elmondható, hogy a makrogazdasági fundamentumok kedvező alakulása lehetővé teszi bizonyos növekedésbarát fiskális intézkedések bevezetését, miközben a fegyelmezett költségvetési politikával összhangban az államháztartás hiánypályája csökkenést mutat az előrejelzési horizonton.

A szimulációs eredmények azt mutatják, hogy a kormányzati intézkedéseknek köszönhetően összességében (kumuláltan) hány százalékkal változik az egyes makrogazdasági mutatók szintje a fiskális intézkedéseket nem tartalmazó forgatókönyvhöz képest. A modellszámítások alapján a GDP volumene fokozatosan növekszik, aminek eredményeként 2018-ban már összesen mintegy 1,4%-kal lehet magasabb a bruttó hazai össztermék szintje (2.7. táblázat).

**2.7. táblázat: A strukturális intézkedések kumulált makrogazdasági hatásai
(%-os eltérések szintben az alappályától)**

	2015	2016	2017	2018
GDP	0,28	0,87	1,19	1,41
Háztartások fogyasztási kiadása	0,40	1,75	2,19	2,52
Beruházások	0,00	0,71	1,09	1,18
Export	0,00	0,00	-0,01	-0,01
Import	0,23	0,69	0,90	1,06
Infláció	-0,01	0,15	0,19	0,21
Versenyszféra foglalkoztatás	-0,04	0,39	0,46	0,51
Versenyszféra bruttó átlagkereset	-0,02	0,24	0,33	0,38
Államháztartási hiány a GDP %-ában *	-0,21	-0,87	-1,13	-1,29

Forrás: NGM számítás

**Százalékpontos változás*

A kormányzati intézkedések többsége megemeli a lakosság rendelkezésre álló, illetve elkölthető jövedelmét, ami a fogyasztási kiadások további erősödését fokozza. Ebbe a csoportba sorolható az életpálya modellek bevezetése, a hozzáadott érték típusú adók (sertés tőkehús áfa, illetékek), illetve a személyi jövedelemadó csökkentése, valamint a családi adókedvezmény növelése.

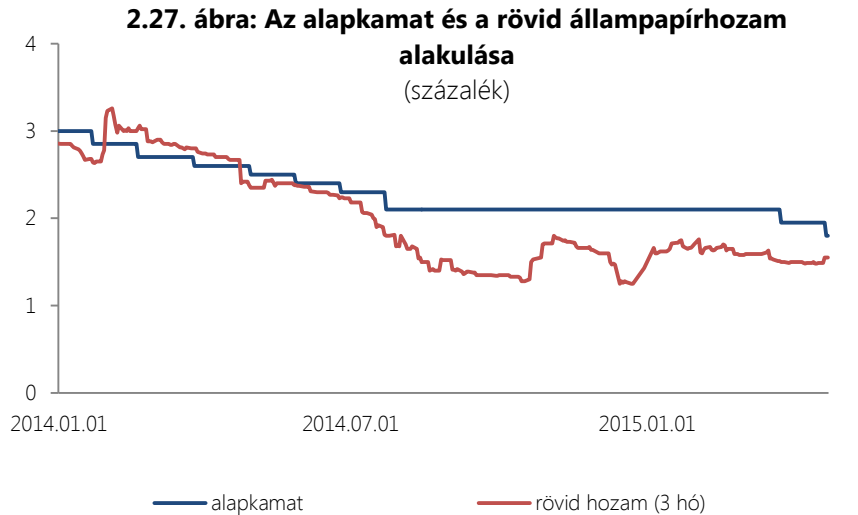
A bankadó mérséklése a pénzügyi szektor profitabilitását javítja, egyúttal élénkíti a hitelezési hajlandóságot, illetve a hitelkínálatot az ágazat többletterheinek csökkenése révén. Ezen túlmenően, az intézkedés a beruházási dinamika gyorsulásán keresztül a tényleges és a potenciális növekedést egyaránt támogatja. A belföldi felhasználás összesített pozitív hatását enyhén tompítja ugyanakkor annak magas importtartalma. Összességében azonban elmondható, hogy a kormányzati lépések serkentik a magyar gazdaság növekedését és ezzel párhuzamosan a munkakeresletet is fokozzák.

2.8. MONETÁRIS ÉS ÁRFOLYAM-POLITIKA

A hatályos, MNB-ről szóló törvény a korábbi szabályozással azonos módon a jegybank elsődleges céljaként az árstabilitás elérését és fenntartását jelöli meg. Az MNB 2001 óta az inflációs célkövetés rendszerében határozza meg a monetáris politikát. Ennek keretében a Monetáris Tanács 3%-os középtávú inflációs célt határozott meg, 2015 márciusában ugyanakkor az inflációs cél fenntartása mellett egy ± 1 százalékpontos toleranciasávot jelölt ki.

Az inflációs célkövetést a monetáris politika az alapkamat változtatásával és a lebegő árfolyamrendszer nyújtotta rugalmasság kihasználásával biztosítja.

A kedvező pénzügyi folyamatok növelték a monetáris politika mozgásterét. Az utóbbi egy év folyamán az addig történelmi mélypontnak számító 2014. áprilisi 2,6%-ról a jegybanki alapkamat több lépésben, fokozatosan újabb történelmi mélypontjára, 1,8%-ra süllyedt 2015 áprilisára. Az alapkamat csökkentése előtt a gyenge inflációs folyamatokon túl a Kormány intézkedései és elköteleződése a hiánycél tartása mellett, valamint a globálisan kedvező befektetői hangulat nyitott teret. Ez az MNB kamatcsökkentésein keresztül beépült a befektetői várakozásokba, és a rövid állampapírhozamok további csökkenéséhez vezetett. A három hónapos hozam az alapkamat csökkenését követve a 2014. év eleji 2,9%-ról 1,6%-ra mérséklődött. (2.27. ábra)

Forrás: MNB, ÁKK

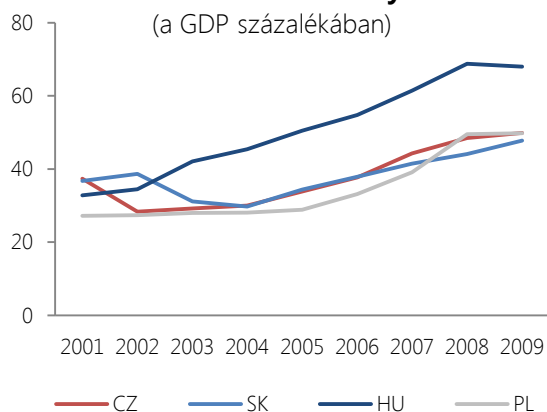
Az MNB eszköztárában több változás is történt az elmúlt egy évben. 2014 áprilisában a Jegybank bejelentette önfinanszírozási programját. Ennek keretében egyrészt irányadó eszközt, a kéthetes MNB-kötvényt kéthetes lejáratú, lekötött betété alakította át, másrészt kamatcsere-ügyletet tett lehetővé a bankrendszer szereplői számára. Az MNB ezen intézkedései a likviditás állampapírpiacon való terelését célozták, hogy az így megnövekedett kereslet révén az államháztartás finanszírozásának kiszámíthatóságát, a finanszírozási költségek csökkentését támogassák.

A jegybank alternatív, gazdaságélénkítő eszközeit is tovább bővítette. Látva az eredeti tervek szerint 2014 végén záruló NHP előrehaladását és az újabb kihívásokat a KKV-hitelezésben, a Jegybank egyfelől döntött a program változatlan feltételekkel történő meghosszabbításáról, másfelől pedig egy új, az NHP-t kiegészítő hitelprogram (NHP+) bevezetéséről. Az NHP és az NHP+ programokra összesen 2000 milliárd forint forrást tart fenn a Jegybank, amelyből az első program során több mint 1300 milliárd forintot már lehívtak a kereskedelmi bankok, az NHP+-ra pedig a keretösszegeből 500 milliárd forintot különített el a Monetáris Tanács. Az új konstrukció célja, hogy az NHP-ből eddig kiszoruló, kockázatosabb besorolású kis- és középvállalkozások hitelhez jutási lehetőségeit javítsa. Az MNB a programoktól azt reméli, hogy 2016-tól hitelezés fokozatosan visszarendeződhet a helyreállított piaci alapokra, és a pénzügyi közvetítés hatékonysága nagymértékben javulhat.

5. számú keretes írás: A bankrendszer javuló működési környezete

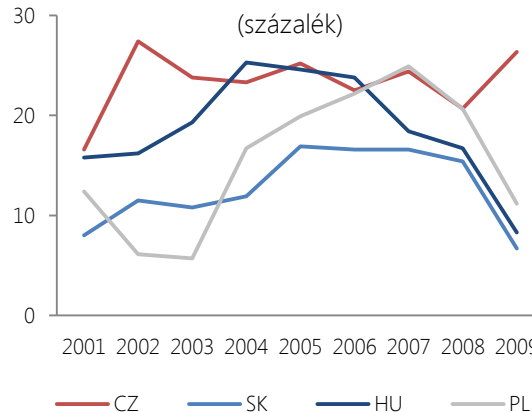
A bankszektor egészséges működése a gazdaság teljesítményének szempontjából kiemelkedően fontos. A 2008-as pénzügyi válságot megelőzően a magyar bankrendszert a nagy profitok és a dinamikus hitelkihelyezés jellemezte: regionális összehasonlításban is kiemelkedő módon bővült a magánszektor hitelezése, a magyarországi bankok jövedelmezőségét pedig hosszú éveken keresztül csak a cseh bankok tudták túlszárnyalni. (2.28-29. ábra) Míg a pénzügyi válság kitörése előtt a bankrendszer pozitív módon járult hozzá a gazdasági növekedéshez, 2009-től kezdődően már gazdaságszűkítő hatást fejtett ki, és később sem tudta kellően elősegíteni Magyarország válságból való gyorsabb kilábalását.

**2.28. ábra: A magánszektor
belföldi hitelállománya**

Forrás: Világbank

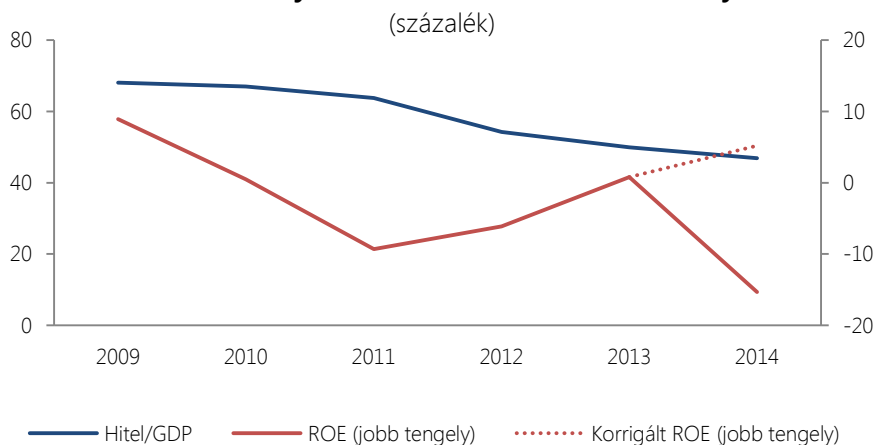
**2.29. ábra: Bankrendszeri ROE
mutatók**

Forrás: MNB

A bankok jövedelmezősége a válság hatására a régiós országokhoz hasonlóan esni kezdett, és bár az eszközarányos jövedelmezőség (ROE) csökkenő trendje 2011-ben megfordult, továbbra is a negatív tartományban maradt. 2014-ben a ROE mutató historikusan alacsony szintre csökkent, amely elsősorban a tisztességtelen szerződésmódosítások és árfolyamrés elszámolásával kapcsolatos, nagyságrendileg 600 milliárd forintos céltartalék képzés következménye. A visszatérítések hatását figyelmen kívül hagyva a bankrendszer jövedelmezősége pozitív tartományba fordult volna 2014-ben. (2.30. ábra) Fontos figyelembe venni ennél a tételnél azt, hogy olyan egyszeri eredményromlást jelent, amelyet most elszenved a bankszektor, viszont egy új korszak alapját képezi. Ezen folyamat során a bankrendszer korábban felhalmozott rossz szerkezetű, rossz minőségű portfóliójában kedvező változások indulhatnak meg az árfolyamkockázat kiküszöbölésének köszönhetően.

**2.30. ábra: A magánszektor GDP-arányos belföldi
hitelállománya és a bankrendszer* ROE mutatója**

* részvénytársasági hitelintézetek

Forrás: MNB, EKB, NGM számítás

A bankrendszer jövedelmező és egészséges működésének helyreállítása ugyanakkor még korántsem ért véget, sőt mindinkább kormányzati fókuszba kerül. Az államra ugyanis kiemelkedően fontos szerep hárul a pénzügyi közvetítőrendszer gazdasági növekedést szolgáló funkciójának helyreállításában. A Kormány ennek érdekében több lépést tett, amivel előmozdítani igyekszik azt, hogy a következő években prosperáló bankszektora legyen az országnak.

A túlzott mértékben elaprózódott bankrendszeri struktúráján a Kormány úgy igyekszik javítani, hogy több bankot felvásárolt és hatékonyságnövelő átszervezések után újra magánkézbe kívánja azokat juttatni, amint azt az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (a továbbiakban: az EBRD) és a Kormány közötti megállapodás is tartalmazza. Jó példa volt erre a Takarékbank, amely a takarékszövetkezeti rendszer gyökeres átszervezése után már újra magánkézben van. Az állam a Magyar Külkereskedelmi Bankban és a Budapest Bankban szerzett tulajdonjogot. Ezen tranzakciókkal a magyar bankrendszerben 50% fölé nőtt a magyar tulajdonú bankok aránya, ami így kevésbé lesz kiszolgáltatva a külföldi anyabankok sokszor anyaországi szempontokat előtérbe helyező üzleti döntéseinek, különösen válságos időszakban.

A Kormány további részesedésszerzést helyezett kilátásba. 2015. február 9-én az EBRD és a Magyar Kormány Együttműködési Megállapodást írt ugyanis alá, amellyel egy időben bejelentették, hogy az Erste Bank Group beleegyezésével az EBRD és a Magyar Állam 15-15%-os részesedéshez fog jutni a magyarországi Erste Bankban.

A Kormány ezzel együtt leszögezte, hogy nem törekszik arra, hogy a jövőben hazai rendszerszintű bankokban további részesedésekhez jusson, illetve meglévő banki részesedéseit a következő három évben magánbefektetőknek kívánja átadni.

A nagy horderejű megállapodás olyan további részleteket is tartalmaz, amelyek nagymértékben hozzájárulnak a befektetői bizalom növekedéséhez és a pénzügyi szektor szereplőivel történő kiegyensúlyozott kapcsolat biztosításához, emellett a bankok működési környezetét javítja. A Kormány kifejezte szándékát arra vonatkozóan, hogy

- vállalja, hogy 2016-tól a bankadó vetítési alapja a 2014-es korrigált mérlegfőösszeg lesz, és mértékét fokozatosan csökkenti, amely 2019-re EU-normáknak megfelelő szintre mérséklődik;
- a forintosítással kapcsolatban további terheket nem ró a bankszektorra;
- a kilakoltatási moratóriumot és a kényszerértékesítési kvótarendszert nem hosszabbítja meg, továbbá a Nemzeti Eszközkezelő ingatlanvásárlási tevékenységét kiterjeszti, és a feltételeket enyhíti;
- a magáncsőd intézményének bevezetéséről és banki ügyletek utólagos szerződésmódosításáról a Bankszövetség bevonásával dönt;
- tartózkodik olyan törvények és rendeletek meghozatalától, amelyek a bankszektor profitabilitását rontják;
- biztosítja a szabad versenyt és az egyenlő bánásmódot a magyar piacon aktív pénzügyi intézmények között.

Az EBRD az Együttműködési Megállapodásban pedig vállalta, hogy részt vesz a nem teljesítő hitelek problémájának kezelésében, a bankszektor magánpiaci alapú konszolidációjához szükséges részvény és kötvénytranzakciókban, valamint vállalkozói és vállalati hitelezést támogató eszközök tekintetében technikai segítséget nyújt.

Az EBRD-vel kötött megállapodás – azon túl, hogy a Kormány és a magyar bankszektor viszonyát új alapokra helyezi – számos előnnyel jár a magyar pénzügyi szektor számára. Egyrészt az EBRD Együttműködési Megállapodásnak megfelelően 2016-ben és 2017-ben a bankadó két lépcsőben csökken. Másrészt a kiszámíthatóbb gazdasági környezet miatt és a bankok átszervezésének végrehajtásával a bankrendszer 2015-től kezdődően hatékonyabban tud működni, amelyhez egyfelől az elmúlt években végrehajtott jelentős költségcsökkentés, másfelől a hitelezési aktivitásuk jövőbeli

növelése járul érdemben hozzá. Végezetül a jelenleg is folyó visszatérítések miatt csökkenő és a fair bankrendszer miatt hosszú távon tervezhető törlesztőrészek elősegítik, hogy az adósok nagyobb aránya legyen képes problémamentesen fizetni hiteleit. A fizetőképesség javulása növelheti a bankrendszer eredményét.

Összességében a bankrendszer adózás utáni eredménye számításaink szerint 2013-ról 2017-re érdemben javulni fog, főként a nem-teljesítési arány csökkenésének eredményeként, de a bankadó mértékének leszállítása is jelentős megtakarítást jelenthet. A Kormány elkötelezte magát ezen célok elősegítése mellett, az EBRD-vel kötött megállapodásban ugyanis egyértelműen állást foglalt amellett, hogy Magyarországnak olyan hatékonyan, átláthatóan és körültekintően működő bankokra van szüksége, amelyek hitelezésükkel támogatják a növekedést, tőkehelyzetük stabil és jövedelmezőségük hosszú távon biztosított.

3. A KORMÁNYZATI SZEKTOR HIÁNYA ÉS ADÓSSÁGA

3.1. KÖLTSÉGVETÉSPOLITIKAI CÉLOK

A 2010 után megvalósított sikeres költségvetési konszolidációnak köszönhetően a kormányzati szektor hiánya immár negyedik éve stabilan a GDP 3%-a alatt van. 2014-ben a deficit a tervezett 2,9%-kal szemben a GDP 2,6%-át tette ki. A makrogazdasági és költségvetési folyamatok azt mutatják, hogy a 2015-re kitűzött, 2,4%-os hiánycél biztonságosan tartható. Ez alacsonyabb szám az előző konvergencia programban tervezettnél.

A gazdaság vártnál erőteljesebb fellendülését, a kilátások javulását és a kedvező költségvetési folyamatokat figyelembe véve, a Kormány felülvizsgálta a 2014. áprilisban kialakított fiskális pályát és jóval alacsonyabban rögzítette a hiánycélokat. A növekedésből származó többletbevételek, az alacsony hozamkörnyezet, a Széll Kálmán terv strukturális átalakításainak eredményei, valamint 2016-tól az új uniós programozási időszak első felében csak fokozatosan felfutó uniós transferekhez társuló, kisebb összegű hazai társfinanszírozási kiadás által teremtett mozgásteret részben adócsökkentésre, részben egyes elmaradt kiadások pótlására, részben azonban a hiány csökkentésére használja fel a Kormány.

Az új középtávú költségvetési pálya biztosítja az államadósság Alaptörvényben előírt csökkenését, valamint a Stabilitási és Növekedési Egyezményben előírt adósságszabály teljesülését. A strukturális hiány – figyelembe véve a felülvizsgált potenciális gazdasági kibocsátási szintet is (lásd 2.5. fejezet) – a programidőszak alatt a középtávú költségvetési cél alatt marad, egyedül 2015-ben mutathat feltételesen megvalósuló, egyszeri növekedést. Ez az esetleges növekedés azzal függ össze, hogy egyes, az állami vagyon bővülését célzó beruházások az állami vagyon értékesítéséből és hasznosításából származó bevétel beérkezésének függvényében jöhetnek létre. A beruházások fedezetéül szolgáló bevétel egyszeri jellege következtében a strukturális hiány átmenetileg kissé növekedhet az idén.

A költségvetés stabilizálásával egyidejűleg az adósságráta is csökkenő pályára állt, a bruttó államadósság GDP-hez viszonyított aránya a 2011. évi 81%-ról 2014 végére 76,9%-ra süllyedt. A kitűzött hiánypálya mellett a konvergencia program időhorizontján az adósságráta további 8 százalékponttal, 70% alá mérséklődhet.

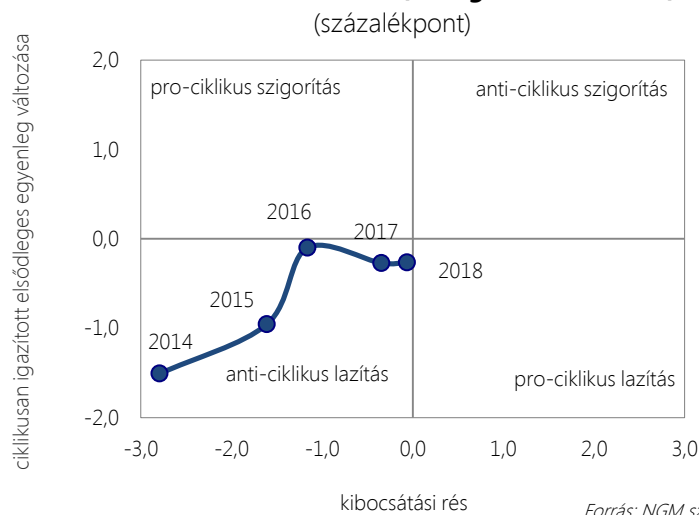
3.1. táblázat: A középtávú költségvetési pálya (a GDP %-ban)

	2014	2015	2016	2017	2018
Kormányzati szektor egyenlege	-2,6	-2,4	-2,0	-1,7	-1,6
Strukturális egyenleg	-1,5	-2,1 (-1,6)	-1,6	-1,4	-1,6
Bruttó államadósság	76,9	74,9	73,9	71,3	68,9

Forrás: KSH, MNB, NGM-számítás

A konszolidáció eredményeire támaszkodva a költségvetési politika már a gazdasági növekedés támogatását is szem előtt tarthatta, a növekedés fundamentumainak megerősödésével azonban csökkenhet a fiskális élénkítés szerepe. A ciklikusan igazított elsődleges egyenleg változása alapján a 2014. évi fiskális impulzust követően 2015-ben már csak moderáltabb keresletbővítés valósul meg, 2016-tól pedig a korábbinál jóval inkább semleges-közeli lehet a költségvetési politika keresleti hatása.

3.1. ábra: Fiskális hatás (+ szigorítás, - lazítás)

3.2. A 2014. ÉVI KÖLTSÉGVETÉS TELJESÜLÉSE

A megelőző két évhez hasonlóan, a kormányzati szektor uniós módszertan szerinti hiánya 2014-ben is kisebb lett a kitűzött célnél. A Központi Statisztikai Hivatal által az Eurostat számára összeállított első adatközlés szerint a deficit a tervezett 2,9%-kal szemben a GDP 2,6%-át tette ki még úgy is, hogy a swap-ügyletek megváltozott elszámolása önmagában közel 0,3 százalékponttal növelte a hiányt (ld. 6. számú keretes írás). Ugyanakkor 2012-2013-mal ellentétben, 2014-ben döntően a vártnál jóval erőteljesebb gazdasági növekedésből és a gazdaság fehéredéséből származó többletbevételeknek volt köszönhető a kedvező egyenleg. A javulás a központi alrendszerek (központi kormányzat és társadalombiztosítás) szintjén jelentkezett, ahol mind a pénzforgalmi, mind az ESA2010 szerinti hiány kisebb lett az előző konvergencia programban vártnál.

A központi kormányzat pénzforgalmi mérlegében 2014-ben is szerepeltek olyan tételek, amelyek nem befolyásolták az uniós módszertan szerinti egyenleget, főként stratégiai jellegű társasági

részesedésvásárlások kiadásai a telekommunikáció-, az energia- és a hulladékgazdálkodási szektor területén. A pénzforgalmi mérlegekben nem szereplő, de az eredményszemléletű számbavételben megjelenő tételek közül a legjelentősebb ebben az évben is az önkormányzatok adósságkonszolidációjához kapcsolódott. A konszolidáció befejező szakaszában a központi kormányzat 400 milliárd forintot meghaladó adósságot vállalt át a települési önkormányzatoktól. A tranzakció csak az alrendszerek egyenlegét módosította, a kormányzati szektor egészének szintjén egyenleg-semleges volt.

3.2. táblázat: A 2014. évi egyenlegek alakulása (a GDP %-ában)

	2014 Konvergencia Program	2015 tavaszi Notifikáció
Központi alrendszerek pénzforgalmi egyenlege	-3,5	-2,6
Helyi önkormányzatok pénzforgalmi egyenlege	0,3	0,3
Központi alrendszerek EDP egyenlege	-4,4 (-3,1)*	-4,0 (-2,7)*
Helyi önkormányzatok EDP egyenlege	1,5 (0,2)*	1,4 (0,1)*
Kormányzati szektor EDP egyenlege	-2,9	-2,6

Forrás: KSH, NGM

*Zárójelben: önkormányzati adósságátvállalás nélkül

A költségvetés végrehajtása során a hiánycél biztonságos elérése érdekében és egyben a 2014. évi 1. sz. országspecifikus ajánlást is figyelembe véve, a Kormány júliusban 110 milliárd forint (a GDP 0,3%-a) kiadáscsökkentésről döntött (zárolások a központi költségvetési fejezetek kiadási előirányzatainál és a rendkívüli kormányzati intézkedésekre szolgáló tartaléknál, egyenlegjavítás az elkülönített állami pénzalapoknál, Beruházási Alap kiadásainak csökkenése). A vártnál gyorsabb gazdasági növekedésre és az ebből származó többletbevételekre tekintettel azonban az év utolsó két hónapjában sor kerülhetett a zárolásból 60 milliárd forint feloldására.

A költségvetés módosítása során a Parlament közel 160 milliárd forint többletkiadást hagyott jóvá a stratégiai jellegű társasági részesedésvásárlások kiadásaira, ezek azonban jellegüknél fogva nem rontották az államháztartás uniós módszertan szerinti egyenlegét. Kisebb nagyságrendű (együttesen mintegy 55 milliárd forint), az ESA2010 szerinti kiadásokat is érintő többletforrást is biztosított a módosítás például az Eximbank Zrt. tőkeemelésére, az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer (a továbbiakban: EKÁER) bevezetéséhez szükséges fejlesztésekre, a közúti infrastruktúra fenntartásának színvonaljavítására, stb., ezekre a kiadásokra azonban fedezetet nyújtott a kockázati tartalék (Országvédelmi Alap) csökkentése. A fentiekén kívül a Kormány az év közepén a közfoglalkoztatás kiterjesztéséről döntött és 25%-kal megemelte a Start-munkaprogram kiadási előirányzatát. A közfoglalkoztatás mellett egészségügyi kiadásokra is a tervezettnél többet költött a költségvetés, a többleteket azonban bőven túlkompensálta a nyugdíjkiadásoknál, rokkantsági és rehabilitációs ellátásoknál, valamint a lakás-, családi és szociális támogatásoknál jelentkező megtakarítás.

A bevételi oldalon mind a jövedelmekhez, mind a forgalomhoz kapcsolódó adók túlteljesültek, nemcsak az előirányzathoz, hanem az előző konvergencia program várakozásához képest is, főként a társasági adó, személyi jövedelemadó és általános forgalmi adó többletének köszönhetően. A fogyasztói árak csökkenése ellenére az eredményszemléletű áfa bevétel 11,8%-kal nőtt bázisévhez képest, amiben a fogyasztás bővülésén kívül a főként az on-line pénztárgépek alkalmazásának köszönhető fehéredési hatás is megmutatkozott. A járulékok többletében a javuló

foglalkoztatottságon kívül a kedvezményes adónemeket (kisvállalati adó, kisadózók tételes adója) választók előzetesen feltételezettnél alacsonyabb száma is közrejátszott. Az ESA-szerinti bevételeket az is növelte, hogy az uniós támogatások az előző konvergencia programban becsülnél nagyobb arányban kerültek felhasználásra az államháztartáson belül.

A kiadási oldal is lényeges változásokat mutat: munkavállalói jövedelemre és – a nagyobb összegű EU-támogatásnak is köszönhetően – beruházásokra a vártnál többet fordított az államháztartás, míg a pénzbeli társadalmi juttatásoknál és az áru- és szolgáltatásvásárlásra fordított kiadásoknál megtakarítások jelentkeztek.

Az előző konvergencia program előrejelzésével összehasonlítva, a költségvetési folyamatokon kívül az ESA2010 módszertanra áttérés is módosította a bevételek és kiadások szintjét és szerkezetét (ld. 6. számú keretes írás). Emellett a GDP-arányos mutatókat erőteljesen befolyásolta, hogy a folyó áron számított GDP közel 1400 milliárd forinttal magasabb lett, ami részben a bázisadatoknak az ESA2010-re átállás miatti revíziójából, részben a gazdaság vártnál erőteljesebb bővüléséből adódott.

3.3. táblázat: A 2014. évi államháztartási adatok változása (a GDP %-ában)

	2014 Konvergencia Program (ESA95)	Előzetes tény (ESA2010)	Eltérésből	
			többlet/elmaradás	GDP-hatás
Adóbevételek	25,8	25,4	0,7	-1,1
TB járulékok	13,4	13,2	0,4	-0,6
Egyéb bevétel	8,1	9,0	1,3	-0,3
Összes bevétel	47,2	47,6	2,4	-2,1
Munkavállalói jövedelem	10,4	10,6	0,7	-0,4
Dologi kiadás	8,4	7,8	-0,2	-0,4
Társadalmi juttatás	17,0	16,0	-0,2	-0,7
Beruházási kiadás	4,5	5,2	0,9	-0,2
Egyéb kiadás	9,9	10,5	1,0	-0,4
Összes kiadás	50,1	50,1	2,2	-2,2
EGYENLEG	-2,9	-2,6	0,2	0,1

Forrás: KSH, NGM számítás

A táblázatban az eltéréseket kerekítés okozza.

6. számú keretes írás: Az ESA2010-re áttérés hatása az államháztartási adatokra

2014 őszén, az ESA2010-re áttéréssel a korábbi kötelező magán-nyugdíjpénztári eszközök kormányzat általi átvétele elszámolásának változása gyakorolta a legnagyobb hatást a magyar államháztartási adatokra. Míg korábban a 2011. évi mintegy 2700 milliárd forint (a GDP 9,6%-a) eszköz az átvétel évében egy összegben javította az egyenleget (jelentős többletet eredményezve), addig az új módszertan szerint a bevétel hosszú távon időben elosztva a jövőbeni nyugdíjkifizetéseket ellentételezi. Ennél jóval kisebb nagyságrendű (a GDP 0,2%-a) kötelező magán-nyugdíjpénztári eszközátvételre 2010-ben és 2012-ben is sor került, ezekben az években az egyenleg-hatás a 2011. évinél nagyságrendileg kisebb volt.

Az ESA2010 bevezetéséhez kapcsolódó egyéb változások (a kormányzati szektor besorolási módszertanának és a standardizált garanciák elszámolásának módosulása) csak elhanyagolható

mértékben érintették az államháztartás egyenlegét.

Az átállással egyidejűleg megszűnt az EDP Jelentések és a nemzeti számlák módszertana közötti különbség a swap ügyletek elszámolásában. Az egyenlegre gyakorolt hatás 2010-2013 között a GDP $-(0,1-0,2)\%$ -a volt.

Végezetül a folyó áron számított GDP szintjében jelentős felfelé korrekciót eredményeztek a módszertani változások, ami szintén befolyásolta az államháztartás GDP-hez viszonyított egyenlegét.

3.4. táblázat: Az államháztartás egyenlegének változása (a GDP %-ában)

	2010	2011	2012	2013
EDP egyenleg (2014 tavaszi Notifikáció)	-4,3	4,3	-2,1	-2,2
GDP változása	0,1	-0,1	0,0	0,1
Swap ügyletek elszámolásának változása	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2
ESA2010-re áttérés hatása	-0,2	-9,6	-0,2	0,0
Adatrevízió	0,0	0,0	0,0	-0,1
ESA2010 egyenleg (2014 őszi Notifikáció)	-4,5	-5,5	-2,3	-2,4
ESA2010 egyenleg (2015 tavaszi Notifikáció)		-5,5	-2,3	-2,5

Forrás: KSH, Eurostat

A táblázatban az eltéréseket kerekítés okozza.

Az új módszertan nem csak az egyenleget, hanem a bevételek és kiadások szintjét és szerkezetét is módosította. Az egyik legjelentősebb változás, hogy a K+F tevékenységet a továbbiakban nem folyó kiadásnak, hanem állóeszköz-felhalmozásnak kell tekinteni. A beruházási kiadások és ezzel párhuzamosan az egyéb bevételek (saját felhasználási célú kibocsátás) megemelkedtek. A katonai kiadások egy része, jellegétől függően, a dologi kiadások közül a beruházási kiadások közé került.

Az ESA2010 szerint az EU-t illető áfa is része az adóbevételeknek, ezzel párhuzamosan megemelkednek a folyó transzfer kiadások. A kötelező magán-nyugdíjpénztári eszközök átvételéhez kapcsolódva egy imputált kamatkiadás növeli a kiadásokat és az egyéb folyó transzfer bevételeket.

Végezetül a kormányzati szektorba újonnan besorolt szervezetek miatt is némileg módosult a bevételek és kiadások szintje.

3.3. A 2015. ÉVI KÖLTSÉGVETÉS

A magyar és az uniós szabályok által egyaránt megkívánt, egyben a magyar gazdaságpolitika által megcélzott államadósság csökkentést, valamint a 2014-ben körvonalazódó kedvező makrogazdasági és költségvetési folyamatokat figyelembe véve, a 2015. évi költségvetésben a Kormány az előző Konvergencia Programban kitűzött hiánypályát lefelé módosította és a GDP 2,4%-ában rögzítette az ideai hiánycélt. A költségvetést meghatározó főbb elemek a következők:

- A közszférában 2015-ben sem került sor általános illetményemelésre. A pedagógus életpálya modell fokozatos életbe lépése a tervek szerint folytatódik, viszont az illetményrendszer központi elemét jelentő vetítési alap, az ún. alapilletmény változása 2015-től a pedagógusok esetében sem a versenyszektor bérmegállapodásához, hanem a költségvetés általános peremfeltételeihez igazodik;

- A fegyveres és rendvédelmi ágazatban is megkezdődik az életpálya modell bevezetése, 2015. júliustól 30%-os illetményemelés valósul meg (az intézkedés nettó módon számított költségvetési hatása 27 milliárd forint);
- 2014. júniusban a Kormány a közfoglalkoztatás további kiterjesztéséről döntött. A Kormány célja, hogy a „segély helyett munkát” elv még az eddigieknél is jobban érvényesüljön és a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők minél nagyobb arányban átkerüljenek a munkaerőpiacra – először a közfoglalkoztatásba, majd az elsődleges munkaerőpiacra. A Start munkaprogram 2015. évi előirányzata 270 milliárd forint, ami közel 20%-kal több a 2014-ben erre a célra fordított összegnél. A közmunkabér 2,4%-kal emelkedett 2015-ben, de a jelentősen megemelt keret lehetővé teszi, hogy a közfoglalkoztatásban résztvevők száma több tízezer fővel bővüljön az év második felétől;
- A házi orvosok támogatása 10 milliárd forinttal emelkedik és a költségvetésben a céltartalékok között 60 milliárd forint áll rendelkezésre az egészségügyi intézmények adósságának rendezésére;
- A helyközi személyszállítás támogatása növekszik, a szociálpolitikai menetdíj támogatás az előző évi, megemelt szinten marad;
- Az Eximbank Zrt. exportösztönzést és a nemzetközi versenyképesség javítását szolgáló hitelezésének bővítését a költségvetés jelentősen növekvő összegű támogatással segíti;
- A nyugdíjak és nyugdíjszerű ellátások a törvényeknek megfelelően a költségvetésben tervezett infláció (1,8%) mértékével emelkedtek. Egyes szociális ellátások területén változott a központi kormányzat és a helyi önkormányzatok közötti feladatmegosztás, de az államháztartás egészének szintjén a családi és szociális támogatásokat alapvetően az igénybevevők számának alakulása determinálja;
- 2015 a 2007-2013-as uniós programozási időszak forrásainak felhasználására rendelkezésre álló utolsó év, miközben már a 2014-2020-as időszak új programjainak kifizetései is elindulnak. Az előző évi magas szintet is meghaladó EU-támogatásokhoz a költségvetés biztosítja a szükséges hazai forrást;
- Az „Államreform 2” program keretében megvalósuló bürokrácia csökkentés révén 20 milliárd forint megtakarítással számolt a költségvetés;
- Egyes, főként kulturális és sportberuházásokat a költségvetés 2015-ben is, egy ún. Beruházási Alapban jeleníti meg, amelyek az állami vagyon értékesítéséből és hasznosításából származó bevétellel vannak szembeállítva. Az Alapban szereplő előirányzatok terhére új kötelezettséget vállalni az államháztartásért felelős miniszter előzetes egyetértésével lehet, aki csak a hiánycél biztosítottasága esetén adja egyetértését;
- 2015-ben növekszik az úthasználóktól származó költségvetés bevétel. Az időalapú úthasználati díj esetében az év elejétől bővült a díjfizetésre kötelezett úthálózati elemek köre, új díjkategória bevezetésével változott a tarifarendszer, ugyanakkor az úthasználók számára kedvező módon bevezetésre került az éves megyei matrica. A megtett úttal arányos díj esetében szintén bővült a díjfizetésre kötelezett úthálózati elemek köre és általános díjszint-emelésre is sor került. A Kormány elkötelezett a közúti közlekedési infrastruktúra hosszú távon fenntartható finanszírozása mellett. A megtett úttal arányos díjrendszer bevezetésével, a használó fizet elv érvényesülésével az úthasználóktól származó bevételek növekedésével párhuzamosan a közlekedésre fordítható források is bővülnek. Ennek eredményeképp fedezet képződik a hazai közúthálózat költségvetést terhelő működtetési, karbantartási és felújítási feladataira, illetve további közlekedési célokra. A rendelkezésre álló források bővülésének hatására a közúti

infrastruktúra költségvetési finanszírozása a közelmúltban kedvező fordulatot vett, amit a jövőben még tovább kívánunk erősíteni. A cél a közel 32 ezer kilométer hosszúságú országos közúthálózat fenntartási tevékenységének stabil biztosítása, ezáltal a biztonságos közúti közlekedés lehetőségének fenntartása, továbbá az európai színvonalú útburkolatok arányának növekedésével a lakosság elégedettségének növelése. Ilyen célra 2015-ben mintegy 10 milliárd forinttal magasabb összeg fordítható, mint korábban;

- Kisebbségi módosításoktól, finomításoktól eltekintve, az adórendszerben lényeges változtatásokra nem került sor, ugyanakkor bővültek a gazdaság fehérítését célzó eszközök (példa erre az EKÁER elindítása, az online pénztárgépek kötelező használatának kiterjesztése, stb.);
- Tovább bővül a Munkahelyvédelmi Akcióterv: a kisgyermekes szülők munkaerő-piaci helyzetének javítása érdekében 2015-től a részmunkaidőben foglalkoztatott kisgyermekes szülők után is bruttó 100 ezer forintos összeghatárig érvényesíthetnek kedvezményt, tekintet nélkül a munkaidő hosszára;
- A költségvetésbe az előre nem tervezhető kiadások fedezetére és a kockázatok semlegesítésére beépített tartalékok együttes összege a GDP 0,4%-ának felel meg.

Az első három hónap pénzforgalmi adatai alapján a Konvergencia Program azzal számol, hogy a 2,4%-os hiánycél tartható. A központi költségvetés, a társadalombiztosítási alapok és az elkülönített állami pénzalapok együttes hiánya az éves előirányzat 61%-át érte el március végéig, ami jóval alacsonyabb az előző évi negyedév/év aránynál, pedig a január-márciusi deficitet 2015-ben is növelték átmeneti hatások. A húsvéti munkaszüneti napok miatt már március végén sor került az áprilisban esedékes családi és szociális támogatások előrehozott utalására és idén is jelentős mértékű az uniós programok kiadásainak hazai forrásból történő megelőlegezése, ami az év során visszatérül majd. A kedvező egyenleg döntően az adó- és járulékbévételek növekedésének köszönhető. Annak ellenére, hogy az infláció 2015-ben is jóval alacsonyabb lehet a költségvetés készítésének idején becsülnél (1,8% helyett 0%), több tényező is alátámasztja, hogy az adó- és járulékbévételek összege idén is nagyobb lehet a költségvetésben tervezettnél. Főként a társasági adónál és az általános forgalmi adónál, de kisebb mértékben más adónemekenél is a 2014. évi befizetések meghaladták a költségvetés tervezésének idején becsült várható értéket, így kedvező bázishatás érvényesül. Másrészt, a költségvetést megalapozó makrogazdasági prognózisban vártnál dinamikusabb a foglalkoztatottság javulása és a háztartások fogyasztása is erőteljesebben bővíthet. Mindezt figyelembe véve, a Konvergencia program előrejelzése az eredménysszemléletű adó- és járulékbévételeknél a GDP 0,4%-át elérő többlettel kalkulál.

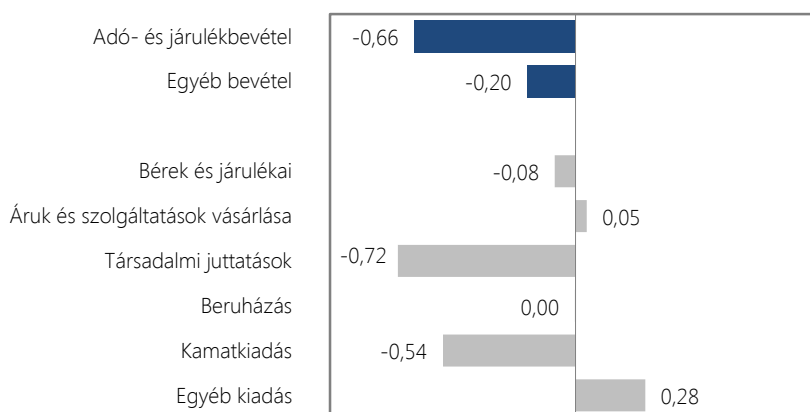
A bevételi többlet, valamint az, hogy a javuló hozamkörnyezetnek köszönhetően az eredménysszemléletű kamatkidás a GDP 0,1%-ával alacsonyabb lehet a költségvetésben tervezettnél, fedezetet nyújthat a döntően bázishatással magyarázható többletekre a munkavállalói jövedelemnél és a beruházási kiadásoknál, valamint lehetővé teszi a költségvetési törvény módosítása során elfogadásra kerülő többletkiadásokat és fővárosi közösségi közlekedési társaság adósságállományának állami átvállalását. Az áruk és szolgáltatások vásárlására fordított kiadás ugyanakkor – szintén elsősorban bázishatás következtében – elmaradhat a 2015. évi költségvetés tervezésének idején várttól. A társadalmi juttatásoknál a körvonalazódó megtakarítások (nyugdíjak, rokkantsági, rehabilitációs ellátások, munkanélküli ellátások) túlkompensálhatják az enyhe többleteket (gyógyszer- és gyógyászati segédeszköz támogatások, táppénzkiadások).

A várható bevételi többlet ellenére, 2014-hez képest csökken az adó- és járulékbévételek GDP-hez viszonyított aránya. Bár a gazdasági növekedés szerkezete a korábbinál jóval kiegyensúlyozottabbá

vált, az adókban szegény komponensek (beruházások, nettó export) növekedési hozzájárulása továbbra is jelentős. Az alacsonyabb centralizációs ráta mellett az egyenleg javulását a kiadás/GDP arány erőteljesebb csökkenése biztosítja. A Széll Kálmán terv strukturális átalakításainak eredményeként a társadalmi juttatások a GDP-től jóval elmaradva bővülnek, a kamatkiadások pedig nominálisan is csökkennek 2014-hez képest. Az áru- és szolgáltatásvásárlásra fordított kiadások alakulásában egyenleg-semleges hatások is tükröződnek: az előző évit meghaladó várható uniós támogatás növekedést, a kincstári tranzakciós illeték körének szűkülése⁵ csökkenést eredményez.

3.2. ábra: Főbb bevételek és kiadások változása 2015-2014

(a GDP %-ában, százalékpont)

3.4. 2016-18. ÉVI ÁLLAMHÁZTARTÁSI FOLYAMATOK

A kiszámíthatóság erősítése érdekében a 2016. évi költségvetést jóval a törvény által megszabott határidő előtt, már 2015 első felében az Országgyűlés elé terjeszti a Kormány. A költségvetés óvatos feltevésekre (2,5%-os gazdasági növekedés, 1,6%-os infláció) épül, és emellett a 2015. évinél kissé nagyobb, a GDP 0,5%-át elérő tartalékot fog tartalmazni a tervek szerint.

A 2016. évi költségvetés mozgásterét átmeneti és tartós hatások egyaránt tágítják. Egyrészt, az előző uniós programozási időszak projektjeinek kifutása után, 2016-tól már csak az új hét éves periódus keretei állnak rendelkezésre. Mivel az új ciklus első felében az uniós források lehívása várhatóan fokozatosan fut fel, jövőre a 2015. évinél jelentősen alacsonyabb összegű EU-transzferhez az ideinél mintegy 20%-kal kevesebb hazai társfinanszírozási kiadás társul. Másrészt, a csökkenő deficitnek és az alacsony hozamkörnyezetnek köszönhetően nominálisan is csökkenhetnek a kamatkiadások. Harmadrészt, a Széll Kálmán terv strukturális átalakításainak eredményei is tágítják a költségvetés mozgásterét, a társadalmi juttatásokra fordított kiadás 2016-ban is a GDP-től jóval elmaradva emelkedik. Végezetül a kedvező makrogazdasági folyamatoknak köszönhetően az adó- és járulékbévételek növekedése is megkönnyíti a költségvetéspolitikai célok elérését.

⁵ A kincstári tranzakciós illeték elszámolása bruttó módon történik, a kincstári szolgáltatások díjába beépülve a költségvetési szervek áru- és szolgáltatásvásárlásra fordított kiadásaiban és a Kincstár bevételeiben egyaránt megjelenik. 2015-től azonban a költségvetési szervek közül az Államadósság Kezelő Központ tranzakciós illetékfizetési kötelezettsége megszűnt.

A rendelkezésre álló mozgásteret a deficit csökkentése mellett részben adócsökkentésre, részben egyes elmaradt kiadások pótlására használja fel a Kormány. A készülő költségvetés a már megkezdett intézkedések folytatása mellett új elemeket is tartalmaz:

- Az EBRD-vel kötött megállapodásnak megfelelően 2016-tól jelentősen mérséklődik a pénzügyi szervezetek különadójának a hitelintézeteket érintő mértéke és módosul az adó alapja;
- A személyi jövedelemadó kulcsa 1 százalékponttal, 16%-ról 15%-ra csökken és a kétgyermekes családok esetében – a korábban meghirdetett terveknek megfelelően – növekszik a családi adókedvezmény mértéke;
- A sertés tőkehúsok áfája 5%-ra csökken;
- Csökkennek vagy megszűnnek egyes közigazgatási díjak és eljárási illetékek;
- Ezen túlmenően az adórendszerben lényeges változások nem lesznek, az egykulcsos társasági adó bevezetése 2016-ban még nem valósul meg;
- A költségvetés jövőre is számít az állami vagyon értékesítéséből és hasznosításából származó bevételre, ennek összege azonban csak kissé több mint fele a 2015. évi előirányzatnak;
- A költségvetési keretek 2016-ban sem teszik lehetővé a közszférában az általános illetményemelést, de sor kerülhet a fizetésekben több év alatt felhalmozódott elmaradások részleges pótlására. A pedagógus életpálya modell fokozatos életbe lépése, a fegyveres és rendvédelmi ágazatban az életpálya modell megvalósítása a korábbi tervek szerint folytatódik. Ezen kívül azonban csak a közszféra létszámának alig több mint 10%-át jelentő kormánytisztviselők életpálya modelljének 2016 második félévi elindítására van lehetőség. Az életpálya modellek szabályrendszere az automatikus előmenetel helyett a teljesítménykritériumok erősítésére helyezi a hangsúlyt;
- Tovább folytatódik a közfoglalkoztatás kiterjesztése. A Kormány célja, hogy 2018-ig fokozatosan megteremtse a teljes foglalkoztatottságot, a munkát végezni képes és dolgozni akaró polgárok részére ellátás helyett értékteremtő munkalehetőséget biztosítson. A célkitűzés megvalósítása érdekében 2016-ban további több tízezer fő bevonására kerül sor a közfoglalkoztatásba. A Start-munkaprogram költségvetési előirányzata mintegy 25%-kal emelkedik;
- A 2016. évi költségvetésben a korábbinál koncentráltabbak a beruházási kiadások, jelentős a nagy projektek súlya. Ezek közül a legnagyobb volumenű a Kormány által elhatározott kiemelt közúti beruházások felgyorsítása, amelyhez a költségvetés biztosítja a szükséges forrásokat. A Kormány célja, hogy 2018-ig minden megyei jogú város bekapcsolódjon az országos gyorsforgalmi úthálózatba és a fejlődést szolgálóan legyen összekötve az országhatáron át. Ehhez európai uniós támogatások felhasználásán kívül jelentős hazai költségvetési forrásokat is rendel. A pénzügyi feltételek biztosítása mellett folyamatban van egy olyan (például az engedélyezési, kivitelezési és hatósági feladatokat érintő) intézkedéscsomag is, amely lehetővé teszi a projektek gyors befejezését;
- Az áruk és szolgáltatások vásárlására fordított kiadásoknál változatlanul érvényesül a takarékos tervezés követelménye;
- A társadalmi juttatások mintegy kétharmadát kitevő nyugdíjkiadások biztosítják a nyugdíjak reálértékének megőrzését. A családi és szociális támogatásokat továbbra is alapvetően az igénybevevők számának alakulása determinálja, a lakáscélú kamattámogatásokat mérsékli a hozamok változása és a kifutó hitelek miatti állománycsökkenés. A szociálpolitikai menedzser támogatás összege nem változik, gyógyszer- és gyógyászati segédeszköz támogatásra viszont az ideai előirányzatoknál némileg nagyobb összeget tervez a költségvetés. Összességében a pénzbeli

társadalmi juttatások lényegében stagnálhatnak, a piaci termelők útján nyújtott természetbeni társadalmi juttatások mintegy 2%-kal emelkedhetnek 2015-höz képest.

3.5. táblázat: Új intézkedések a 2016. évi költségvetésben (a GDP %-ában)

	2016
Pénzügyi szervezetek különadójának csökkentése	0,17
Szja kulcs csökkentése, családi adókedvezmény kiterjesztése	0,35
Áfa csökkentés	0,07
Illetékcsoökkentés	0,03
Kormánytisztviselői életpálya (nettó hatás)	0,07
Nagy beruházási projektek gyorsítása	0,72
Új intézkedés összesen	1,41

Forrás: NGM számítás

2015-höz képest részben az adócsökkentés, részben a gazdasági növekedés szerkezete következtében 0,7 százalékponttal tovább mérséklődhet az adó- és járulékbévételek GDP-hez viszonyított aránya, az adócentralizáció csökkenésének 90%-át azonban ellensúlyozza a kisebb kamatkidás és az uniós támogatásokat kiegészítő hazai társfinanszírozás egyenlegjavító hatása. A vagyonértékesítésből származó bevétel az ESA elszámolásban kiadáscsökkentő tételként jelenik meg. Javítja az egyenleget, hogy a társadalmi juttatások, a tisztán hazai forrásból fedezett áru- és szolgáltatásvásárlások nominálisan csak kismértékben változnak az előző évhez képest, így a GDP százalékában kifejezve visszaesést mutatnak. Az életpályákra fordított többletkidás és a közfoglalkoztatás kiterjesztése a munkavállalói jövedelem kiadásainak a GDP-nél gyorsabb bővülését eredményezi, de a folyamatok eredőjeként 0,4 százalékponttal mérséklődhet a GDP-arányos deficit.

3.3. ábra: Főbb bevételek és kiadások változása EU-transzfer nélkül 2016-2015 (a GDP %-ában, százalékpont)

A programidőszak utolsó két évében a konvergencia program számításai nem feltételeznek új intézkedéseket. A prognosztizált makrogazdasági folyamatok azonban 2017-ben a GDP 0,4%-t, 2018-ban 0,5%-át elérő mozgásteret teremthetnek, ami – későbbi döntések függvényében –

felhasználható akár további adócsökkentésre, akár további fejlesztések megvalósítására. Ezt a speciális tartalékot Adócsökkentési és fejlesztési alap címen tartalmazzák a számítások.

A kormányzat adó- és járulékbévételei 2017-ben és 2018-ban is a GDP-től elmaradva bővülnek, az EBRD-vel kötött megállapodást és a családi adókedvezmény már meghirdetett fokozatos szélesítését is figyelembe véve, az adócentralizáció 2018-ig 36% alá csökkenhet. Figyelembe véve, hogy 2016-tól már csak a 2014-2020-as uniós programozási időszak kereteinek fokozatosan felfutó felhasználásával lehet kalkulálni, és számolva a kormányzati szektoron kívüli kedvezményezett arányának növekedésével is, a kormányzat összes GDP-arányos bevétele az utolsó két évben több mint 1,5 százalékponttal tovább mérséklődhet.

3.6. táblázat: Az államháztartás fő bevételei (a GDP %-ában)

	2015	2016	2017	2018
Adó- és járulékbévételek	37,9	37,2	36,4	35,9
Egyéb bevétel az EU transzferek nélkül	5,4	5,2	5,0	4,8
Összes bevétel az EU transzferek nélkül	43,3	42,4	41,4	40,6
EU transzferek	3,4	1,9	1,9	1,9
Bevételek összesen	46,7	44,3	43,3	42,5

Forrás: NGM számítás

A táblázatban az eltéréseket kerekítés okozza.

A csökkenő centralizációs ráta mellett a kiadások erőteljesebb visszafogása révén érhetőek el a hiánycélok. Az egyenleg javulását segíti az alacsonyabb kamatkidás is, de az újraelosztási ráta csökkenéséhez legnagyobb arányban a társadalmi juttatások járulhatnak hozzá.

3.7. táblázat: Az államháztartás fő kiadásai (a GDP %-ában)

	2015	2016	2017	2018
Egyenleg	-2,4	-2,0	-1,7	-1,6
Összes bevétel az EU transzferek nélkül	43,3	42,4	41,4	40,6
Összes kiadás az EU transzferek nélkül	45,7	44,4	43,1	42,2
ebből:				
társadalmi juttatások	15,3	14,7	14,1	13,6
kamatkiadás	3,6	3,3	3,1	2,9

Forrás: NGM számítás

A programidőszak utolsó két évében

- a társadalmi juttatások alakulását továbbra is meghatározzák a korábban végrehajtott strukturális átalakítások. A pénzbeli juttatások növekedése döntően a nyugdíjak reálértékének megőrzését tükrözi, a piaci termelők útján nyújtott juttatások a várható inflációtól elmaradva emelkedhetnek. A növekvő GDP százalékában mérve az összes társadalmi juttatás kissé több mint 1 százalékponttal mérséklődhet 2016 és 2018 között;
- Az uniós támogatásoktól és a kapcsolódó hazai társfinanszírozástól eltekintve, az áruk és szolgáltatások vásárlására fordított kiadások csak 2018-ban – amikor a hiánycsökkentés követelménye már enyhébb – növekedhetnek;

- A beruházási kiadások alakulását főként az uniós források és az elindított nagy projektek determinálják;
- Az életpálya modellek és a közfoglalkoztatás folytatódó bővítése következtében 2017-ben még enyhén emelkedhet, azt követően azonban már mérséklődhet a munkavállalói jövedelem kiadásainak GDP-hez viszonyított aránya.

3.5. STRUKTURÁLIS EGYENLEG

A Konvergencia Program a ciklikusan igazított egyenleg számításához 0,49 nagyságú együtthatót használ, amely megfelel az EU Kibocsátási Rés Munkacsoport által elfogadott módszertannak. Az együttható azt jelenti, hogy az államháztartás egyenlege 0,49 százalékponttal változik, amennyiben a GDP (változatlan szerkezetben) 1%-kal eltér a potenciális kibocsátástól.

A Konvergencia Program azzal számol, hogy az aktuális növekedés az előrejelzési horizonton meghaladja a potenciális növekedés ütemét, így a negatív kibocsátási rés fokozatosan zárul, aminek eredményeként 2018-ra a gazdaság kibocsátása a potenciális szintjének közelébe kerülhet (lásd 2.5. fejezet). A program teljes időhorizontját jellemző negatív kibocsátási rés következtében a ciklikusan igazított egyenleg rendre kedvezőbb a tényleges egyenlegnél.

2014-ben a legnagyobb egyszeri tételként a frekvenciahasználati jog meghosszabbításáért befolyó koncessziós bevételek jelentkeznek. 2015-ben az állami vagyon értékesítéséből származó bevétel beérkezésének függvényében jöhetnek létre egyes, az állami vagyon bővülését célzó beruházások. A fedezetül szolgáló bevételek egyszeri jellegűek. 2016-ban 2015. évhez hasonlóan vagyonértékesítésből várható egyszeri bevétel, ami azonban elmarad a 2015-re tervezett értéktől. A program 2017-2018 években csak nem jelentős összegű CO2 kvóta értékesítését tartalmazza, más egyszeri tétellel nem számol.

A strukturális hiány, amely a költségvetési egyenleget a gazdasági cikluson kívül az azt befolyásoló egyszeri és átmeneti tételekkel is korrigálja, 2012 óta jelentősen jobb értéket mutat a GDP 1,7%-ának megfelelő strukturális hiányban meghatározott középtávú költségvetési célnál (MTO), és a programidőszak alatt is azalatt marad. 2015-ben egyes, az állami vagyon bővülését célzó beruházások az állami vagyon értékesítéséből és hasznosításából származó bevétel beérkezésének függvényében jöhetnek létre. Amennyiben megvalósításukra sor kerül, a fedezetül szolgáló bevétel egyszeri jellege következtében a strukturális hiány átmenetileg kissé növekedhet.

3.8. táblázat: Strukturális egyenleg (a GDP %-ában)

	2014	2015	2016	2017	2018
Kibocsátási rés	-2,8	-1,7	-1,4	-0,6	-0,2
Kormányzati szektor egyenlege	-2,6	-2,4	-2,0	-1,7	-1,6
Ciklikusan igazított egyenleg	-1,2	-1,6	-1,3	-1,4	-1,5
Nettó egyszeri tételek*	0,3	0,5 (0,0)	0,3	0,0	0,1
Strukturális egyenleg	-1,5	-2,1 (-1,6)	-1,6	-1,4	-1,6

*A pozitív szám az egyenleget javító tételt jelent.

Forrás: NGM számítás

Mivel a programidőszak alatt a strukturális hiány túlteljesíti a középtávú költségvetési célkitűzést, a kiadási aggregátum (az EU transferek nélkül számított elsődleges kiadás) a referencia mértéket meghaladó ütemben emelkedhet.

3.6. A KORMÁNYZATI SZÉKTOR ADÓSSÁGA

2010-ben a Kormány legfontosabb gazdaságpolitikai céljainak egyikeként a GDP-arányos államadósság korábban emelkedő trendjének megállítását és tartósan csökkenő pályára állítását tűzte ki. Az adósságráta mérséklése érdekében a Kormány tartósan fegyelmezett fiskális politikát és növekedésbarát gazdaságpolitikát folytat. A GDP-arányos államadósság így 81%-ról 2014 végére 76,9%-ra csökkent úgy, hogy közben a Kormány gyarapította az állam vagyonát.

Az adósságráta féken tartása mellett az adósság szerkezetének kedvezőbbé tételét is szem előtt tartja a Kormány, egyrészt a belföldi szektorok adósságfinanszírozásban való szerepvállalásának ösztönzésére, másrészt pedig az államadósság árfolyamkockázatának mérséklésére törekszik.

Az államadósság több mint felét külföldi szereplők finanszírozzák. A nem-rezidens befektetők ilyen mértékű jelenléte sérülékennyé teszi az országot és kockázatot jelent az államadósság finanszírozásában. A külföldiek ugyanis a belföldiekénél nagyobb valószínűséggel és rövidebb idő alatt számolják fel pozíciójukat piaci turbulencia esetén. Ennek mérséklése érdekében az adósságstratégia kiemelt célja a belföldi szereplők állampapír-vásárlásának ösztönzése, amelynek pozitív hatása a stabilabb adósságfinanszírozás mellett az, hogy a kamatnyereséget itthon realizálják. Az elmúlt két évben a lakossági állampapírok palettája több új állampapírral bővült, amelyek a háztartások különböző csoportjainak preferenciáihoz igazodva kerültek kialakításra. A 2012-ben elindított lakossági program eredményeként a háztartások állampapír-piaci részesedése a korábbi 5%-ról 10%-ra emelkedett, és több mint egy éve stabilan ezen a szinten áll. 2014-ben az MNB elindította önfinszírozási programját, amellyel az intézményi befektetők likviditástöbbletét az állampapírpiacra kívánta terelni. Az Államadósság Kezelő Központ a többletkereslet felszívása érdekében nagyobb mértékű forintpiaci kibocsátást valósított meg és egy új, változó kamatozású, hároméves futamidejű állampapírt vezetett be, amely kiemelkedően sikeres terméknek bizonyult.

A megemelkedett forintpiaci forrásbevonásnak köszönhetően 2014 márciusát követően nem került sor piaci devizakötvény-kibocsátásra, és 2015-ben sem tervez ezzel az adósságkezelő. Ezen folyamat hozzájárult a devizaarány gyorsabb ütemű mérséklődéséhez. Az IMF/EU-hitel felvétele által ugyanis mintegy 30%-ról csaknem 50%-ra emelkedett az államadósság devizaaránya, amely 2014 végére 40% alá mérséklődött. A devizaarány további csökkenésével az árfolyamkockázat egyre inkább mérséklődik a jövőben, ezzel pedig az adósság jövőbeli alakulása nagyobb biztonsággal tervezhető.

2014 áprilisa óta az országgkockázat és a referenciahozamok továbbra is trendszerűen csökkentek. Az állampapír-piaci folyamatok tekintetében elmondható, hogy az elmúlt időszak túlnyomórészt kiegyensúlyozott és stabil volt.

A magyar 5 éves CDS felár 250 bázispont közelében nyitotta és fokozatos mérséklődést követően 180 bázispont alatt zárta az évet. Az országgkockázatot jól mutató felár 2015 első hónapjaiban rövid idő alatt jelentősen, a – legutóbb 2008-ban, a pénzügyi válság kitörését megelőző időszakban tapasztalt – 140-es szint alá csökkent, amely két fő tényezőnek köszönhető: egyrészt a deviza alapú jelzáloghitelek forintra konvertálásával fokozatosan és érdemben mérséklődik az ország külső

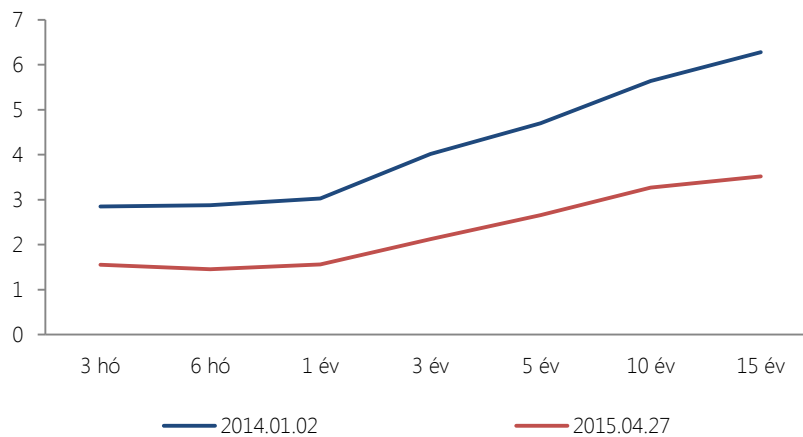
eladósodottsága, másrészt pedig a Kormány és az EBRD közötti megállapodás egy növekedésnek kedvező pénzügyi környezetet vetít előre.

A hozamgörbe – részben tükrözve a fentiek hatását – egész hosszában lejjebb toldott. Az ötéves hozam 4,7%-ról 2,7%-ra, míg a tízéves hozam 5,6%-ról 3,3%-ra mérséklődött 2014 eleje óta, amely főként a mérséklődő országkockázati megítélésnek és az alacsonyabb inflációs várakozásoknak köszönhető. A hozamgörbe meredeksége mérséklődött a hosszú hozamok nagymértékű csökkenése miatt (3.4. ábra). A rövid, három hónapos hozam pedig az alapkamat csökkenését követve a 2014. év eleji 2,9%-ról 1,6%-ra mérséklődött.

Az elsődleges piaci, aukciós hozamok is követték a másodpiaci trendeket: a rövidebb lejáratokon 3%-ról 1,6%-ra, a közép- és hosszabb lejáratok aukciós hozamai pedig 4,3-5,7%-ról 2,1-3,3%-ra csökkentek. A forint államkötvény-aukciók lefedettsége az év egészét tekintve átlagosan 2,7-szeres volt, az adósságkezelő a tervezettet 21%-kal meghaladó értékű forint államkötvényt bocsátott ki 2014 eleje óta.

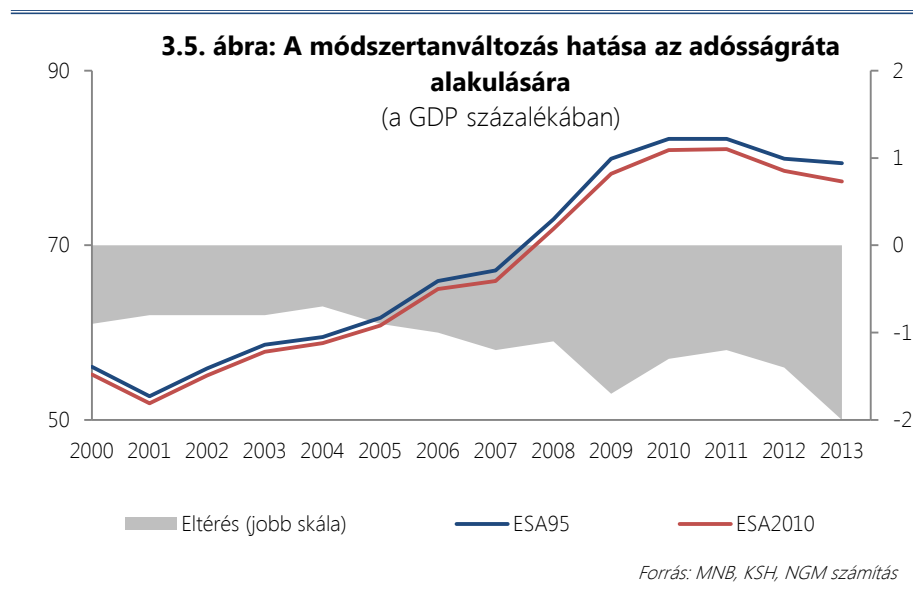
3.4. ábra: A hozamgörbe eltolódása

(százalék)

Forrás: ÁKK

A legfrissebb prognózisok alapján a 2014. évi konvergencia programban szereplőhöz képest lejjebb toldott az adósságpálya. Ennek egyik oka, hogy az új, ESA2010 szerinti folyóáras GDP-adatok magasabbak a korábbi módszertan szerintinél, így a historikus adósságpálya is lefelé módosult. (3.5. ábra) Ezzel együtt ki kell emelni, hogy a GDP-arányos adósság szint folyamatos mérséklődéséhez a Kormány felelős költségvetési politikája és növekedésösztönző gazdaságpolitikája érdemben hozzájárult, amely a korábbinál meredekebben csökkenő adósságpályát vetít előre. Így a 2014. évi 76,9%-ról 2018-ra 70% alá mérséklődhet az adósságráta.

Tekintettel arra, hogy a folyóáras GDP változásából a módszertani váltás hatásának kiszűrése nem áll rendelkezésre, a 2014. és 2015. évi konvergencia programok adósságpályáinak eltérése mögötti tényezők számszerűsítésétől eltekintünk.

(1) Nominális GDP: A 2015. évi konvergencia program a 2014. évinél magasabb nominális GDP-vel számol. Ez a növekedési kilátások javulása és a magasabb GDP deflátor mellett az ESA95-ről az ESA2010 módszertanra történő átállásnak tudható be, amely érdemben lefelé tolta az adósságpályát.

(2) Államháztartási hiány: A 2014. évi konvergencia program óta lényegesen csökkentek az állampapír-piaci hozamok, amely hatása már az elmúlt években is érezhető volt, az előrejelzési időhorizonton pedig a 2014. évinél alacsonyabb kamatkiadási prognózishoz vezet. A kamatkiadások időbeli lefutása továbbra is csökkenő, ami a hozampálya folyamatos lefelé tolódásának eredménye. A javuló makrogazdasági mutatók és a fegyelmezett fiskális politika ugyanis az ország jobb befektetői, hitelminősítői megítélését eredményezte, amely az alacsonyabb kockázati prémiumokban és hozamfelárakban tükröződik. Az adósság finanszírozási költsége csökken, így a Kormány a kamatkiadások fokozatos mérséklődésére számít. Összességében a korábbinál alacsonyabb, az uniós 3%-os elvárást továbbra is teljesítő hiánypálya a korábbi évekhez hasonlóan a jövőben is érdemben hozzájárul az adósságráta féken tartásához.

(3) Egyéb tételek: Az adósságpálya módosulását a fentiekén kívül az úgynevezett egyéb tételek (stock-flow adjustments) egyenlegének eltérése okozta.

- Az adósság előrejelzéséhez használt technikai árfolyamfeltevés a 2014. évi konvergencia program 307,9 HUF/EUR árfolyamánál kismértékben erősebb. A 2015. évi program idén 304,7 HUF/EUR, 2016-tól kezdődően pedig 303,7 HUF/EUR árfolyammal számol.
- Az állam pénzeszközállományának (a Kincstári Egységes Számla és az MNB-nél elhelyezett devizabetét) változására, az EU-s transferek megelőlegezésére, továbbá a költségvetés pénzforgalmi és eredményszemléletű egyenlegének különbözetére vonatkozó prognózis is módosult az előző konvergencia programban lévő előrejelzéshez képest.

3.8. táblázat: Főbb feltételezések a konvergencia programokban

		2014	2015	2016	2017	2018
Nominális GDP növekedés (%)	KP-2014. ápr.	4,8	5,3	5,1	6,0	-
	KP-2015. ápr.	6,8	5,5	4,6	5,8	5,8
Államháztartás egyenlege (GDP%)	KP-2014. ápr.	-2,9	-2,8	-2,5	-1,9	-
	KP-2015. ápr.	-2,6	-2,4	-2,0	-1,7	-1,6
Adósságráta (GDP%)	KP-2014. ápr.	79,1	78,9	77,5	74,7	-
	KP-2015. ápr.	76,9	74,9	73,9	71,3	68,9

Forrás: KSH, MNB, NGM számítás

Az adósságráta jövőbeni alakulása a következő főbb tényezők változására érzékeny minden más változatlansága mellett:

(1) Elsődleges egyenleg: A GDP-arányos elsődleges egyenleg 2014-től kezdődő, tartós, a pálya végéig érvényesülő 1 százalékpontnyi feljebb tolódása 2015-ben 1 százalékponttal, 2018-ra pedig 3,7 százalékponttal csökkentené a bruttó adósságrátát.

(2) Árfolyam: A bruttó adósságállomány devizaaránya 2014 végén 40% volt, amely 2018-ra a Kormány törekvéseinek eredményeképpen várhatóan 22% közelébe csökkenhet. Ezt figyelembe véve a konvergencia programban szereplő árfolyam-feltételezéshez képest 1%-kal erősebb nominálárfolyam (301,7, illetve 300,7 HUF/EUR árfolyam 2015-ben és az azt követő években) az előrejelzési időhorizonton minden évben 0,3 százalékponttal alacsonyabb bruttó adósságrátát eredményezne.

(3) Gazdasági növekedés: Amennyiben a nominális GDP növekedése 2015-ben 1 százalékponttal magasabban alakulna, az adósságpálya 0,7 százalékponttal lejjebb tolná.

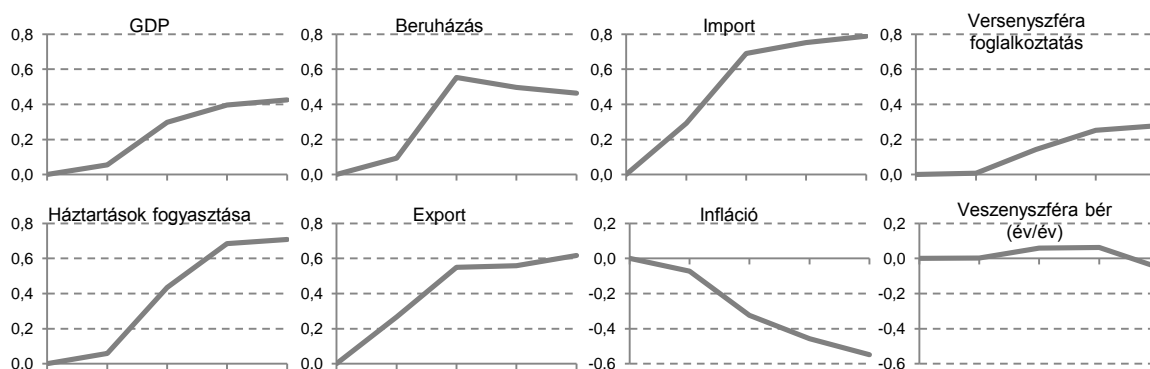
4. ÉRZÉKENYSÉGVIZSGÁLATOK

A Konvergencia Program makrogazdasági pályáját potenciális pozitív és negatív kockázatok egyaránt övezik, melyek közül két alternatív forgatókönyv érzékenységvizsgálatára került sor. A pozitív szcenárió során az olajárak tartósan alacsony szintjének hatását számszerűsítettük, míg a negatív forgatókönyv tárgyát a külső környezet romlása képezte. A számítások – a kormányzati intézkedések hatásvizsgálatához hasonlóan – a Nemzetgazdasági Minisztérium DINAMO modelljével készültek. A 4.1-es táblázat azt szemlélteti, hogy az egyes sokkhatások következtében mennyiben tér el összességében (kumuláltan) a főbb makrogazdasági változók alakulása az alappályától.

A kőolaj világszintű ára a közelmúltban számottevően csökkent, aminek háttérében keresleti és kínálati tényezők egyaránt állnak (2. számú keretes írás). A költségoldali folyamat az importált inflációs nyomás mérséklődésén keresztül a belső kereslet élénkülését is támogatja. Az olajárak jelentős csökkenése egyúttal azt jelenti, hogy azok jövőbeli alakulása bizonytalanságot hordoz. Ugyanis hosszú távon a határidős jegyzések (amelyek a piaci várakozásokat tükrözik) nem feltétlenül ragadják meg pontosan az árak alakulását. Emiatt az első forgatókönyv azon a feltevésen alapul, hogy az olajárak tartósan alacsonyan alakulnak: 10%-kal elmaradnak az alappályában feltételezett szinttől.

A mérsékeltebb olajár-dinamika egyrészt azt eredményezi, hogy a fogyasztók rendelkezésre álló jövedelmükből kevesebbet fordítanak üzemanyag-beszerezésre, ami egyéb fogyasztási cikkek vásárlását és a megtakarítások gyarapodását eredményezi. Másrészt a vállalati szféra költségei mérséklődnek, ami kedvezően hat a profitabilitásukra. A jövedelmezőség javulása ösztönzőleg hat a termelési kapacitások alakulására, így a beruházások, valamint a foglalkoztatottak száma egyaránt bővül. A tartósan alacsony olajárakból nem csak Magyarország profitál, hanem – olajimportőrként – hazánk fő külkereskedelmi partnerei is. Következésképp a külső kereslet növekedhet, ami szintén erősíti a magyar exportot. A dezinflációs sokk – endogén kamatpályát feltételezve – a nominális kamatok mérséklődésén keresztül fokozza a belső kereslet élénkülését, illetve javítja az államháztartás egyenlegét.

4.1. ábra: Tartósan alacsony olajárak*

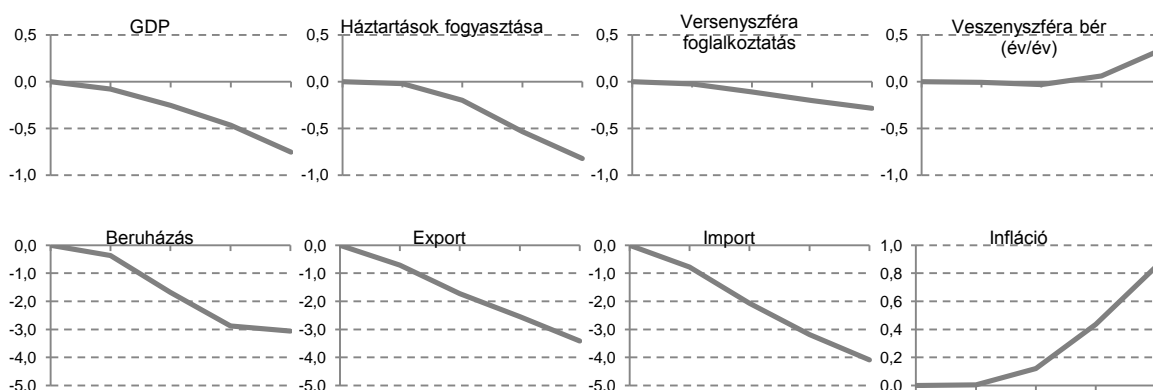
Forrás: NGM számítás

*A diagramok a változók szintjének alappályához viszonyított százalékos eltérését mutatják be. A vízszintes tengely osztásai az éveket jelölik: az első osztás a 2014-es, az utolsó a 2018-as évet reprezentálja.

2014 második felében a nemzetközi konjunktúra annak ellenére élénkült, hogy több külső kockázati tényező fennállt. A geopolitikai feszültségek esetleges eskalálódása, valamint az euróövezeten belül Görögország finanszírozási problémái továbbra is jelentős külső kockázatot hordoznak, mely a növekedési kilátások romlásához vezethet. A két sokkhatás bizonyos szempontból nem teljesen összemérhető, ugyanis míg előbbinek – a külső kereslet csökkenésén keresztül – nagyjából reál gazdasági, utóbbinak főképp – a bizalomvesztésen keresztül – pénz- és tőkepiaci hatásai erőteljesebbek. A második, negatív forgatókönyv szimulációs vizsgálatában ezeket a hatásokat három feltevés ragadja meg. Egyrészt a forint árfolyama gyengül, majd a jelenleginél magasabb szinten stabilizálódik (320 HUF/EUR). Másrészt a tőkekiáramlás megfékezése érdekében a magyar jegybank kamatemelésre kényszerül, a kockázati felárak növekedése következtében pedig az állampapír-piaci hozamok szintén megugranak (átlagosan 100 bázisponttal emelkednek). Harmadrészt a külső kereslet tartósan 1 százalékponttal lesz alacsonyabb a korábban vártnál.

Az alacsonyabb külső kereslet következtében hazánk exportjának bővülése lassul. Ezt a hatást azonban két tényező tompítja. Egyrészt az importnövekmény is csökken, hiszen a kivitel importtartalma kiugróan magas. Másrészt pedig a forint gyengülése javítja a versenyképességet, vagyis hazánk kivitelét. A forint gyengülésének pozitív makrogazdasági hatása jelentős részben azzal magyarázható, hogy a forintosítás következtében a lakosság mérlegei tisztultak, a háztartások külső kitétsége számottevően csökkent. A vállalatok esetében sem jelent a sokkhatás átfogó kockázatot, mivel a szektor egy nagyobb körének devizakitétsége fedezve van (hiszen bevételük és importvásárlásuk is euróban denominált). A gyengébb árfolyam következtében ugyanakkor az importált inflációs nyomás hatására az árszínvonal-változás mértéke néhány tized százalékponttal magasabb lehet. Ez a hatás azonban fokozatos és mérsékelt marad. Ugyanakkor a nominális hozamok emelkedése megdrágítja a külső forrasszerzést, így mérsékli a belső keresletet. Összességében tehát a GDP volumene az alappályában feltételezettnél alacsonyabb szinten alakul. Az államháztartás hiánya pedig – minden egyéb tényező változatlansága mellett – némileg romlik, aminek háttérben alapvetően a kamatkiadások növekedése áll.

4.2. ábra: Külső környezet romlása*

Forrás: NGM számítás

*A diagramok a változók szintjének alappályához viszonyított százalékos eltérését mutatják be. A vízszintes tengely osztásai az éveket jelölik: az első osztás a 2014-es, az utolsó a 2018-as évet reprezentálja.

4.1. táblázat: Kockázati pályák (Makrogazdasági változók növekedési ütemeinek kumulált, százalékos eltérése az alappályához képest)

Pozitív scenárió: tartósan alacsony olajárak	2015	2016	2017	2018
GDP	0,12	0,40	0,51	0,53
Háztartások fogyasztási kiadása	0,06	0,43	0,68	0,71
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	0,09	0,55	0,50	0,46
Export	0,27	0,55	0,56	0,62
Import	0,23	0,59	0,64	0,68
Infláció	-0,07	-0,32	-0,46	-0,55
Versenyszféra foglalkoztatás	0,01	0,14	0,25	0,28
Versenyszféra bruttó átlagkereset	0,00	0,06	0,06	-0,05
Jövedelemadók*	0,00	0,02	0,02	0,02
Munkaadói járulékok*	0,00	0,01	0,02	0,01
Forgalmi adók*	0,00	0,01	0,02	0,02
Vállalatokat terhelő adók*	0,02	0,05	0,00	0,00
Költségvetés kamatkiadása*, **	0,11	0,22	0,21	0,20
Államháztartás egyenlege*	0,13	0,30	0,28	0,25
Negatív scenárió: külső környezet romlása	2015	2016	2017	2018
GDP	-0,08	-0,25	-0,47	-0,75
Háztartások fogyasztási kiadása	-0,02	-0,20	-0,53	-0,82
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	-0,37	-1,68	-2,88	-3,06
Export	-0,71	-1,72	-2,55	-3,42
Import	-0,78	-2,07	-3,19	-4,09
Infláció	0,00	0,12	0,44	0,85
Versenyszféra foglalkoztatás	-0,02	-0,11	-0,20	-0,28
Versenyszféra bruttó átlagkereset	-0,01	-0,03	0,06	0,34
Jövedelemadók*	0,00	-0,01	-0,01	0,01
Munkaadói járulékok*	0,00	-0,01	-0,01	0,01
Forgalmi adók*	0,00	-0,01	-0,01	0,01
Vállalatokat terhelő adók*	-0,01	0,01	0,06	0,08
Költségvetés kamatkiadása*, **	-0,75	-0,74	-0,72	-0,70
Államháztartás egyenlege*	-0,77	-0,75	-0,71	-0,64

Forrás: NGM számítás

* A GDP %-ában; százalékpontos változás a főbb fiskális tételekre vonatkozóan.

** A pozitív előjel a kamatkiadások csökkenését, a negatív azok növekedését mutatja.

Megjegyzések: a kerekítések miatt a rész tételek nem feltétlenül adják ki az összesített mértékeket.

5. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS HOSSZÚ TÁVÚ FENNTARTHATÓSÁGA

Az államháztartás fenntarthatóságát alapvetően az államháztartás jelenlegi helyzete (költségvetési egyenleg, az államadósság nagysága, a GDP-hez viszonyított aránya), az idősödéshez kötődő jövőbeni költségvetési kiadások nagysága és a demográfiai folyamatok határozzák meg.

A Kormány több oldalról is összetett és célzott intézkedéssel segíti az államháztartás hosszú távú fenntarthatóságának javítását. Az egyik eleme az intézkedéseknek, hogy a Kormány elsődleges céljának tűzte ki az adósságráta csökkentését. Az alacsonyabb államadósság kedvezőbb kiinduló helyzetet teremt az idősödő társadalommal kapcsolatos, hosszútávon jelentkező kihívások kezelésére. A másik eleme az intézkedéseknek, hogy a Kormány számos parametrikus változtatást hajtott végre a nyugdíjrendszerben, amelyek nagymértékben csökkentették a hosszútávon felmerülő nyugdíjkiadásokat és az egyéb időskorú ellátásokat. A intézkedések harmadik eleme, hogy a Kormány családbarát ösztönző rendszert alakított ki, ami a demográfiai változáson keresztül tompíthatja a magyar népesség előrejelzett idősödésének költségvetési következményeit.

A 2012. január 1-jétől hatályos Alaptörvény lefekteti, hogy az államadósság GDP-arányos rátájának folyamatosan csökkennie kell, amíg az el nem éri az 50%-os szintet. Ennek a célnak az elérését jelentősen előmozdította, hogy kivezetésre került az 1998-ban bevezetett kötelező tőkefedezeti magánnyugdíj-pénztár pillérből és állami társadalombiztosítási felosztó-kirovó pillérből álló vegyes rendszer. Ez az államháztartás hosszú távú fenntarthatóságát több csatornán keresztül befolyásolja. Egyrészt azonnal és jelentős mértékben csökkent az államadósság a pénztáraktól átvett vagyon hatására, másrészt a visszalépők korábban magánpillérbe terelt járulékbefizetései ezáltal az államkasszába folynak, és ezzel tartósan javítják az államháztartás egyenlegét. Az államadósság csökkentésének igénye mellett további érvek is szóltak a vegyes rendszer kivezetése mellett. Az 1998-ban bevezetett második nyugdíjpillér magas költségek és alacsony hozamok mellett előreláthatólag nem lett volna képes pótolni a kieső társadalombiztosítási nyugdíjakat.

A parametrikus változtatások következtében, amelyek több lépésben valósultak meg, az államháztartás nyugdíjrendszerrel kapcsolatos jövőbeni kiadásai jelentősen csökkennek. Az intézkedések fő iránya a legjobb nemzetközi gyakorlatokkal összhangban és a várható élettartam emelkedését követve a korhatár emelése, a tényleges nyugdíjba vonulási korcentrum jelentős emelése és az indexálás megváltozása. A törvényi korhatár 2022-ig fokozatosan 65 évre emelkedik és a 2011-ben elfogadott új szabályozás következtében, ami a korhatár alatti ellátásokat alakítja át, a tényleges nyugdíjba vonulási kor is jelentősen nő. Mindezen intézkedések nem csak a nyugdíjrendszerre, hanem a foglalkoztatásra is pozitív hatással vannak. A parametrikus változtatások mellett a kormányzati döntések a nyugdíjrendszer és egyéb korfüggő rendszeres ellátások átláthatóságát és költségvetésben való bemutatását is elősegítették.

A hosszú távú fenntarthatósággal kapcsolatos kiadások alakulására a hosszú távú demográfiai folyamatok jelentős hatással vannak. A demográfiai folyamatok a népesség idősödését jelzik előre. A népesség idősödése a korfüggő kiadások emelkedésével jár, ami az államadósság hosszú távú növekedése irányába hat. A kedvezőtlen demográfiai folyamatoknak az egyik fő oka az alacsony termékenységi ráta. Magyarországon a termékenységi ráta annak ellenére, hogy az elmúlt években kismértékű emelkedés figyelhető meg, 2015-ben az egyik legalacsonyabb Európában, a legfrissebb statisztikák alapján (Europop2013) mindössze 1,4, míg az EU átlag 1,6. A gyerekvállalás segítése érdekében a Kormány megerősítette a családbarát ösztönző rendszert és az Országgyűlés elfogadta a

családok védelméről szóló törvényt. Az intézkedések által érintett meghatározó elemek a pénzügyi családi támogatások számos formája, mint például családi pótlék, anyasági támogatás, gyermekgondozási segély, gyermeknevelési támogatás, életkezdési támogatás, pénzügyi gyermekvédelmi támogatás, három vagy több gyermekes családok gázár-támogatása, vagy akár a 2011-ben bevezetett családi adókedvezmény. 2014. január 1-jétől olyan új intézkedések (ún. gyed extra) kerültek bevezetésre, amelyek a gyermekvállalás és -nevelés, valamint a kisgyermekes szülők számára a munkaerőpiacra való visszatérés feltételeinek javítását célozták. Az intézkedések tartalmazzák a gyermek gondozására és nevelésére tekintettel járó ellátások melletti munkavállalás feltételeinek kedvezőbbé tételét, több gyermek vállalása esetén az egyes gyermekek után járó ellátások párhuzamos folyósítási lehetőségének megteremtését, a felsőoktatási tanulmányokat folytató fiatalok és pályakezdő diplomások gyermekgondozási díjra (gyed) való jogosultságának biztosítását, valamint a gyermekgondozási ellátások igénybevétele után ismét munkába állni szándékozó három- és többgyermekes szülők foglalkoztatása esetén igénybe vehető adókedvezmény időtartamának meghosszabbítását. Mindezek várhatóan tompítják a magyar népesség előrejelzett idősödését. Megemlíthető emellett, hogy a természetes fogyás mértéke is csökkenő tendenciát mutat.

A nyugdíjrendszer területén végrehajtott intézkedések következtében a nyugdíjkiadások jelentősen lassabb ütemű növekedése várható hosszútávon. Az Európai Bizottság és az EU Gazdaságpolitikai Bizottsága által jóváhagyott számítások alapján a nyugdíjkiadások 2013-ról 2060-ra 11,5%-ról 11,4%-ra csökkennek a GDP arányában, ami a hosszú távú nyugdíjkiadások alakulása terén jó eredmény az Európai Unióban. A hosszú távú fenntarthatóság szempontjából jelentős további kiadási területekre vonatkozó számok az EU Gazdaságpolitikai Bizottsága 2015. évi számításai alapján az egészségügyi kiadások a GDP arányában 2013 és 2060 között 4,7%-ról 5,4%-ra, az időskorúak ápolására fordított kiadások 0,8%-ról 1,3%-ra nőnek, míg az oktatási kiadások 3,6%-ról 3,4%-ra csökkennek Magyarországon.

6. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS MINŐSÉGE

6.1. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS KIADÁSAINAK SZERKEZETE, HATÉKONYSÁGA

HELYI ÖNKORMÁNYZATOK

Az önkormányzati feladat-átalakítás eredményeképpen csak azon feladatok maradtak az önkormányzatoknál, melyek ellátásához a helyi döntéshozatal nélkülözhetetlen, illetve amelyekhez a szükséges források biztosítottak. A feladatok átrendeződésével párhuzamosan az önkormányzati finanszírozási rendszer feladatalapúvá vált. Korábban az állam az önkormányzatokat bevétel-orientált módon finanszírozta, az önkormányzatok pedig kiadás-orientált költségvetési tervezést folytattak. Az önkormányzati feladatok négy kiemelt területén (igazgatás, óvodai ellátás, szociális szakellátás, valamint a 2014. évtől a gyermekétkeztetés esetében is) az új feladatorientált finanszírozás lényeges eleme, hogy meghatározzák az adott szakterület központi költségvetés által elismert dolgozói létszámát. Mindhárom szakmai területen „az elismert létszám” egy olyan, törvényi számításokon alapuló mérőszám, ami alapján a központi költségvetés az adott feladat bérkiadásait az önkormányzat számára szakmai kritériumok alapján finanszírozza. A bérfinanszírozást egészíti ki az adott ágazat egyéb működési kiadásaihoz nevesítetten kapcsolódó külön támogatás.

Az önkormányzatok finanszírozása és feladatellátása összhangjának megteremtése megszüntette az önkormányzati adósságok fő keletkezési forrását, és ez lehetővé tette az önkormányzatoktól az elmúlt években felgyűlt adósság állami átvállalását.

Az adósságkonszolidáció keretében 2011-2014. között 1 369,1 milliárd forintnyi adósságteher került el az önkormányzatoktól. Ebből 178,6 milliárd forint törlesztési célú támogatással kifizetésre került, a fennmaradó 1 190,5 milliárd forint adósság pedig átvállalás során átkerült az államháztartás központi alrendszerébe. A konszolidáció 2058 önkormányzatot és 24 önkormányzati társulást érintett.

Az önkormányzati adósságkeletkeztetés szabályozásának 2012. évi bevezetését követően 2013-ban további szigorításra került sor: 2013 közepétől engedélykötelessé vált az önkormányzati garancia- illetve kezességvállalás, 2014. január 1-jétől az előzetes adatszolgáltatási kötelezettség kiterjedt számos, kormányzati engedélyt alapvetően nem igénylő ügyletre is, 2015. január 1-jétől pedig az európai uniós forrásból támogatott fejlesztések önerejéhez felveendő hitel is engedélykötelessé vált. Szintén 2015. január 1-jétől a 100%-ban önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok adósságkeletkeztetése is engedélykötelessé vált.

Mindezek alapján az önkormányzatok és 100%-os tulajdonú gazdasági társaságaik adósságállománya – a teljes konszolidációt követően – várhatóan hosszú távon is alacsony volumenű marad, tekintettel az adósságkeletkeztetés Kormányzati engedélyhez kötöttségére, és az önkormányzatok hitelfelvételi gyakorlatának megváltozására.

A helyi önkormányzati hitel- és értékpapír műveletek nélküli pénzforgalmi egyenleg a 2014. évi előzetes teljesítési adatok alapján mintegy 90 milliárd forint pozitívumot mutat, melyből az adósságkonszolidáció állami támogatásként kimutatott 68,9 milliárd forint összegét kiszűrve 21,1 milliárd forintot kapunk. Az egyenlegadatokat - az arra jelentős pozitív hatást gyakorló adósságkonszolidációval tisztított - pénzforgalmi teljesülése már az előző években is kedvező tendenciát mutatott: 2011-ben 1,2 milliárd forint, 2012-ben 16,6 milliárd forint, 2013-ban mintegy 85 milliárd forint volt.

A kedvező egyenlegek több okra vezethetők vissza. Egyrészt a megyei és a települési önkormányzatok által fenntartott, a településeknél jelentős finanszírozási hiányt okozó intézmények, 2012 és 2013 évek közötti fokozatos állam általi átvétele nagy terhet vett le az önkormányzati alrendszer egészéről. Másrészt az önkormányzatok adósságának teljes konszolidációja jelentősen mérsékli az önkormányzatok kamatkiadásait. Harmadrészt a stabilitási törvény szabályozásának érvényesülése az egyenlegre szintén pozitív hatású, mivel csak a feltétlenül szükséges, kormányzati engedéllyel rendelkező hitelek kerülnek felvételre és elköltésre. Ennek megfelelően várhatóan nem kerül új, szabadon elköltendő, az önkormányzati egyenlegre negatív hatást gyakorló pénzeszköz az alrendszerbe. Negyedrészt a helyi önkormányzatok 2013-tól nem tervezhetik működési hiánnyal éves költségvetésüket. Mindezek tették lehetővé azt, hogy a fenti, a bevezetésüket követően folyamatosan, minden évben hatást gyakoroló intézkedések következtében a helyi önkormányzatok pénzforgalmi egyenlege hosszú távon is tervezhetővé, jelentősebb negatív kilengésektől mentessé vált.

SZOCIÁLIS SEGÉLYEZÉSI RENDSZER ÁTALAKÍTÁSA

A bevezetett módosításoknak köszönhetően az új szociális támogatási rendszer igazságosabb és átláthatóbbá vált, emellett elejét veszi a korábban gyakran tapasztalt, segélyekkel való visszaéléseknek. Azok kapnak tehát támogatást, akik valóban rászorulnak. Az állam által biztosított

támogatási formákon túl az emberek szociális támogatással való ellátása az önkormányzatok feladata, mivel a helyi közösségek rendelkeznek leginkább azzal a tudással, amely alapján dönthetnek a jogosultság tekintetében. Az önkormányzatok szabadabban dönthetnek a támogatások nagyságáról és formájáról. Az új támogatási rendszerben senki sem maradhat ellátás nélkül, ugyanis a megfelelő forrással nem rendelkező önkormányzatok központi költségvetési forráshoz jutnak.

A pénzbeli és természetbeni szociális ellátások rendszere 2015. március 1-től jelentős mértékben átalakult. Az állam és az önkormányzat segélyezéssel kapcsolatos feladatai élesen elválasztásra kerültek. Az állami felelősségi körbe tartozó ellátások járási kormányhivatali hatáskörbe, az önkormányzati ellátások képviselő-testületi hatáskörbe kerülnek. A helyi önkormányzatok felelőssége növekszik a helyi közösség szociális biztonságának erősítésében, a szociális segélyek biztosításában. A kötelezően nyújtandó ellátásokat (aktív korúak ellátása, időskorúak járadéka, ápolási díj (alapösszegű, emelt összegű és kiemelt ápolási díj), közgyógyellátás (alanyi és normatív formák), egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság.) 2015. március 1-től a járási hivatalok állapítják meg.

A hatáskörváltás tehát az aktív korúak ellátását érinti, a felsorolt többi ellátást az eddigiekben is a járási hivatalok állapították meg. Egyéb támogatás biztosításáról a települési önkormányzatok döntenek. Az önkormányzatok által nyújtható támogatás neve egységesen települési támogatás, amelynek jogosultsági feltételeit, típusait az önkormányzatok határozhatják meg. A járási hatáskörbe került aktív korúak ellátása keretében kétféle ellátástípus állapítható meg: a foglalkoztatást helyettesítő támogatás, és az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás⁶, mely új ellátás, a korábban rendszeres szociális segélyre jogosultak egy része erre válhat jogosulttá.

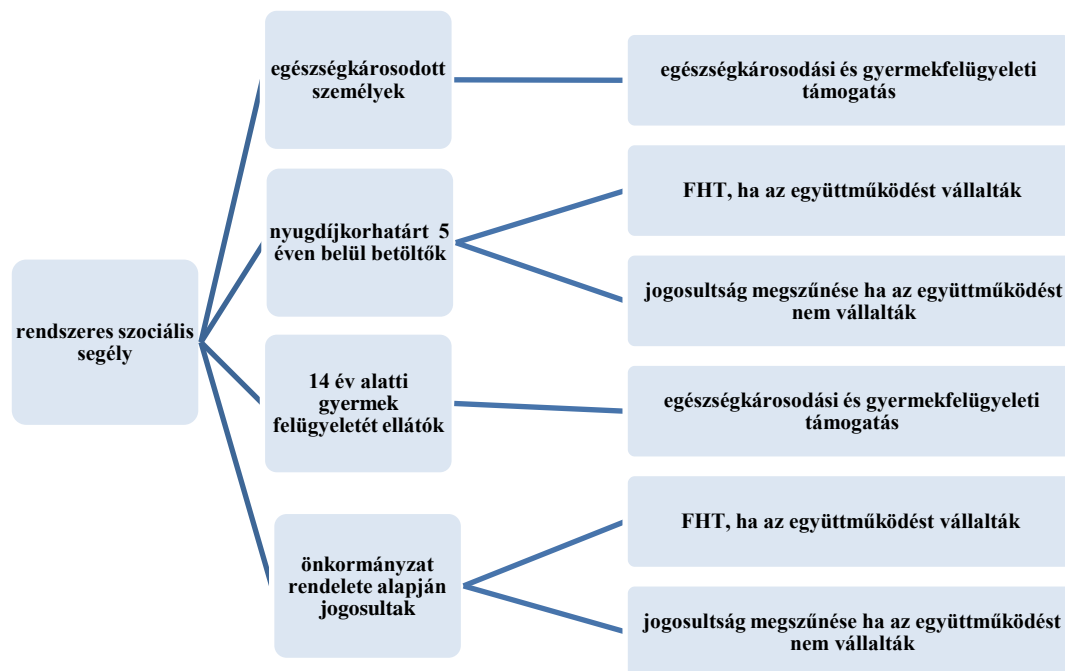
A foglalkoztatást helyettesítő támogatás (FHT) szabályaiban – az ellátással kapcsolatos hatáskörváltáson túl – nincs változás. A rendszeres szociális segély nevű ellátás 2015. március 1-től megszűnt. A korábban erre a támogatásra jogosult személyek más ellátásokra szerezhetnek jogosultságot.

Az új rendszer bevezetésének lépései a következők:

- a rendszeres szociális segélyre jogosult személyek ellátásra való jogosultságát a jegyző 2015. január 1. és 2015. február 28. között felülvizsgálta.
- A felülvizsgálat eredményeként a jegyző határozatban megállapította, hogy az ügyfél 2015. március 1-től ilyen ellátásra lesz jogosult.
- Automatikusan, az új egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásra lettek jogosultak azok a személyek, akik azért voltak jogosultak rendszeres szociális segélyre, mert egészségkárosodottnak minősülnek, vagy 14 év alatti gyermekük felügyeletét másképp biztosítani nem tudták.

⁶ Az újonnan bevezetésre került egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás (EGYT) összegét a rendszeres szociális segély összegére vonatkozó szabályok alapján kell kiszámítani, egyedül a családi jövedelemhatár összege változik: az EGYT havi összege a családi jövedelemhatár összegének és a jogosult családja havi összjövedelmének különbözete, de nem haladhatja meg nettó közfoglalkoztatási bér 90%-át. (A nettó közfoglalkoztatási bér 90%-a, tehát az EGYT maximuma 2015. évben 46 662 Ft.) Ha az EGYT-re jogosult családja tagjának foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való jogosultságot állapítottak meg, az EGYT összege nem haladhatja meg a nettó közfoglalkoztatási bér 90%-ának és a foglalkoztatást helyettesítő támogatás összegének különbözetét. (Ebben az esetben az EGYT maximuma 23 862 Ft.) A családi jövedelemhatár összege megegyezik a család fogyasztási egységeihez tartozó arányszámok összegének és az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 92%-ának szorzatával. Megjegyzendő, hogy 2015. február 28-ig az önm. 90%-áig kellett kiegészíteni a család jövedelmét.

- Ha vállalták a foglalkoztatást helyettesítő támogatáshoz kapcsolódó együttműködési kötelezettséget (álláskeresőként való nyilvántartásba vétel, együttműködés a munkaügyi központtal), akkor foglalkoztatást helyettesítő támogatást kaphattak a nyugdíjkorhatárt 5 éven belül betöltők, és azok, akik az önkormányzat rendeletében meghatározott feltételek alapján voltak jogosultak korábban rendszeres szociális segélyre.
- Ha a nyugdíjkorhatárt 5 éven belül betöltő vagy az önkormányzat rendeletében meghatározott feltételek alapján rendszeres szociális segélyre jogosult személy az együttműködést nem vállalta, akkor az aktív korúak ellátására való jogosultságát meg kellett szüntetni.

KÖZNEVELÉS

A köznevelés területén alapvető tartalmi és strukturális változások indultak el a nemzeti köznevelésről szóló törvény (a továbbiakban: Nkt.) 2011. év végén történt elfogadásával. A törvény a korábban az önkormányzatokkal megosztott, sőt alapvetően az önkormányzatok fenntartási felelősségi körébe utalt feladatot állami közszolgálati feladattá minősítette. Az új szabályozás az országos érdekek mentén, államilag irányított, tervezett, finanszírozott és ellenőrzött intézményhálózat, tananyag és minőségbiztosítás alapjait teremtette meg.

Az óvodák kivételével állami fenntartásba került a teljes, korábbi önkormányzati köznevelési intézményhálózat. Fenntartója a 2012 őszén alapított, és 2013-tól már az érintett intézményi kör fölött diszponáló Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (a továbbiakban: KLIK) lett.

A törvény egyes rendelkezéseinek felmenő rendszerű bevezetése során a pedagógus társadalom méltóbb anyagi elismerésére – a pedagógus életpálya-modell törvénybe iktatásával – az első intézkedések között kerülhetett sor. Az Nkt. módosításával és a végrehajtását szabályozó kormányrendelet megalkotásával olyan megoldás született, hogy az érintettek öt évre előre látják a pályán befutható karrierjüket és az ahhoz társuló folyamatos jövedelemnövekedést. A 2013/2014. tanév indításával az életpálya-modell első üteme került bevezetésre. A költségvetés ekkor a tervezett

teljes körű bevezetés kiadásának 60%-át biztosította azzal, hogy a Kormány a 2017/2018. tanévvel bezárólag, a tanévváltásokhoz kapcsolódva további 10-10%-nyi többletkiadásra, az életpálya modell által garantált illetménytételük ugyanilyen arányú bevezetésére vállalt garanciát.

A 2014. évben megkezdődtek – uniós forrás segítségével – a pedagógus (próba)minősítések, továbbá az országos szakmai ellenőrzés indításához szükséges szakértők felkészítése is. A 150 ezer pedagógus 2017/2018. tanévig történő első minősítési eljárásához előbbi képzések révén már rendelkezésre áll a Mesterpedagógus szakértői kapacitás, amely évi mintegy 30 ezer fő minősítést végezheti el. A minősítések révén a pedagógus társadalom életpálya-modellhez kapcsolódó további illetményemelésére valósul meg a magasabb fizetési osztályba lépéssel. A központi költségvetés a tervezett minősítésekhez tartalmazza a szükséges előirányzatot.

Az életpálya mentén az előmenetel 2015. január 1-jétől már nem a mindenkori minimálbérhez, hanem a költségvetési törvényben az illetmény megállapítás számításának vetítési alapjához, azaz fix összeghez kötődik. A 2015. évi vetítési alap megegyezik a 2014. évi minimálbérrel. Ez biztosítja, hogy a központi költségvetési feltételek és keretek között egységesen döntsön az Országgyűlés a közszférában dolgozók, immár a köznevelésben foglalkoztatottak előmeneteli lehetőségeiről is.

Az ötévenkénti folyamatos – a pedagógusokra, intézményvezetőkre és intézményekre kiterjedő – országos szakmai ellenőrzések szervezésének, irányításának, koordinálásának feladatait az Oktatási Hivatal (továbbiakban: Hivatal) látja el. A pedagógiai-szakmai szolgáltatások biztosításának feladatai ugyancsak a Hivatalhoz kerültek, az egységes állami szakmapolitikai, minőségbiztosítási követelmények érvényesüléséhez.

Már 2014. január 1-jével új alapokra helyeződött az iskolai tankönyvellátás is, melynek célja egyrészt az volt, hogy a tankönyvellátás egységesítésével az iskolákban kizárólag oktatási-szakmai szempontok alapján történjen a tankönyvek kiválasztása és megrendelése, másrészt az, hogy az iskolai és az országos tankönyvbeszerzés átláthatósága növekedjen, továbbá csökkenjenek a szülők, valamint a költségvetés számára a tankönyvellátással járó kiadások. Ennek eléréséhez létrejött az állami tulajdonú tankönyvkiadó szervezet. Működéséhez – a 2014/2015. tanév indításához, a szükséges tankönyvek biztosításához, a kiadói jogok megvásárlásához és az egyéb szükséges vagyoni, személyi, dologi kiadásokhoz – a költségvetés biztosította a szükséges forrásokat. Emellett az általános iskolákban az állam növekvő teherbíró képességéhez igazodóan – felmenő rendszerben a 2013/2014. tanévtől – került bevezetésre az ingyenes tankönyvellátás. A bevezetés az 1-8. évfolyamokon a 2016/2017. tanévre kiterjed. A tankönyveket a tanulók a tankötelezettség teljesítéséhez szükséges előmenetelük érdekében használják, ezt követően a következő felmenő korosztály számára, több évfolyamra is biztosított lesz a tankönyvellátás. Ezzel is csökkennek a szülők terhei, ugyanakkor a tartós tankönyvek alkalmazásával ésszerűbbé, gazdaságosabbá válik a tankönyvellátás is.

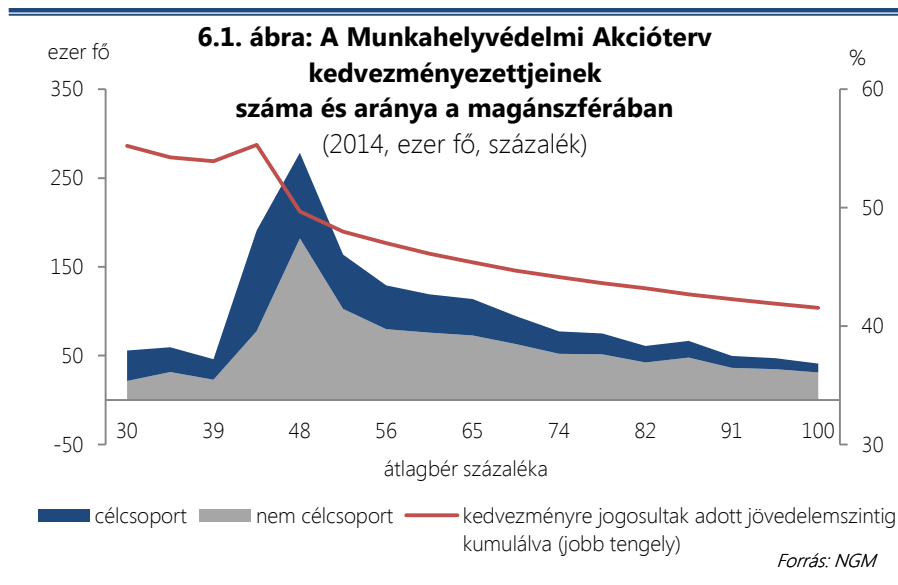
A köznevelési intézményrendszer állami fenntartásba vételével a KLIK-ben összpontosultak a közel 3 000 intézménnyel, mintegy 1 100 000 oktatásban részt vevő tanuló nevelésével, oktatásával, ellátásával, a több mint 100 000 pedagógus és a mintegy 40 000 nem pedagógus munkakörben dolgozó foglalkoztatásával összefüggő – az általános műveltséget megalapozó közismereti és szakképzési – rendkívül heterogén feladatok. A szakképzés szakmai irányítási feladatainak – szakmai, illetve szakma-szerkezeti – sajátosságai, továbbá az az igény, hogy a munkaerő piaci igényekhez rugalmasabban alkalmazkodó intézményrendszer kerülhessen kialakításra, 2015. július 1-jével a KLIK-ből kiválnak a szakképző intézmények – szakképző centrumokba integráltnak – és az NGM alá kerülnek át. A Kormány „Szakképzés a gazdaság szolgálatában” elnevezésű kezdeményezése a szakképzés

területén reformértékű átalakításokra tesz javaslatot. Egyik alapvető célja a koncepciónak a korai iskolaelhagyás csökkentése, a tanulók érdeklődésének növelése a szakképzések iránt, így nagyobb számú szakképzett munkaerő kilépése a munkaerő piacra. Ennek egyik legfontosabb eszköze a duális képzés erősítése, a piaci szereplők szélesebb körének bevonásával. Ennek ösztönzése a szakképzési hozzájárulási alapból, differenciált támogatásokkal növelhető.

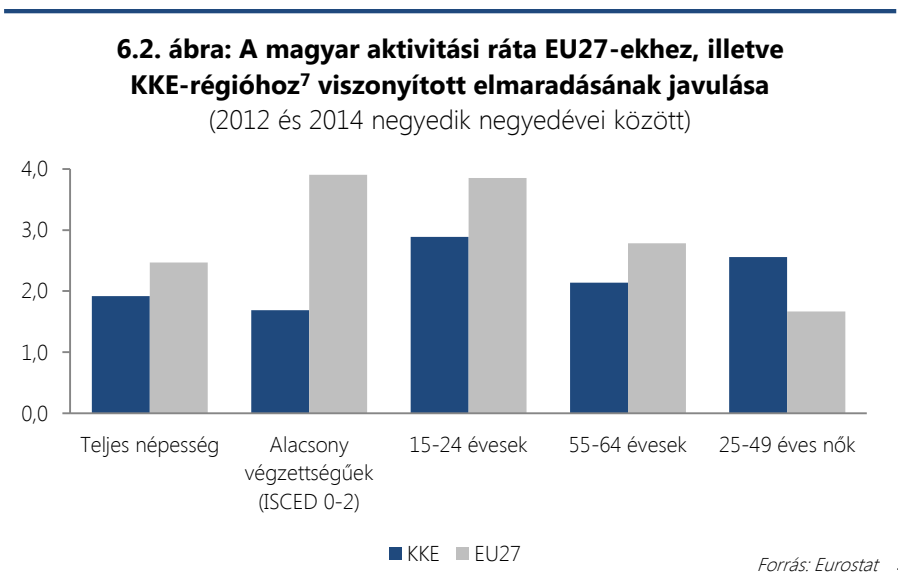
6.2. A BEVÉTELEK SZERKEZETE, HATÉKONYSÁGA

Az elmúlt évek során a Kormány adóintézkedéseinek köszönhetően a gazdaságot terhelő összes adó- és járulékteher mértéke a válságot megelőző évekhez képest mintegy 2 százalékponttal csökkent és a GDP arányában 39% körüli szinten stabilizálódott. Ez az érték előrejelzési horizontunkon – részben a már bejelentett adócsökkentési intézkedéseknek, részben a növekedés szerkezetének köszönhetően – fokozatosan tovább csökken. Az ezzel párhuzamosan zajló adórendszeri átalakítás legfontosabb irányvonalai az élők munkájának terheinek csökkentése, a fogyasztási-forgalmi, illetve a káros externáliákat terhelő adók szerepének, valamint az adóbeszedés hatékonyságának növelése. A fenti célok eléréséhez szükséges legfontosabb szerkezeti átalakítások az elmúlt években megvalósultak. Az elkövetkező években a Kormány adópolitikájának fókuszában elsősorban a jövedelemadók további csökkentése, az adórendszer egyszerűsítése és a hatékonyság növelése áll. Ezen törekvést tükrözik a 2016-ban megvalósuló intézkedések is, kiemelten az szja kulcs 15%-ra való csökkentése és a kétgyerekesek családi kedvezményének fokozatos növelése, mely utóbbi 2019-re a jelenlegi szint duplájára emelkedik. Az elkövetkező években a Kormány kiemelt célja szja kulcs további csökkentése, az egyszámjegyű szja kulcs megvalósítása.

A munkát terhelő adók átalakítása során a Kormány célja egy olyan adórendszer megalkotása volt, amely minél kevésbé gátolja a munkavállalást és egyúttal kedvezőbb feltételeket biztosít a leghátrányosabb munkaerő-piaci helyzetben lévők számára. A 2010 és 2013 között több lépcsőben bevezetett egykulcsos adónak, valamint a nyugdíjjárulék-plafon eltörlésének eredményeként egy főszabályként teljesen lineáris adó- és járulérendszer jött létre. A családi adókedvezmény 2011-es bevezetésének köszönhetően az adórendszer ugyanakkor figyelembe veszi az eltartottak számát is. 2014-től a családi kedvezmény már az egyéni járulékokból is igénybe vehető, így az alacsonyabb jövedelmű családok esetében tovább csökkentek a munkát terhelő adók. 2015-től a Kormány bevezette az elsőházások kedvezményét. A leghátrányosabb helyzetű munkavállalók elhelyezkedéséhez, illetve munkahelyeinek megőrzéséhez pedig a Munkahelyvédelmi Akcióterv 2013. évi bevezetése járult hozzá, ami a 2011-2012-ben kivezetett adójóváírásnál költséghatékonyabb módon ösztönzi a munkavállalást és ezzel növeli a munkaerő-piaci aktivitást.

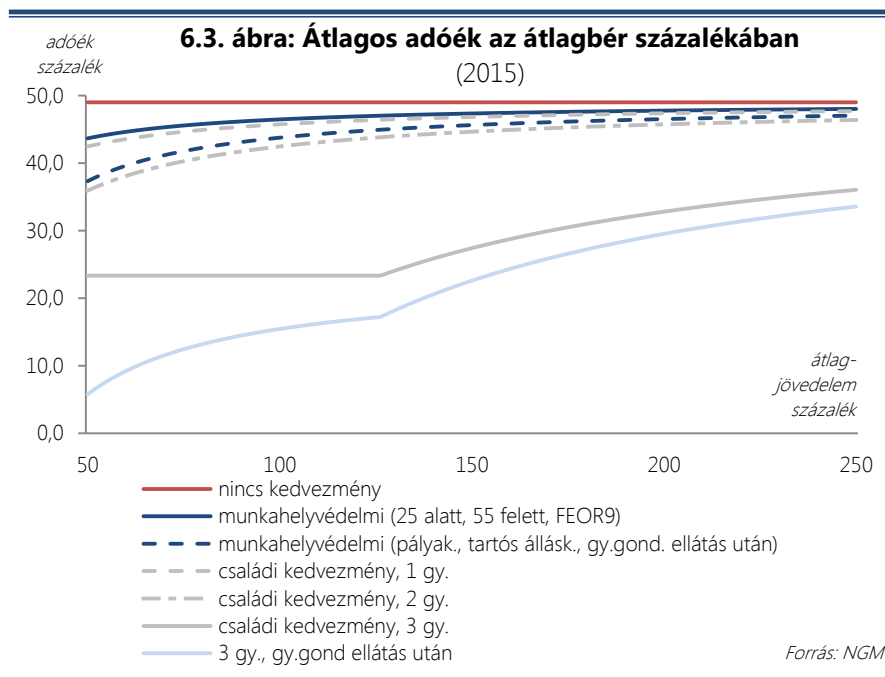

A Munkahelyvédelmi Akcióterv azon csoportok foglalkoztatását célozza, amelyek aktivitási rátájában Magyarország elmarad a régiós országoktól, és amelyek mind a magyar, mind a nemzetközi empirikus kutatások alapján jellemzően erősebben reagálnak a különféle adórendszerbeli ösztönzőkre. Emellett a célzási kritériumok kialakításakor fontos szempont volt az adminisztrációs terhek minimalizálása is. A kedvezményezett munkavállalók köre nemzetközi összehasonlításban rendkívül szélesnek mondható. Jelenleg a célzott kedvezményeket a versenyszférában több mint 800 ezer munkavállaló után veszik igénybe a foglalkoztatók, és a kedvezményeknek köszönhetően 2014-ben a bérköltségek mintegy 125 milliárd forinttal csökkentek.

2012 óta a kedvezmények főbb célcsoportjaiban az aktivitási ráta emelkedése Magyarországon meghaladta az Európai Unió átlagos növekedését, és a kelet-közép európai országok növekedését is, így a korábban tapasztalt lemaradás csökkent. Bár a Munkahelyvédelmi Akcióterv mellett számos más kormányzati intézkedés is irányult e csoportok aktivitásának növelésére, de a kedvező trendhez vélhetően a célzott kedvezmények is hozzájárultak.

⁷ Bulgária, Csehország, Észtország, Lengyelország, Litvánia, Lettország, Magyarország, Románia, Szlovákia, Szlovénia

Az adórendszer átalakításának eredményeként a többletjövedelmeket terhelő munkáltatói és munkavállalói elvonások aránya minden jövedelemkategóriában 50% alá csökkent, a családi és célzott kedvezményeknek köszönhetően pedig egyes csoportoknál ennél lényegesen alacsonyabb szintre esett vissza.

Az elmúlt években a kis- és középvállalkozási szektor adóterhelése jelentős mértékben csökkent a 10%-os társasági adókulcs alsó sávhatárának 50 millió forintról 500 millió forintra való emelésével, valamint a Munkahelyvédelmi Akcióterv keretében a kisvállalkozásokat segítő két új, egyszerűsített, választható adózási lehetőség (kisadózók tételes adója, kisvállalati adó) bevezetése által. Az utóbbi adónemeket 2014 végéig összesen mintegy 105 ezer vállalkozás választotta.

Mindeközben a Kormány 2010-ben közvetlen szektorspecifikus adók bevezetésére kényszerült a válság hatásainak enyhítése céljából, melyek nagy része az utóbbi években kivezetésre került. Helyüket olyan új típusú forgalmi-fogyasztási típusú adók vették át, mint a biztosítási adó, a pénzügyi tranzakciós illeték, illetve a távközlési adó. Ezen adónemek kevésbé rendelkeznek torzító hatással a beruházásokra és a gazdasági növekedésre, mivel nem a vállalkozások nyereségét, hanem az általuk értékesített szolgáltatásokat terhelik, valamint kivetésük nagyon széles adóalapot terhelve, nagyon alacsony adókulccsal valósult meg.

A fogyasztási-forgalmi típusú adók súlyának további növekedését eredményezte az áfa normál kulcsának 2012. évi emelése, valamint a környezetvédelmi és egészségügyi célok adórendszerben történő fokozottabb figyelembe vétele. Ennek keretében valósultak meg a jövedéki adót, valamint egyes termékdíjakat érintő változások, a cégautóadó környezetvédelmi szempontokat is figyelembe vevő átalakítása, valamint a népegészségügyi termékadó és a baleseti adó bevezetése.

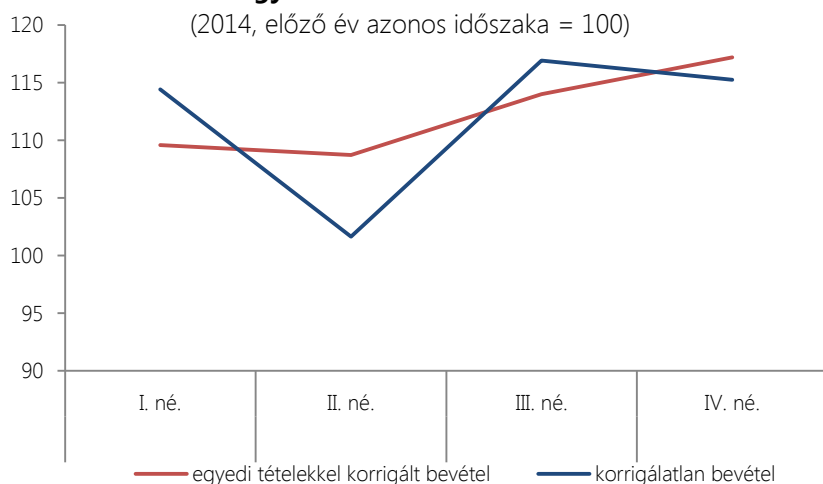
A gazdaság fehéritése, valamint a feketegazdaság elleni küzdelem érdekében az elmúlt években számos intézkedés került bevezetésre mind végső fogyasztók részére történő értékesítésekhez kapcsolódó (B2C típusú), mind az adóalanyok közötti (B2B típusú) tranzakciókat érintő adóelkerülések ellen. Ezek az intézkedések nem csupán az áfa-csalások visszaszorulását eredményezhetik, de azok közvetett hatásaként más csalási formák (nyereség- és béreltitkolás)

visszaszorulása is várható. A kiskereskedelmi értékesítésekhez köthető csalások visszaszorítása érdekében – pozitív nemzetközi példák alapján – 2013-ban elkezdődött, majd 2014-ben megvalósult a pénztárgépek elektronikus bekötése a NAV-hoz, melynek köszönhetően az adóhatóságnak lehetősége nyílt az egyes pénztárgépek forgalmának valós idejű nyomon követésére és ezen keresztül a csalások hatékonyabb felderítésére. Ennek eredményeképpen 2014 végére mintegy 184 ezer online pénztárgép üzemelt.

A pénztárgépek online bekötésének feketegazdaságra gyakorolt elsődleges hatása a kiskereskedelmi szektorban jelentkezik. A NAV 2014. évre vonatkozó legyűjtésének adatai alapján a kiskereskedelem azon szegmenseiben, ahol az adóhatóság évtizedes tapasztalata szerint jelentős méretet öltött a feketegazdaság, kiugró forgalomnövekedés figyelhető meg (pl. az élelmiszer- és a ruhaboltok, vagy a használt cikkekkel kereskedők). A fizetendő áfa kötelezettség-növekedés itt 21,9%-os a bázis évhez képest, míg a teljes kereskedelmi szektorban 13,7%-os bővülés volt tapasztalható. A bevallott áfa kötelezettség növekedésében a pénztárgépek cseréjét előíró szabályok, illetve az üzembe helyezett új készülékek mellett a kedvező gazdasági folyamatok, úgymint a javuló munkaerő-piaci helyzet és a reálbérek emelkedése is szerepet játszottak. A 2014. évi ESA szemléletű áfa bevétel a bázisév azonos időszakához képest mintegy 11,8%-os (318 milliárd forintos) növekedést mutat. A tárgy-, illetve a bázisév ESA bevételeket érintő főbb egyedi tételekkel (pl. egyszeri befizetés, fizetési kötelezettségek áthúzódó hatása) korrigált növekedés pedig mintegy 12,4%-ot ért el. Az éven belüli növekedést tekintve 2014. I. félévében az átlagos (korrigált) növekedés elérte a 9,1%-ot, mely növekedés 2014. II. félévében 15,6%-ra emelkedett.

6.4. ábra: Negyedéves áfa ESA bevételek változása

(2014, előző év azonos időszaka = 100)

Forrás: NGM, saját számítás

A Kormány 2015-ben is folytatta a feketegazdaság elleni küzdelmet, melynek keretében kiterjesztésre került a fordított áfa, elindult az EKÁER, 5%-ra csökkent az egyéb nagy testű élőállatok (szarvasmarha, juh és kecske) és vágott testek értékesítésére alkalmazandó áfa kulcs, a belföldi áfa összesítő nyilatkozat köre bővült, valamint 2015-től a szolgáltató szektorok döntő részére is kiterjed az online pénztárgépek kötelező használata. 2016-tól a sertés tökehúsok áfája 5%-ra csökken.

A devizahitelezés problémájának megoldása után a Kormány a pénzügyi szervezetek különadójának csökkentéséről döntött. A Kormány és az EBRD közötti, 2015 februárjában kötött megállapodás értelmében a pénzügyi szervezetek különadójának a hitelintézeteket érintő mértéke a jelenlegi 0,53%-ról 2016-ban 0,31%-ra csökken, az adó alapja pedig a 2014. évi mérlegfőösszegre módosul.

2017-től a kulcs tovább csökken 0,21%-ra, majd 2019-től tovább közeledik az EU átlagos szintjéhez. Az intézkedés eredményeként a várható hitelezési aktivitás, valamint a munkahelyek száma és a beruházások növekedése pozitív hatást gyakorol a gazdaság növekedésére.

Az elkövetkezendő években az adópolitika elsődleges célja az elmúlt években kialakított keretrendszer fenntartása mellett a munkát terhelő adók és a vállalkozások adóterhének további csökkentése, valamint az adórendszer méginkább foglalkoztatás- és vállalkozásbaráttá tétele. A Kormány az elkövetkezendő években is törekszik a feketegazdaság visszaszorítására a rendelkezésre álló eszközök hatékonyabb üzemeltetése, valamint új eszközök bevezetése által. A költségvetés konszolidációjának és a fenntartható növekedési pályának köszönhetően a következő években lehetőség nyílik további adócsökkentési lépésekre is. Az szja kulcs 2016. évi csökkentésének folytatásaként, a következő években a Kormány kiemelt célja az szja kulcsának további csökkentése, amelynek eredményeként megvalósulhat az egyszámjegyű személyi jövedelemadó. További cél az egykulcsos társasági adó megteremtése.

ADÓADMINISZTRÁCIÓ CSÖKKENTÉSE

Az adminisztrációs terhek csökkentése jegyében 2016-tól csökken a különböző állami közszolgáltatások díja és illetéke, illetve egyes tételek megszüntetésre kerülnek.

Egy új adózás rendjéről szóló törvény bevezetésével pedig 2016-tól gyökeresen megváltozik az adózók és az adóhatóság kapcsolatrendszere. Bár az elmúlt évtizedben a lakosság és a vállalkozások számára egyaránt történt pozitív elmozdulás e téren, további intézkedésekre van szükség. Ennek indokoltságát az ország versenyképességének javítása is adja. Kiemelt szempont, hogy olyan beavatkozások valósuljanak meg, amelyek a gazdaság fejlődése és a mindennapi élet szempontjából ösztönző hatásúak. A hatékonyság növelésének érvényesülnie kell mind a hatóság, mind az adózók oldalán, az önkéntes jogkövetés minél szélesebb támogatásával. Cél, hogy az évtized végére az adózási rendszer képes legyen felzárkózni a nyugat-európai országok legjobb gyakorlatához. A fegyelmezett költségvetési gazdálkodás és a technológiai fejlődés megteremtette ennek a lehetőségét.

Adózás rendjének problémái és a problémákra adandó legfontosabb intézkedések

Problémák	Időtáv	Intézkedések
Adóellenőrzések	2016-2018	Adóellenőrzések határidejének fokozatos leszállítása Adóhatóságot terhelő szankciók felemelése Feketegazdaság elleni küzdelem
Adóbevallás	2017	Adóbevallás hatóság általi elkészítése
Adóigazgatással kapcsolatos szolgáltatások	2016-2018	Jó és rossz adózó megkülönböztetése Önkéntes adóellenőrzés lehetőségének megteremtése Tévedések miatti bírságok enyhítése Kommunikációs felületek hatékonyabb használata

A valódi előrelépést szolgáló intézkedéssorozatnak az adózás rendjén belül azokra a területekre kell koncentrálnia, ahol az elmaradás, illetve a lakosság és a vállalkozások által érzékelt problémák a legsúlyosabbak, figyelembe véve az adópolitikai szempontokat is. Az ügyek bonyolultsága és az adóellenőrzések időtartama különösen a 2004-es uniós csatlakozással számottevően megnőtt. Az adóhatóságok egymás közötti intenzívebb információáramlása ugyanakkor megteremti a lehetőséget az eljárások időigényének csökkentésére. A késedelmesen visszautalt adó esetén az adóhatóságot terhelő szankciók szigorítása szükséges, mely ösztönzőleg hat az ügyek gyors rendezésére.

Kulcsfontosságú ugyanakkor, hogy a magyar társadalom valamennyi tagja szükségét érezze a különböző közterhek megfizetésének és az adóbeszedés hatékonysága is tovább javuljon. Az adózói morál javítása, illetve a jóhiszemű adózói érdekek érvényesülése érdekében erősíteni kell a NAV ügyfélbarát, szolgáltató jellegét, ezáltal lehetségessé válik egyfajta bizalmi viszony kialakítása az adózóval. Az ösztönző megoldásokat a gazdaságpolitika szélesebb körében lehet csak megtalálni, különben az egyes részterületeken bevezetendő intézkedések szükségszerűen féloldalasak lesznek.

Az adópolitikában jól megfogalmazott célokat az adóeljáráásban is egyértelmű irányba ható intézkedésekkel kell kiegészíteni. A személyi jövedelemadó bevallás területén az elmúlt időszakban jelentősen nőtt a hatósági szerepvállalás, ami azonban együtt járt a rendszer bonyolultságának fokozódásával. Ahhoz, hogy minél szélesebb kört érjen el ezen intézkedés és a lakosság adminisztrációs terhe érdemben csökkenjen, az adóhatóságnak 2017-től képesnek kell lennie arra, hogy a magánszemélyek részére elkészítse adóbevallásukat, és így azok csak ellenőrzésre kerüljenek vissza hozzájuk. A fentebb leírt módosításokon kívül további négy területen van előrelépésre szükség:

1. Jó és rossz adózó megkülönböztetése: A tartósan jogkövető gyakorlatot folytató adóalanyok pozitív hozzáállását az adóhatóság a szolgáltató jelleg hangsúlyozásával jutalmazná, illetve ösztönözné. Ezzel szemben, ha az adózót korábbi előélete alapján kockázatosként tartja számon a hatóság, velük szemben szigorúbb feltételek lennének alkalmazhatóak.
2. Önkéntes adóellenőrzés lehetőségének megteremtése: Nagyobb vállalkozások hosszabb távú, kölcsönös bizalomra épülő megállapodást köthetnek az adóhatósággal. Ennek keretében a vállalkozás is kezdeményezhetne adóellenőrzést, illetve akár vállalhat folyamatos adóhatósági kontrollt is. A lehetőséggel történő szándékos visszaélés a megbízható adózói státusz elvesztésén túl szigorú további szankciókat vonna maga után.
3. Tévedések miatti bírságok enyhítése: Célszerű az adóalanyok bírságolását átalakítani oly módon, hogy az adóhatóság a nem szándékolt hibázást ne büntesse indokolatlanul magas összeggel.
4. Kommunikációs felületek hatékonyabb használata: A NAV és más kormányzati szervek kommunikációjának bővítésére van szükség, tematikus tájékoztató füzetek, médiában való személyes jelenlét, illetve az új technológiák jobb kihasználása révén. Ennek eredményeként az egyes intézkedésekről bővebb tájékoztatást kaphatnának az érintettek.

Ezek az átalakítások a lakosság és a vállalkozások könnyebb, gyorsabb ügyintézését és a jogkövető magatartást segítik elő.

7. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS INTÉZMÉNYI JELLEMZŐI

7.1. KÖLTSÉGVETÉSI KERETRENDSZER

A Tanács 2011/85/EU irányelvének megfelelően, az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény, és annak végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet előírásaival összhangban a költségvetési tervezés a legfrissebb információkat felhasználó és legvalószínűbb forgatókönyvre épülő költségvetési és makrogazdasági előrejelzésen alapul. A hatályos szabályozás alapján az államháztartásért felelős miniszter rendszeresen, évente két alkalommal készít makrogazdasági és költségvetési előrejelzést az adott évre és az azt követő 3 évre vonatkozóan. Az előrejelzések bemutatják az Európai Bizottság által készített legújabb előrejelzésekhez képesti különbségeket, jelentős eltérések esetén az eltérés indokát, továbbá érzékenységvizsgálatokat is tartalmaznak. Az előrejelzéseket évente egyszer objektív kritériumok alapján átfogóan értékelni kell, és az értékelés módszertanát, menetét, időzítését és eredményét közzé kell tenni. Az előrejelzések nyilvánosságra hozatala összekapcsolódik a középtávú és az éves költségvetés közzétételével.

A 2013-ban kialakított és 2014-től teljes körűen alkalmazott módszertan (DINAMO modell) lehetővé teszi, hogy ne csak a szimulációk és az érzékenységvizsgálatok, hanem a kormányzati előrejelzések is a megfelelő modellezési technikákon alapuljanak. A reális és megbízható makrogazdasági és költségvetési pálya nemcsak a hiteles költségvetés készítését segíti elő, hanem orientálja a gazdaság szereplőit is: fontos információkat tartalmaz arról, hogy a következő időszakban milyen gazdasági környezettel számolhatnak az üzleti, gazdasági és fogyasztási döntéseiknél.

A Költségvetési Tanács (KT), folytatva a 2013-ban megkezdett és 2014-ben továbbfejlesztett gyakorlatot, a különböző elemzések, vélemények szakszerű, kellően alátámasztott kialakításához, beleértve a költségvetés megítéléshez kapcsolódó makrogazdasági alappálya saját hatáskörű előrejelzésének képességét is, az Állami Számvevőszék és a Magyar Nemzeti Bank elemzésein túl igénybe veszi külső szakértők, szakmai kutatóintézetek, tanácsadó testületek munkáját is. 2013-ban három, 2014-ben hat külső kutatóintézetek által jegyzett – középtávú kitekintést is tartalmazó, a KT honlapján is közreadott – tanulmány készült. A tanulmányok hatásosan segítették a 2014. évi várható és a 2015-re alapul vett makrogazdasági pálya megítélését, a 2015. évi központi költségvetés tervezetére vonatkozó vélemény megalapozását.

Ezeken felül a KT megbízásából öt külső kutatóintézet is készített tanulmányt a jövőbeni előtekintő előrejelzések módszertani megalapozásához, Előtanulmány középtávú makrogazdasági, költségvetési (államháztartási) előrejelző módszertanról címmel. A külső kutatóintézetek által készített tanulmányok nagyban hozzájárulnak a KT elemzőképességének erősítéséhez, az előtekintő elemzések, kivetítések, alappályák és alternatív forgatókönyvek készítéséhez.

7.2. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS-STATISZTIKAI ADATSZOLGÁLTATÁS FELÉPÍTÉSE

Magyarországon a kormányzati szektorra vonatkozó statisztikákat a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) és a Magyar Nemzeti Bank (MNB) készíti. A jelenlegi munkamegosztás szerint a KSH a nem-pénzügyi számlákért, az MNB a pénzügyi számlákért felelős. A Túlzott Hiány Eljárás keretében történő adatszolgáltatásban (EDP Notifikáció) a tárgyévvel megelőző időszakig terjedő tényadatok

összeállításában a fenti munkamegosztás érvényesül, míg a tárgyévi várható kormányzati egyenleg és adósság kiszámítása a Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM) feladata. A KSH, az MNB és az NGM képviselőiből álló statisztikai munkabizottság vezetői és szakértői szinten működik, együttműködési megállapodás rögzíti az adatáramlás, a munkamegosztás, a módszertani megítélés eljárási kérdéseit. A kormányzati szektor statisztikáinak meghatározó adatforrása az államháztartási információs rendszer, az államháztartás szervezeteinek éves és évközi beszámolóit, amit kiegészít a kormányzathoz sorolandó vállalatok és non-profit szervezetekről történő statisztikai adatgyűjtés, továbbá a kormányzati szektor egészére vonatkozó bank- és értékpapír-statisztikai adatgyűjtés. Az EDP Notifikációs jelentést a KSH az Eurostatnak történő kiküldésekor teszi közzé honlapján. Az Eurostattal történő három hetes egyeztetési időszak után – az Eurostat sajtóközleménnyel együtt és azzal egy időben – a KSH publikálja az Eurostat által jóváhagyott EDP Notifikációs táblákat. Közzéteszi továbbá az összeállításához kapcsolódó, a magyar statisztikai hatóságok által folyamatosan aktualizált módszertani leírást („EDP Inventory”). A Nemzetgazdasági Minisztérium a kialakult gyakorlatnak megfelelően az Országgyűlésnek benyújtott éves költségvetés, illetve zárszámadás indokolásában önálló fejezetben mutatja be a hivatalos államháztartási, illetve a maastrichti egyenleg- és adósságmutató eltérését. Az EDP Notifikációs jelentést pedig annak jóváhagyását követően, az Eurostattal egyidejűleg publikálja honlapján.

2008-tól kezdődően a KSH a nemzetiszámla-statisztikák publikációiban közzé teszi a kormányzati szektor negyedéves adatait.

Az Eurostat legutóbbi szokásos kétévenkénti látogatásakor (2014 júniusában) a más országokban is vizsgált témákat tekintette át a hazai statisztikai hatóságokkal: vizsgálta az előző látogatásakor tett megállapításai terén történt előrehaladást, a Túlzott Hiány Eljáráshoz kapcsolódó adatszolgáltatások intézményi hátterét, a társhatóságok együttműködését, az adatforrásokat, az alkalmazott módszertant és eljárásokat, valamint a közzétételi politikát. A módszertani ügyeket szintén az általános témakörök szerint egyeztetette, melyek közül a fontosabb konkrét ügyek a következők voltak: az ESA2010 szabályaira történő áttérés, az új szabályok tartalmának, és következményeinek (hatásának) egyeztetése általában (szektorbesorolás új szabályai, sztenderdizált garanciák elszámolása és a TB-be történő egyösszegű átutalások (TB-be visszalépők esete) új kezelése) és konkrét példák (MFB Zrt., Eximbank Zrt., Magyar Követeléskezelő Zrt., Széchenyi Tőkealapkezelő Zrt., MIFIN Mikrofinanszírozó Zrt., Malév Vagyonkezelő Zrt.) keresztül; a 2012 júliusi látogatás óta bevezetett új adónemek besorolása és eredményszemléletesítésének módja, az uniós transferek elszámolásának módja, tőkeemelések és részesedésszerzések elszámolása (Eximbank, Főgáz, AVE Magyarország Hulladékgazdálkodási Kft., Antenna Hungária, helyi önkormányzatok által végrehajtott tőkeemelések), a BKK Zrt. és BKV Zrt. kapcsolata, közszolgáltatási szerződése, a PPP-k elszámolása, a szén-dioxid kvóták értékesítésének elszámolása, a frekvenciaértékesítések elszámolása, az energiaszektorban történt tranzakciók elszámolása, az államháztartási számviteli reform áttekintése, a Szövetkezeti Hitelintézetek Integrációs Szervezetének létrehozása és a neki nyújtott költségvetési hozzájárulás elszámolása. Az Eurostat pozitívan értékelte a pénzügyi számlák közvetlen adatforrásokból történő összeállításával kapcsolatban végzett eddigi munkát, az együttműködési megállapodás átdolgozását, az EDP Inventory aktualizálását.

Az adósságcsökkenés érdekében a Kormány 2012-től monitoring és engedélyeztetési rendszer bevezetésével tartja ellenőrzés alatt az adósság keletkezését az önkormányzatoknál és a statisztikai kormányzati szektorba tartozó nem államháztartási szervezeteknél.

A 2011/85 uniós költségvetési irányelv által előírt adatszolgáltatásokat Magyarország maradéktalanul teljesíti. A közzétételek jogszabályi hátterét a 368/2011 (XII.31) Kormányrendelet az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról tartalmazza. Az adatszolgáltatás a Magyar Államkincstár honlapján jelenik meg, a táblázatokat a Magyar Államkincstár, a Nemzetgazdasági Minisztérium, a Magyar Nemzeti Bank és a Központi Statisztikai Hivatal előre meghatározott munkamegosztásban állítja elő.

2014-től módosult az államháztartás számviteli rendszere. Az államháztartás egészében egységes ún. költségvetési számviteli nyilvántartásban rögzítik a költségvetési előirányzatokat, teljesítésüket, a kötelezettségvállalásokat; míg az ún. pénzügyi számvitelben az általános számviteli szabványok szerinti eredményszemléletű könyvvezetésre kerül sor. Az új számvitelre való átállást a vonatkozó rendeleti szabályozás mellett módszertani útmutatók, segédletek, könyvelési példák, az új rendszer fogalmaira való áttérést segítő átvezetési táblák támogatják, melyek a gyakorlati alkalmazás során felmerült kérdésekkel folyamatosan bővülnek. Az államháztartás szervezetei az új adatszolgáltatási rendben 2014-től havi költségvetési jelentést készítenek, mely mind a jelentők, mind a felügyeleti szervek, illetve a pénzügyi kormányzat számára a költségvetési monitoring-rendszer részévé vált. Az adatszolgáltatások megújult infrastruktúrája nemcsak az adatszolgáltatások egyszerűbbé tételét, hanem az adatszolgáltatások állapotának nyomon követését, az évközi állásfoglalások egységes alkalmazásának elősegítését, az újabb ellenőrzési és egyeztetési lehetőségek beépítését is szolgálja az adatminőség javítása érdekében.

Az államháztartásban a költségvetési számvitel szerinti egységes közigazdasági osztályozási rend biztosítja a költségvetési keretrendszerre vonatkozó uniós irányelvek által előírt havi és negyedéves közzétételek adatforrását. A kormányzati szektorba sorolt nem államháztartási szervezetek közül az állami társaságok és a költségvetésen kívüli alapok havi adatszolgáltatásban adnak számot gazdálkodásuk alakulásáról.

TÁBLÁZATOK

1.a. táblázat Makrogazdasági kilátások

	ESA- kód	2014 Mrd Ft	2014	2015	2016	2017	2018
			változás %-ban				
1. GDP (előző évi áron)	B1g	30 931,3	3,6	3,1	2,5	3,1	2,9
2. GDP folyó áron	B1g	31 890,6	6,8	5,5	4,6	5,8	5,8
A növekedés összetevői (előző évi áron)							
3. Háztartások fogyasztási kiadása	P.3	15 516,0	1,7	2,9	3,6	2,7	2,5
4. Közösségi fogyasztási kiadás*	P.3	6 539,3	2,0	0,9	-1,4	0,2	0,2
5. Bruttó állóeszköz-felhalmozás	P.51	6 647,7	11,7	5,8	-0,9	6,4	5,1
6. Készletváltozás (a GDP %-ában)	P.52+ P.53	75,9	0,4	0,0	0,2	0,0	0,0
7. Termékek és szolgáltatások exportja	P.6	28 805,7	8,7	7,5	7,4	7,1	7,0
8. Termékek és szolgáltatások importja	P.7	26 653,2	10,0	7,7	7,1	7,5	7,2
Hozzájárulás a GDP növekedéséhez							
9. Belföldi végső felhasználás		28 703,0	3,7	2,9	1,3	2,7	2,3
10. Készletváltozás	P.52+ P.53	75,9	0,4	0,0	0,2	0,0	0,0
11. Termékek és szolgáltatások külkereskedelmi egyenlege	B.11	2 152,4	-0,4	0,3	0,9	0,4	0,6

*/: Kormányzat és háztartásokat segítő non-profit intézmények együtt

1.b. táblázat Árindexek alakulása

	2014	2015	2016	2017	2018
változás %-ban					
1. GDP implicit árindexe	3,1	2,3	2,1	2,7	2,8
2. Háztartások fogyasztási kiadásának implicit árindexe	0,7	1,0	1,6	2,5	3,0
3. Harmonizált fogyasztói árindex (HICP)	-0,2	0,0	1,6	2,5	3,0
4. Közösségi fogyasztási kiadás implicit árindexe	5,5	3,5	2,1	3,9	2,8
5. Állóeszköz-felhalmozás implicit árindexe	2,4	0,6	1,1	1,5	2,1
6. Export implicit árindexe (árak és szolgáltatások)	0,9	-0,4	0,3	1,0	1,5
7. Import implicit árindexe (árak és szolgáltatások)	0,2	-1,6	-0,2	0,8	1,3

1.c. táblázat Munkaerőpiac alakulása

	ESA-kód	2014 szint	2014 2015 2016 2017 2018 változás %-ban				
			2014	2015	2016	2017	2018
1. Foglalkoztatottak száma (ezer fő) (15-64)		4069,9	5,4	2,1	2,1	1,8	1,7
2. Munkanélküliségi ráta (%)		-	7,8	6,9	6,2	5,8	5,5
3. Munkatermelékenység, foglalkoztatottra		-	-1,7	1,0	0,3	1,3	1,1
4. Munkavállalói jövedelem (Mrd Ft)	D.1	14 640	6,6	5,6	5,2	5,0	5,0
5. Munkavállalói jövedelem, egy alkalmazottra (millió Ft)		3,6	1,1	3,3	3,1	3,2	3,2

1.d. táblázat Finanszírozási pozíciók

	ESA-kód	2014 2015 2016 2017 2018 a GDP %-ában				
		2014	2015	2016	2017	2018
1. Nettó külső finanszírozási képesség (+) /igény (-)	B9.	8,3	9,3	7,9	8,5	8,9
ebből:						
- Áruk és szolgáltatások egyenlege		7,5	8,3	9,3	9,5	9,9
- Elsődleges jövedelmek és transferek egyenlege		-2,6	-2,3	-2,7	-2,6	-2,6
- Tőkemérleg egyenlege		4,1	4,0	2,0	2,3	2,2
2. Magánsektor nettó finanszírozási képessége (+)/igénye (-) statisztikai eltéréssel együtt	B9.	10,9	11,7	9,9	10,2	10,5
3. Kormányzati szektor nettó finanszírozási képessége (+)/ igénye (-)	B9.	-2,6	-2,4	-2,0	-1,7	-1,6

2.a. táblázat Az államháztartás összefoglaló adatai

	ESA-kód	2014 Mrd Ft	2014	2015	2016	2017	2018
		a GDP %-ában					
Nettó hitelnyújtás (EDP B.9.)							
1. Kormányzati szektor	S.13	-817,6	-2,6	-2,4	-2,0	-1,7	-1,6
2. Központi kormányzat	S.1311	-1293,1	-4,1	-2,6	-2,0	-1,9	-1,9
3. Tartományi kormányzat	S.1312	-	-	-	-	-	-
4. Helyi önkormányzatok	S.1313	444,8	1,4	0,0	-0,1	0,0	0,0
5. TB alapok	S.1314	30,6	0,1	0,2	0,1	0,2	0,3
Kormányzati szektor (S.13)							
6. Bevételek összesen	TR	15168,1	47,6	46,7	44,3	43,3	42,5
7. Kiadások összesen	TE	15985,8	50,1	49,1	46,3	44,9	44,1
8. Egyenleg	B.9	-817,6	-2,6	-2,4	-2,0	-1,7	-1,6
9. Kamatkidadások	D.41	1310,0	4,1	3,6	3,3	3,1	2,9
10. Elsődleges egyenleg		492,4	1,5	1,2	1,3	1,4	1,3
11. Egyszeri és egyéb átmeneti jellegű tételek ¹		99,0	0,3	0,5	0,3	0,0	0,1
Bevételek összetevői							
12. Adóbevételek (12=12a+12b+12c)		8097,9	25,4	24,7	24,0	23,4	23,0
12a. Termelési és importadók	D.2	5940,4	18,6	18,2	17,8	17,4	17,1
12b. Jövedelem és vagyoadók	D.5	2146,8	6,7	6,5	6,2	6,0	6,0
12c. Tőkejövedelem adó	D.91	10,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Társadalombiztosítási hozzájárulások	D.61	4198,7	13,2	13,2	13,2	13,0	12,8
14. Tulajdonosi jövedelem	D.4	194,7	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5
15. Egyéb		2676,8	8,4	8,3	6,6	6,4	6,2
16.=6. Bevételek összesen	TR	15168,1	47,6	46,7	44,3	43,3	42,5
Adóteher ² (D.2+D.5+D.61+D.91-D.995)		12340,4	38,7	38,1	37,3	36,5	36,0
Kiadások összetevői							
17. Munkavállalói jövedelem + folyó termelő felhasználás	D.1+P.2	5875,5	18,4	18,4	17,8	17,4	17,1
17.a. Munkavállalói jövedelem	D.1	3372,1	10,6	10,5	10,7	10,8	10,6
17.b. Folyó termelő felhasználás	P.2	2503,4	7,8	7,9	7,1	6,6	6,5
18. Társadalmi juttatások (18=18.a+18.b)		5116,8	16,0	15,3	14,7	14,1	13,6
ebből: Munkanélküli ellátások ³		66,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
18.a. Piaci termelők útján nyújtott természetbeni társadalmi juttatások	D.6311, D.63121, D.63131	662,4	2,1	2,0	1,9	1,8	1,7
18.b. Pénzbeni társadalmi juttatások	D.62	4454,3	14,0	13,3	12,7	12,2	11,9
19.=9. Kamatkidadások	D.41	1310,0	4,1	3,6	3,3	3,1	2,9
20. Támogatások	D.3	419,6	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2
21. Bruttó állóeszköz-felhalmozás	P.51	1655,6	5,2	5,2	4,3	4,2	4,5
22. Tőkefinanszírozás kiadás	D.9	572,2	1,8	1,9	1,5	1,3	1,3
23. Egyéb kiadások		1036,0	3,2	3,4	3,5	3,6	3,5
24.=7. Kiadások összesen	TE	15985,8	50,1	49,1	46,3	44,9	44,1

Az összesen adatok kerekítés miatt eltérhetnek a részadatok összegétől.

¹: a pozitív szám deficitcsökkentő tételt jelent

²: az EU-t megillető bevételekkel együtt

³: a Nemzeti Foglalkoztatási Alap pénzbeli ellátásai és egyes képzési támogatások

2.b. táblázat Intézkedések nélkül számolt előrejelzések

		2014	2014	2015	2016	2017	2018
		Mrd Ft	a GDP %-ában				
1. Összes bevétel intézkedések nélkül		15168,1	47,6	46,7	44,3	43,3	42,5

A táblázat a 2015. április 30-ig meghozott intézkedések alapján készült bevételi előrejelzéseket tartalmazza

2.c. táblázat A kiadási aggregátumban nem szereplő tételek

		2014	2014	2015	2016	2017	2018
		Mrd Ft	a GDP %-ában				
1. EU programokra fordított kiadások, amelyeket teljesen ellentéteznek az EU alapokból származó bevételek		1083,9	3,4	3,4	1,9	1,9	1,9
2. Munkanélküliséggel kapcsolatos kiadások a ciklus alakulásával magyarázható része							
3. Diszkreionális bevételi intézkedések hatásai		82,1	0,3	0,1	-0,7	-0,2	0,0
4. Törvény által elrendelt bevételnövelő tételek							

3. táblázat Az államadósság alakulása

	ESA-kód	2014	2015	2016	2017	2018
		a GDP %-ában				
1. Bruttó adósságráta		76,9	74,9	73,9	71,3	68,9
2. Adósságráta változása		-0,4	-2,0	-1,0	-2,5	-2,4
Hozzájárulás az adósságállomány változásához						
3. Elsődleges egyenleg		-1,5	-1,2	-1,3	-1,4	-1,3
4. Kamatkiadás	D.41	4,1	3,6	3,3	3,1	2,9
5. Az adósságra ható egyéb tényezők		2,0	-0,4	0,2	-0,2	-0,1
Az adósságállomány implicit kamatlába (%)		5,5	4,8	4,5	4,4	4,3

4. táblázat Ciklikus folyamatok

	ESA- kód	2014	2015	2016	2017	2018
a GDP %-ában						
1. GDP előző évi áron (éves növekedési ütem)		3,6	3,1	2,5	3,1	2,9
2. Kormányzati szektor egyenlege	B.9	-2,6	-2,4	-2,0	-1,7	-1,6
3. Kamatkiadások	D.41	4,1	3,6	3,3	3,1	2,9
4. Egyszeri és egyéb átmeneti jellegű tételek ¹		0,3	0,5 (0,0)	0,3	0,0	0,1
5. Potenciális GDP (éves növekedési ütem)		1,6	1,9	2,2	2,3	2,5
összetevők: - munkatényező		0,3	0,5	0,7	0,7	0,7
- tőketényező		0,4	0,5	0,4	0,6	0,7
- teljes tényező termelékenység (TFP)		0,9	0,9	1,0	1,0	1,1
6. Kibocsátási rés		-2,8	-1,7	-1,4	-0,6	-0,2
7. Kormányzati szektor egyenlegének ciklikus komponense		-1,4	-0,8	-0,7	-0,3	-0,1
8. Ciklikusan igazított egyenleg (2-7)		-1,2	-1,6	-1,3	-1,4	-1,5
9. Ciklikusan igazított elsődleges egyenleg (8+3)		2,9	2,0	2,0	1,7	1,4
10. Strukturális egyenleg (8-4)		-1,5	-2,1 (-1,6)	-1,6	-1,4	-1,6

Az összesen adatok kerekítés miatt eltérhetnek a részadatok összegétől.

¹: a pozitív szám az EDP-egyenleget javító tételt jelent

5. táblázat Eltérés az előző konvergencia programhoz képest

	ESA- kód	2014	2015	2016	2017	2018
GDP növekedése (%)						
1. 2014. évi konvergencia program		2,3	2,5	2,1	3,1	-
2. 2015. évi konvergencia program		3,6	3,1	2,5	3,1	2,9
3. Különbség		1,3	0,6	0,4	0,0	-
Kormányzati szektor egyenlege (a GDP %-ában)						
1. 2014. évi konvergencia program	EDP B.9	-2,9	-2,8	-2,5	-1,9	-
2. 2015. évi konvergencia program	B.9	-2,6	-2,4	-2,0	-1,7	-1,6
3. Különbség		0,3	0,4	0,5	0,2	-
Bruttó államadósság (a GDP %-ában)						
1. 2014. évi konvergencia program		79,1	78,9	77,5	74,7	-
2. 2015. évi konvergencia program		76,9	74,9	73,9	71,3	68,9
3. Különbség		-2,2	-4,0	-3,6	-3,4	-

6. táblázat Hosszú távú fenntarthatóság¹

	2013	2020	2030	2040	2050	2060
	a GDP %-ában					
Állami nyugdíjkiadások	11,5	9,8	8,9	9,6	10,7	11,4
Öregségi jellegű és korhatár alatti öregségi nyugdíjak	9,1	7,9	7,2	8,0	8,9	9,7
Egyéb nyugdíjak (korhatár alatti rokkantsági, hozzátartozói)	2,3	1,8	1,7	1,6	1,7	1,7
Egészségügyi, oktatási és egyéb korfüggő kiadások	9,3	8,9	9,1	9,5	9,9	10,2
Egészségügyi kiadások	4,7	4,8	5,1	5,3	5,4	5,4
Hosszú távú ápolási kiadások	0,8	0,8	0,8	0,9	1,1	1,2
Oktatási kiadások	3,6	3,1	3,0	3,1	3,2	3,4
Egyéb korfüggő kiadások	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Nyugdíjbiztosítási járulékbévételek	10,5	10,5	10,4	10,2	10,2	10,2
Feltételezések						
Munkatermelékenység növekedése	0,3	1,4	2,2	2,1	1,9	1,5
GDP volumen növekedése	0,4	1,9	2,0	1,2	1,4	1,0
Aktivitási ráta, férfiak (20-64)	77,1	82,6	84,7	84,3	84,4	84,5
Aktivitási ráta, nők (20-64)	63,3	72,3	75,2	74,6	74,8	74,7
Aktivitási ráta, összesen (20-64)	70,1	77,4	79,9	79,5	79,7	79,6
Munkanélküliségi ráta	10,0	8,4	7,4	7,3	7,3	7,3
A 65 éves és idősebb népesség aránya (%)	14,0	17,0	23,0	25,0	25,0	23,0

¹: Az EPC (Economic Policy Committee) 2015 áprilisában jóváhagyott előrejelzése

6.a. táblázat Feltételes kötelezettségvállalások

a GDP %-ában	2014
Állami garanciavállalások	7,7

7. táblázat Feltételezések a külső gazdasági környezetre

	2014	2015	2016	2017	2018
Magyarország: rövid lejáratú hozam (éves átlag,%)	2,1	1,5	1,7	1,9	2,4
Magyarország: hosszú lejáratú hozam (éves átlag,%)	4,8	3,0	3,2	3,7	4,1
Forint/euro árfolyam	308,7	304,7	303,7	303,7	303,7
Világ gazdaság (kivéve EU) GDP növekedési üteme	3,9	4,5	4,6	4,7	4,6
EU-28 GDP növekedési üteme	1,3	1,7	2,1	2,1	2,1
Magyarország exportpiacainak növekedési üteme	3,1	4,0	5,6	5,6	5,6
Világ import (kivéve EU) növekedési üteme	4,1	5,2	5,6	5,7	5,7
Olajárak (Brent – USD / hordó)	99,4	61,5	68,8	70,0	72,8